

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра обліку та оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Студентки 2 курсу, 10 групи,
Спеціальності 071
«Облік та оподаткування»
Спеціалізації «Облік та
податковий консалтинг»

Підпис студента

Комендант
Олена Миколаївна

Науковий керівник
доктор економічних наук,
доц., професор

Підпис керівника

Фоміна
Олена Володимирівна

Гарант освітньої програми
доктор економічних наук,
доц., професор

Підпис керівника

Король
Світлана Яківнаї

Київ 2020

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет фінансів та обліку
Кафедра обліку та оподаткування
Ступінь вищої освіти «магістр»
Спеціальність «Облік і оподаткування»
Спеціалізація «Облік і податковий консалтинг»

Затверджую

Зав. кафедри _____ О.В.Фоміна
« ____ » _____ 2020 р.

**Завдання
на випускню кваліфікаційну роботу студентіві**

Комендант Олени Миколаївни

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи

«Облік дебіторської та кредиторської заборгованості».

Затверджена наказом ректора від «15 » листопада 2019 р. № 3897 .

2. Строк здачі студентом закінченого роботи «01» грудня 2020 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи визначення основ обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на теоретичному та практичному рівнях, а також у розробці та наданні рекомендацій, пропозицій щодо їх удосконалення на прикладі підприємства сільського господарства.

Об'єкт дослідження – процес обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на ПСПО «ПОЛІССЯ».

Предмет дослідження – теоретико-методичні, організаційні та практичні аспекти обліку та управління дебіторської і кредиторської заборгованості.

4. Консультанти по роботі (проекту) із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видано	Завдання виконано
I			
II			
III			

5. Зміст випускної кваліфікаційної роботи

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

1.1. Економічна сутність та класифікація дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства сільського господарства.

1.2. Концептуальні засади обліку дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства сільського господарства.

Висновки за розділом 1

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПРИВАТНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМТВА З ОРЕНДНИМИ ВІДНОСИНАМИ «ПОЛІССЯ»

2.1. Організація обліку дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ».

2.2. Методика обліку дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ».

2.3. Відображення у звітності підприємства дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ».

Висновки за розділом 2

РОЗДІЛ 3. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПСПО З ОРЕНДНИМ ВІДНОСИНАМИ «ПОЛІССЯ»

3.1. Характеристика стану управління дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ».

3.2. Удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ».

Висновки за розділом 3

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

6. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4

1.	Вибір теми ВКР	15.11.2019	15.11.2019
2.	Узгодження плану та оформлення завдання	18.11.2019	18.11.2019

1	2	3	4
3.	Подання статті на кафедру	25.06.2020	25.06.2020
4.	Вступ. Розділ 1	25.06.2020	25.06.2020
5.	Розділ 2	14.09.2020	14.09.2020
6.	Розділ 3. Висновки	19.10.2020	19.10.2020
7.	Попередній захист	25.11.2020	25.11.2020
8.	Подання завершеної (переплетеної) роботи	01.12.2020	01.12.2020

7. Дата видачі завдання «___» _____ 2019 р.

8. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи О.В. Фоміна.

9. Гарант освітньої програми С.Я. Король.

10. Завдання прийняла до виконання студентка О.М. Комендант.

11. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи _____ О.В. Фоміна

12. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота студентки Комендант Олени Миколаївни може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми

С.Я. Король

Завідувач кафедри
обліку та оподаткування
«___» грудня 2020 р.

О.В. Фоміна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	7
1.1. Економічна сутність та класифікація дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства сільського господарства.....	7
1.2. Концептуальні засади обліку дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства сільського господарства	14
Висновки за розділом 1	18
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПРИВАТНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМТВА З ОРЕНДНИМИ ВІДНОСИНАМИ «ПОЛІССЯ»	20
2.1. Організація обліку дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ».....	20
2.2. Методика обліку дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ».....	26
2.3. Відображення у звітності підприємства дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ».....	31
Висновки за розділом 2.....	35
РОЗДІЛ 3. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПСПО «ПОЛІССЯ»	36
3.1. Характеристика стану управління дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ».....	36
3.2. Удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ»	39
Висновки за розділом 3.....	48
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах ринку надзвичайно суттєвого значення в забезпеченості ефективного функціонування підприємства має правильна й раціональна організація здійснення платіжних операцій. Сьогодні, в умовах нестабільної економіки, часто можна спостерігати збільшення процесу несплати або несвочасної оплати підприємствами рахунків. Як наслідок, це призводить до виникнення та збільшення дебіторської та кредиторської заборгованості. Відповідно до статистики, отриманої американською компанією «Rocketlawyer», у світі 43 % суб'єктів малого бізнесу мають дебіторів, які погашають свої зобов'язання пізніше, ніж 90 днів після дати виникнення зобов'язання. В Україні, згідно з даними Державної служби статистики, кожне четверте підприємство має серйозні проблеми з одержанням платежів від своїх покупців та сплатою рахунків кредиторам [81] (Додаток А). Неорганізований бухгалтерський та поверхневий управлінський облік можуть призвести до невчасного погашення зобов'язань за товари, роботи, послуги контрагентами, що може викликати параліч бізнесу працювати успішно.

Досить велика частка заборгованостей у загальній структурі активів та пасивів знижує ліквідність і фінансову стійкість підприємства, сприяє до виникнення ризику втрат, погіршує фінансовий стан підприємства, а в найгіршому випадку, може призвести до банкрутства та ліквідації господарської одиниці. Враховуючи можливі наслідки, суб'єкт господарювання повинен вдосконалювати систему бухгалтерського обліку взаєморозрахунків й організацію ефективного і дієвого внутрішньогосподарського контролю дебіторської та кредиторської заборгованості. Крім того, дебіторська та кредиторська заборгованості генерують розрахунково-платіжний механізм, за допомогою якого відбувається функціонування основних економічних інститутів, а також формування, розподіл і перерозподіл суспільного продукту.

У зв'язку з вищевикладеним, розрахунки підприємства з постачальниками, підрядниками, а також покупцями та замовниками виходять на перший план та потребують постійного дослідження та вдосконалення.

Велика кількість вчених дотикаються до вивчення понять дебіторської та кредиторської заборгованостей. Значний внесок у дослідженні цього питання присвятили свої наукові вчення такі вітчизняні науковці як: І.О. Власова [43], І.О. Коблянська [58], З.М. Левченко [66], О.А. Кірілкіна [90], М.М. Чорнобривець [103], Ф.Ф. Бутинець [40], С.Ф. Голов, В.М. Костюченко та інші. Якщо говорити про вчених світового рівня, то варто згадати про Д. Стоуна та К. Хітчинга, А. Апчерча, Д. Нортонна, Р. Каплана, Я. В. Соколова та інших.

На жаль, вивчення наукових праць та практика господарської діяльності свідчать про те, що ряд питань ще до цього часу залишаються недостатньо вивченими. Це стосується окремих аспектів щодо трактування понять, оцінки, методів та організації фінансового та управлінського обліку заборгованостей підприємства із врахуванням деяких галузевих та регіональних особливостей, які дозволили б пришвидшити – погашення заборгованості дебіторами та розрахунки з кредиторами.

Наукова гіпотеза полягає у тому, що фінансовий та управлінський облік дебіторської та кредиторської заборгованості потребують належної уваги: на макрорівні – держави, нормативно-правового регулювання; на мікрорівні – самого підприємства, що проявляється в оптимальній організації та системному контролі управлінським обліком цих категорій.

Мета дослідження полягає у визначенні основ бухгалтерського обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на теоретичному та практичному рівнях, а також у розробці та наданні рекомендацій, пропозицій щодо їх удосконалення на прикладі підприємства сільського господарства.

Для досягнення цієї мети були поставлені наступні завдання:

– з'ясувати економічну сутність та класифікації заборгованостей дебіторів та кредиторів;

- визначити концептуальні засади обліку дебіторської та кредиторської заборгованості;
- проаналізувати організацію обліку заборгованостей на прикладі приватного підприємства з орендними відносинами «ПОЛІССЯ» (далі – ПСПО «ПОЛІССЯ»);
- дослідити як відображаються у звітності зобов'язання дебіторів ПСПО «ПОЛІССЯ» та його власні зобов'язання перед кредиторами;
- дати критичний аналіз стану управління дебіторської та кредиторської заборгованості на прикладі ПСПО «ПОЛІССЯ»;
- запропонувати системи поліпшення обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ».

Об'єктом дослідження є процес обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на ПСПО «ПОЛІССЯ».

Предметом дослідження є теоретико-методичні, організаційні та практичні аспекти обліку та управління дебіторської і кредиторської заборгованості.

Методи дослідження становлять загальні і спеціальні методи, принципи та прийоми наукового пізнання, використання яких обумовлене метою і завданнями дослідження. Для розкриття сутності та змісту категорій застосовувались наступні методи: аналіз і синтез, індукція і дедукція, системний підхід, порівняння, аналогія, абстрагування, діалектичний метод пізнання. Економіко-математичні та економіко-статистичні методи були застосовані при оцінці динаміки, виявленні відхилень. Сформульовані висновки і пропозиції стали результатом системно-структурного аналізу. У роботі використано і інші методи, зокрема: гносеологічний, графічний, аналітичний та інші.

Інформаційну базу дослідження складають основні положення та результати теоретичних розробок, які опубліковані у наукових роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій,

періодичних та довідково-інформаційних видань, мережі Інтернет, нормативні документи України з бухгалтерського обліку, аудиту, господарського, цивільного та податкового права.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена тим, що випускна кваліфікаційна робота є комплексним дослідженням економічних проблем обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей, у якій на теоретичному рівні окреслено економічну доктрину обліку заборгованості дебіторів та кредиторів і далекосяжні напрямки вдосконалення їх фінансового та управлінського обліку. Наукова новизна міститься у висновках, сформульованих пропозиціях щодо подальшого вдосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані у господарській та управлінській діяльності для вдосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження були апробовані на студентській науковій конференції «Наукові дослідження студентської молоді» (м. Київ, 07-08 квітня 2020 р.) з доповіддю на тему: «Економічна сутність дебіторської та кредиторської заборгованостей». Крім того, окремі положення випускної кваліфікаційної роботи викладено у науковій статті «Економічна сутність та класифікація дебіторської та кредиторської заборгованостей», що опублікована у збірнику «Облік і оподаткування в підприємстві» студентів денної форми навчання Частина 1. К.: Київ.нац.-торг.економ.ун-т. 2020. С. 103-111.

Структура випускної кваліфікаційної роботи обумовлена метою і предметом дослідження та авторським підходом до розгляду обраної теми. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, які включають в себе сім підрозділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 137 сторінок, із яких основна частина роботи займає 52 сторінки. Список використаних джерел складається з 103 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

1.1. Економічна сутність та класифікація дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства сільського господарства

Процес фінансово-господарської діяльності підприємства постійно вимагає проведення взаємних розрахунків з контрагентами. Як правило, відвантажуючи виготовлену продукцію, підприємство не отримує оплату відразу, тобто відбувається процес кредитування покупця. Так виникає в одного учасника договірних відносин актив – дебіторська заборгованість, а в іншого – пасив – кредиторська заборгованість, які потрібно відображати в обліку. Їх частка у структурі засобів і джерел підприємства постійно зростає. Тому необхідно розуміти економічну сутність заборгованості дебіторів та кредиторів, що буде також сприяти кращому регулюванню та управлінню ними і позитивно впливатиме на діяльність підприємства в цілому [90, с. 867].

З економічної точки зору дебіторська заборгованість – це частина оборотного капіталу фірми; сума, яку заборгували підприємству, організації, компанії інші юридичні особи і підприємства, а також громадяни, що є їх боржниками за поставку товарів, виконання робіт, надання послуг [74, с. 529]. Іншими словами, у сфері горизонтальних відносин з партнерами і контрагентами вона утворюється у межах виконання договірних зобов'язань, в яких дане підприємство виступає в якості особи-кредитора, що володіє майновим правом вимоги до іншої сторони зобов'язання – боржника (дебітора). У сфері ж вертикальних відносин – з'являється тоді, коли в силу певних підстав органи держави або місцевого самоврядування зобов'язані здійснити певні компенсаційні виплати даного підприємства [103, с. 182].

Варто додати, що існують різні підходи до визначення сутності дебіторської заборгованості. Ця багатоманітність свідчить про відсутність єдиного визначення поняття «дебіторська заборгованість». Основні квітесенції думок науковців наведено у додатку Б.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» (далі – П(С)БО 10), дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованостей дебіторів підприємству на певну дату. При цьому, дебіторами є всі юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів [21]. До них належать як внутрішні, так і зовнішні юридичні та фізичні особи (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Класифікація дебіторів підприємств

Джерело: узагальнено автором на основі [95, с. 115].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності в Україні визначені Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» (далі – П(С)БО 11). Згідно з цим положенням, зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі

економічні вигоди [22]. До таких зобов'язань належить кредиторська заборгованість, що виникає за рахунок процесу придбання – сукупності операцій по забезпеченню підприємства предметами та засобами праці, необхідними для здійснення господарської діяльності. Вони повинні здійснюватися безперервно та рівномірно, оскільки надлишок або недостача матеріальних запасів негативно впливає на кінцевий результат господарської діяльності [58, с. 81].

Контрагентами підприємств при закупівлі предметів та засобів праці є постачальники – юридичні або фізичні особи, які здійснюють поставку товарно-матеріальних цінностей, надають послуги, виконують роботи та підрядники – підприємства певної спеціалізації або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво, а також кредитори, що надають засоби платежу на певний період за конкретний відсоток за договорами позики або вкладу.

В загальному, вчені розглядають кредиторську заборгованість як грошові кошти, частина обліковців – як долю майна або форму розрахунків за товари та послуги. Інші підходи теоретиків проаналізовано у Додатку Б. Проте, на нашу думку, доцільно буде визначати кредиторську заборгованість як результат правовідносин суб'єкта господарювання, що виникає після вчинення певної дії одного суб'єкта по відношенню до іншого: фізичної особи, держави, позабюджетного фонду, де об'єктом цих відносин виступає передача товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів чи інших активів, надання послуг, виконання робіт, або дії законодавчо-нормативних документів (виникнення заборгованості з податків чи інших обов'язкових платежів перед бюджетом та позабюджетними цільовими фондами).

Безумовно важливим питанням у розкритті засад економічної сутності дебіторської та кредиторської заборгованості є визначення нормативної бази, що регулює порядок та законність здійснення їх обліку (Додаток В). Знання й розуміння нормативних джерел дозволяють приймати правильні та законодавчо

обґрунтовані рішення на підприємстві стосовно заборгованостей. Необхідно відмітити, що в Україні не можна простежити єдину та узгоджену нормативну базу для обліку дебіторської та кредиторської заборгованості. На жаль, вітчизняні законодавчі і нормативно-правові акти мають низку невідповідностей, суперечливих положень, які іноді не дозволяють вчасно забезпечити відшкодування підприємству дебіторської чи кредиторської заборгованості або хоча б зменшити їх обсяг. Для прикладу, одним з них є невідповідність визначення поняття «дебіторської заборгованості» трактуванню активу та відсутність визначення «кредиторська заборгованість» взагалі.

Слід згадати про дослідження та праці науковців, які вивчали феномени «дебіторської заборгованості» та «кредиторської заборгованості». Висвітлення цього питання можна знайти у підручниках, навчальних посібниках, журналах наприклад: «Баланс», «YoungScientist», «Інвестиції: практика та досвід», «Економіка України», «Бухгалтер 911» (Додаток Г). У своїх працях такі вчені як Білик М.Д., Фоміна О.В., Коблянська О.І., Костюченко В.М., Шаповалова А.П., Нападовська Л.В., Алексєєва А.В., Бакурова О.А. розкривали питання обліку та управління дебіторської чи кредиторської заборгованості.

Порядок обліку та аналізу розрахунків, їх окремих елементів, ефективність управління ними залежать від правильно обраних класифікаційних ознак. На нашу думку, основними ознаками диверсифікації заборгованості дебіторів є:

- 1) строк погашення та зв'язок з нормальним операційним циклом;
- 2) об'єкти, щодо яких виникла дебіторська заборгованість;
- 3) своєчасність погашення дебітором [100, с. 74].

Ці критерії є найбільш важливими, адже вони впливають зі структури форми №1 Баланс («Звіт про фінансовий стан»). Їх використання буде демонструвати поточний стан заборгованостей дебіторів, та буде сприяти детальному аналізу, а потім і управлінню дебіторською заборгованістю.

Норми П(С)БО 10 зазначають обов'язковий поділ дебіторської заборгованості на поточну та довгострокову, що залежить від нормального

операційного циклу і терміну погашення заборгованості. Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу. Для віднесення дебіторської заборгованості до довгострокової необхідно, щоб виконувалися одночасно умови: не виникає в ході нормального операційного циклу та строк її погашення більше 12 місяці [21].

Рис. 1.2. Класифікація поточної дебіторської заборгованості

Джерело: узагальнено автором на основі [71, с. 192-193].

Поточна дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Її також можна поділити на види (рис. 1.2).

Важливим для обліку та управління є класифікація дебіторської заборгованості залежно від своєчасності погашення, що безпосередньо

пов'язана з обчисленням резерву сумнівних боргів. За такою ознакою вона поділяється на:

- дебіторську заборгованість, строк оплати якої не настав (строкова дебіторська заборгованість);
- дебіторська заборгованість не сплачена в строк (прострочена). В тому числі: сумнівна дебіторська заборгованість, яка визначається якщо існує невпевненість у її погашенні боржником та безнадійна дебіторська заборгованість щодо якої існує впевненість (підстава) щодо неповернення її боржником або за якою минув строк позовної давності.

Дослідження класифікації кредиторської заборгованості у вітчизняній спеціальній літературі дає право стверджувати, що поділ кредиторської заборгованості за різними критеріями майже відсутній. Це насамперед пов'язано з тим, що ототожнюють поняття «зобов'язання» і «кредиторська заборгованість». Відповідно до П(С)БО 11 виокремлюють зобов'язань: довгострокові, поточні, непередбачені, доходи майбутніх періодів [22].

На нашу думку, до кредиторської заборгованості можуть належати лише довготермінові та поточні зобов'язання, бо непередбачені зобов'язання, забезпечення та доходи майбутніх періодів є умовними зобов'язаннями, котрі не мають визначеної суми чи терміну погашення. Водночас довготермінові зобов'язання у цьому положенні поділені на довготермінові кредити банків, інші довготермінові фінансові зобов'язання, відстрочені податкові зобов'язання та інші довготермінові зобов'язання.

У міжнародній практиці довгострокові і короткострокові зобов'язання відносять до фактичних, тобто таких, які виникають з договорів, контрактів або на основі законодавства і їх вартість можна точно визначити. Непередбачені зобов'язання відносять до умовних – це неіснуючі зобов'язання, але вони є потенційними, тому що залежать від майбутніх подій, які можуть виникнути в результаті минулої події [31]. Допускаємо, що в умовах трансформації до міжнародних стандартів фінансової звітності, для потреб бухгалтерського обліку достатнім буде поділ кредиторської заборгованості на поточну

(короткострокову) та довгострокову. Така класифікація полегшить і відразу активізує роботу відділу бухгалтерії.

За економічним змістом розрахунки з постачальниками можемо поділити за товарними операціями, тобто всі розрахунки між фірмами і іншими суб'єктами господарювання за реалізовану продукцію, виконані роботи, послуги та придбані матеріальні цінності, послуги та за нетоварними операціями, до яких належать відповідні бюджети: одержання і повернення банківських кредитів, сплата страхових платежів, розрахунки за претензіями, нестачами й крадіжками та різні інші розрахунки.

Власова І.О. здійснює класифікацію зобов'язань наступним чином:

- за строком виконання – довготермінові та короткотермінові;
- за видами забезпечення – незабезпечені та забезпечені, останні також розділяє на заставні, застраховані і гарантовані;
- за кореспондентами – зобов'язання кредитних інститутів, постачальників, податкових органів, залежних і дочірніх організацій, приватних осіб [43, с. 90-91].

Детальнішу класифікацію зобов'язань описує Остапченко Н.В. Вчений поділяє їх за термінами виконання; можливістю реструктуризації; методом реструктуризації; періодом та методом погашення; можливістю передбачення та управління; наслідками невчасного виконання; ризикованістю невиконання; впливом на ефективність [64, с. 832]. Вважаємо, що більшість із перерахованих ознак можна використовувати і для класифікації кредиторської заборгованості. Проте, неясною є класифікація зобов'язань за можливістю управління (якими саме зобов'язаннями не можна управляти) та впливом на ефективність (про яку ефективність автор говорить).

Внаслідок опрацьованих джерел, можемо виділити ще таку класифікаційну ознаку зобов'язань – залежно від способу погашення:

- оплата боргу грошовими коштами;
- відвантаження готової продукції, товарів або надання послуг у рахунок одержаного авансу від покупця або у порядку заліку заборгованості;

– переведення зобов'язань у корпоративні права, які належать кредитору (елементи капіталу) тощо.

Отже, економічна сутність дебіторської та кредиторської заборгованості полягає в тому, що це економічні відносини, що виникають між продавцями і покупцями у процесі купівлі-продажу продукції, товарів і послуг та зумовлені розбіжністю у часі переходу прав власності (розпорядження, використання) з моментом платежу, що пов'язано з об'єктивними умовами, які створюються у процесі виробництва, реалізації й організації розрахунків. Вони потребують на теоретичному рівні – нормативно-правового регулювання та постійного дослідження науковцями, а на практичному – групування за певними критеріями з метою організації обліку та аналізу розрахунків з дебіторами та кредиторами.

1.2. Концептуальні засади обліку дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства сільського господарства

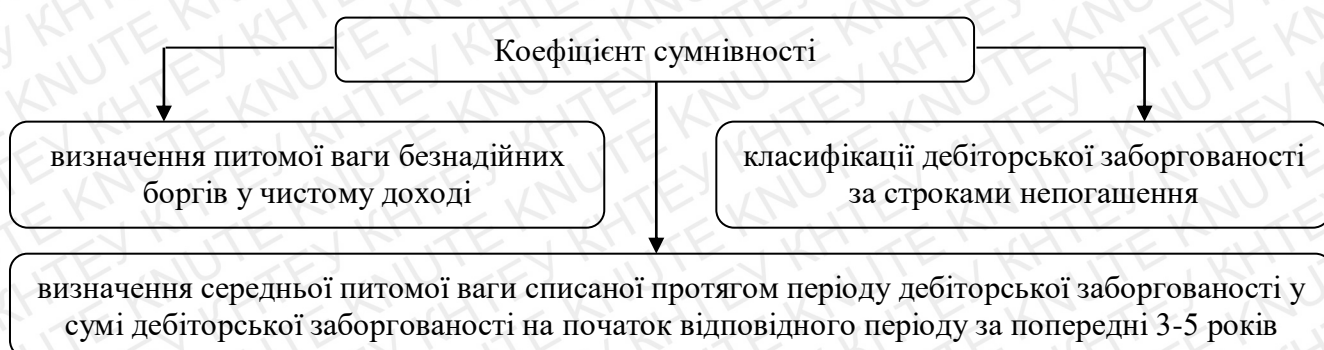
Базою концептуальних засад обліку дебіторської та кредиторської заборгованості є визнання та оцінка заборгованостей підприємства. Завдяки вчасному визнанню і правильній оцінці можна отримати правдиву інформацію про ресурси, що є у власності підприємства.

У П(С)БО 10, заборгованість дебітора визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума [21]. В обліку суми поточної дебіторської заборгованості оцінюються: за первісною вартістю, тобто за сумою, на день її виникнення згідно з умовами договору у момент її визнання [95, с. 116]. При цьому, величина первісної вартості дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію (товари, роботи, послуги) може коригуватися. Факторами, що впливають на це є: надання покупцеві торговельної знижки або знижок за своєчасну оплату, надання покупцеві знижок після реалізації, повернення

товарів від покупців, період часу з дати відвантаження товарів до дати надходження грошових коштів [94, с. 224].

Н. Цегельник стверджує, що «торговельні знижки надаються покупцям при придбанні великої партії товарів для врахування зміни цін, які можуть бути з дати виставлення рахунку до дати відвантаження товарів, а також для приховування реальної ціни від конкурентів; торговельні знижки, як правило, вказують у відсотках від ціни продажу; надання торговельних знижок є позитивним для обох сторін розрахункових відносин: покупці можуть отримати продукцію, товари чи послуги за більш вигідною ціною, тим самим здійснивши економію коштів для яких-небудь інших потреб, а продавці – вчасно отримавши кошти, можуть використати їх для забезпечення свого функціонування» [102, с. 53]. Як правило, найчастіше використовують знижки у зв'язку з авансуванням поставки або за своєчасну оплату без відстрочки компенсації вартості відвантаженої продукції.

Відповідно до принципу нарахування в момент відвантаження товарів

(продукції), виконання робіт або надання послуг підприємство зобов'язане визнати дохід від їх реалізації. До цього доходу будуть включені і борги, що як імовірно, ніколи не будуть оплачені. У зв'язку з цим, на дату балансу потрібно зменшити отриманий дохід на суму сумнівних боргів [7]. Її величина визначається за одним із методів:

- 1) застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості;
- 2) застосування коефіцієнта сумнівності.

Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися трьома способами (рис.2.4).

Рис. 1.3. Способи розрахунку коефіцієнта сумнівності

Джерело: складено автором на основі [21].

Згідно з П(С)БО 10, довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються проценти, відображається в балансі за її теперішньою вартістю [21]. Водночас в стандарті не деталізовано, яким чином визначається теперішня вартість, а також за яким методом оцінюється заборгованість більше 12 місяців або операційного циклу, на яку не нараховуються відсотки.

Визнання в обліку кредиторської заборгованості повністю ґрунтується на визнанні зобов'язань. Відповідно до проаналізованої літератури, момент визнання зобов'язань залежить від їх змісту: юридичного, економічного, бухгалтерського. Так в бухгалтерському обліку підприємства, зобов'язання визнаються не в момент укладення договору – юридичний зміст, а після здійснення однією із сторін передбачених у договорі дій (або бездіяльності), внаслідок яких виникає заборгованість однієї сторони перед іншою, яка фіксується в системі рахунків з метою подальшого розкриття її у фінансовій звітності [47, с. 32-33].

Відповідно до національного положення, облікове визнання зобов'язань відбувається за двох вимог: його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення (табл. 1.1). Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду [22].

Таблиця 1.1

Бухгалтерський зміст визнання зобов'язань

№ п/п	Підгрупа (вид) зобов'язань	Термін погашення	Відображення в бухгалтерському обліку	Місце відображення в фінансовій звітності
1	2	3	4	5
1.	Поточні зобов'язання	Протягом 12 місяців з дати балансу	Сума погашення	Форма № 1. Баланс (Звіт про фінансовий стан)
2.	Довгострокові зобов'язання	Більше 12 місяців після дати балансу	Теперішня вартість (дисконтована)	Форма № 1. Баланс (Звіт про фінансовий стан)

			сума погашення	
3.	Забезпечення	Не визначений	Прогнозний (розрахунковий) розмір	Форма № 1. Баланс (Звіт про фінансовий стан)
4.	Непередбачувані зобов'язання	Ймовірний (у разі настання в майбутньому певних подій)	Облікова оцінка	Позабалансові рахунки

Джерело: складено автором на основі [53, с. 467].

С. Голов та М. Пушкар стверджують, що П(С)БО 11 необхідно доповнити критерії визнання зобов'язань. До таких умов варто віднести: зобов'язання відображенні в теперішньому часі, що є наслідками фактів господарської діяльності (отримані запаси, послуги, завдана шкода, за яку підприємство несе відповідальність); підприємство визнає необхідність майбутніх платежів кредиторам з ціллю надалі підтримувати господарські зв'язки з ними відповідно до нормального ходу підприємницької діяльності; зобов'язання має бути виконано незаперечно, але майбутні платежі мають імовірний характер, оскільки підприємство може мати ускладнення з платежами; терміни виконання зобов'язань можуть бути визначені, але точна дата невідома [93, с. 66]. Звідси випливає, що розширення параметрів виникнення зобов'язань в обліку, сприятиме дотриманню принципу обачності і призведе до достовірної та об'єктивної оцінки зобов'язань в обліку.

Відповідно до П(С)БО 11, вартість поточних зобов'язань оцінюється в балансі за вартістю реалізації. Ю.Ю. Миронов пояснює доцільність цього методу тим, що поточна вартість враховує чинник інфляції і динаміку цін. Проте без зазначення цієї умови в договорі купівлі-продажу, вона втрачає сенс.

Суми довгострокових та короткострокових банківських позик, відсоткових векселів, позик за облігаціями виданими, платежів за фінансовою орендою, позик різних небанківських фінансово кредитних установ, які підлягають дисконтуванню слід відображати в обліку за теперішньою вартістю, бо виникає заборгованість за – «тіло» цього кредиту та за нараховані відсотки. Оцінка цих зобов'язань дозволить уникнути неправильного відображення

нарахування і сплати відсотків в обліку та викривлення реального фінансово стану підприємства [64, с. 832].

Між національними та міжнародними стандартами стосовно оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості існують певні відмінності. В українському обліку заборгованість дебіторів відображається за первісною вартістю, у зарубіжному – за справедливою.. У міжнародній практиці, крім вище перерахованих методів обчислення резерву сумнівних боргів, ще використовують відсоткове відношення виручки при можливому розподілі дебіторів на кілька груп [71, с. 193]. Розбіжності між П(С)БО 11 та МСБО 1 «Подання фінансових звітів» [30], МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [31] дають змогу відмітити, що в українському стандарті немає пояснень таких термінів як подія, що зобов'язує; юридичне зобов'язання; конструктивне (фактичне, традиційне) зобов'язання; теперішня заборгованість; достовірна оцінка зобов'язання; найкраща оцінка витратів, необхідних для погашення теперішньої заборгованості на дату балансу.. У п. 18 П(С)БО 11 зазначено, що забезпечення переглядаються на кожен дату балансу. Проте не зазначено, що збільшення суми забезпечень відображається як фінансові витрати (витрати на позики), що є суттєвим. Більш детальне порівняння вітчизняних та міжнародних підходів до визнання та оцінки заборгованостей наведено у додатку Д.

Отже, при визнанні та оцінці дебіторської заборгованості, потрібно брати до уваги вид і місце її відображення: якщо в обліку, то беремо первісну вартість, якщо на дату балансу і це поточна заборгованість – чисту вартість реалізації. Для визначення останньої потрібно розрахувати величину резерву сумнівних боргів. Так як, кредиторська заборгованість належать до зобов'язань, то на її поширюються всі норми визнання та оцінки останніх.

Висновки за розділом 1

Розвиток ринкових відносин спонукає суб'єктів господарювання до активізації розрахункових операцій між ними, внаслідок чого виникають дебіторська та кредиторська заборгованості. Для коректності відображення їх в бухгалтерському обліку потрібно чітко розуміти та знати теоретичну основу, нормативно-правову базу, що їх визначають та регулюють. Економічна сутність дебіторської заборгованості полягає у вимозі підприємства до своїх дебіторів, щодо оплати заборгованості за відвантажену продукцію, отримані роботи, надані послуги, яка виникли в ході минулих подій. А кредиторської – наслідок взаємодії суб'єктів господарювання, один із яких має вчинити певну дію стосовно іншого суб'єкта господарювання, фізичної особи, держави, позабюджетного фонду.

Проведений аналіз дає змогу стверджувати, що класифікація дебіторської та кредиторської заборгованостей не мають єдності поглядів щодо їх групування. Досліджені в роботі класифікаційні ознаки дебіторської заборгованості пояснюють її економічну сутність та відповідають структурі бухгалтерського балансу. Класифікація зобов'язань підприємства у П(С)БО 11 для цілей обліку є достатньою, проте неповною. Розв'язання цих неточностей дасть можливість ефективно здійснювати облік та аналізувати стан наявних заборгованостей. Наслідком яких буде виявлення резервів оптимізації величин сум боргів дебіторів і кредиторів, їх структури і якості, оцінка ефективності облікової політики щодо покупців та постачальників.

Встановлено, що специфіка окремих видів заборгованостей буде впливати на оцінку їх відображення в бухгалтерських рахунках. Дебіторська заборгованість при цьому, має різні оцінки в обліку залежно від моменту їх визнання: на момент господарської операції чи на дату балансу. Визнання та оцінка кредиторської заборгованості як зобов'язань регулюється П(С)БО 11.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПРИВАТНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМТВА З ОРЕНДНИМИ ВІДНОСИНАМИ «ПОЛІССЯ»

2.1. Організація обліку дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ»

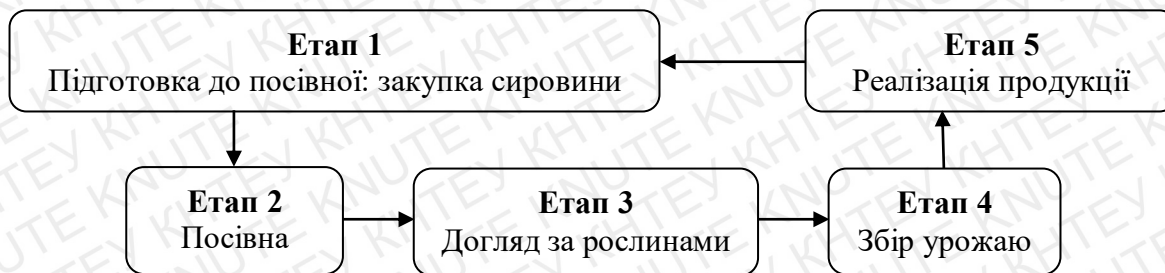
Об'єктом дослідження при написанні випускної кваліфікаційної роботи стало приватне сільськогосподарське підприємство з орендними відносинами «ПОЛІССЯ» (далі – ПСПО «ПОЛІССЯ»), яке діє на підставі Статуту, котрий визначає порядок організації і діяльності підприємства. Кінцевим бенефіціарним власником (контролером) є Ткачук Г.П. Водночас, Журахівську В.П. було призначено особою уповноваженою управляти та представляти приватне підприємство у правовідносинах з третіми особами. Також Журахівська В.П. має право вчиняти дії від імені юридичної особи без довіреності, у тому числі підписувати договори та дані про наявність обмежень щодо представництва від імені юридичної особи. Підприємство знаходиться за такою юридичною адресою: Житомирська обл., Черняхівський район, село Стирти, вулиця Молодіжна, будинок 14. Основним видом діяльності фірми є вирощування зернових (крім рису), бобових і насіння олійних культур. Також ПСПО «Полісся»:

- розводить велику рогату худобу молочних порід;
- здійснює допоміжну діяльність у рослинництві;
- займається прісноводним рибальством;
- має право на оптову торгівлю зерном, необробленим тютюном і кормами для тварин [83].

ПСПО «ПОЛІССЯ» є резидентом України та перебуває на загальній системі оподаткування, тому нараховує, сплачує всі податки та збори передбачені законодавством та подає до фіскальних органів податкову

звітність – Декларацію з податку на додану вартість, Декларацію з податку на прибуток тощо.

Підприємство здійснює діяльність на 210 га сільськогосподарських угіддях, з яких 176 га рілля, решта – пасовища. Угіддя взято в оренду у власників земельних паїв. Кількість орендодавців, які здали землю в оренду становить 54 пайовики. Опис технологічного процесу на ПСПО «ПОЛІССЯ»

зображено на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Технологічний процес виготовлення сільськогосподарської продукції ПСПО «ПОЛІССЯ»

Джерело: розроблено автором.

Місією ПСПО «ПОЛІССЯ» є вирощування якісної продукції і максимальне задоволення покупців та замовників. Підприємство прагне зарекомендувати себе як відповідального і уважного постачальника продукції. Основною стратегічною метою підприємства є збільшення його вартості за рахунок зростання масштабів та ефективності розвитку бізнесу.

Проведений аналіз майнової структури підприємства та основних його фінансових показників дає змогу свідчити про наступне. На 31.12.2019 р. спостерігається зменшення майна підприємства на суму 899,90 тис. грн., порівнюючи з 31.12.2018 р. Це було обумовлено скороченням основних засобів на 1 353,30 тис. грн, що свідчить про відсутність проведення їх модернізації та оновлення. Обсяги дебіторської заборгованості скоротилися на 193,40 тис. грн, це є наслідком погашення дебіторами підприємства зобов'язань. У пасиві ПСПО «ПОЛІССЯ» на кінець 2019 р. відбулося скорочення позикового капіталу на 4,4 % (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Динаміка активів та пасивів ПСПО «ПОЛІССЯ» протягом 2017-2019 рр., тис. грн

Джерело: узагальнено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ».

Аналіз фінансово-господарської діяльності було здійснено за основними показниками прибутковості, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості. Коефіцієнт рентабельності діяльності у 2019 р. дорівнював 0,441 %, тобто на 1 грн чистого доходу від реалізації припадає 0,441 копійок чистого прибутку. Спостерігається незначне підвищення ефективності господарської діяльності підприємства, бо прибутковість підприємства має тенденцію до збільшення (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка показників фінансових результатів ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2017-2019 рр., %

№ з/п	Показники	2018 рік	2019 рік	Абсолютна зміна	Темпи приросту
1.	Рентабельність діяльності	0,2158	0,441	0,225	104,45
2.	Рентабельність витрат	0,2159	0,443	0,227	105,22
3.	Рентабельність активів	0,193	0,209	0,017	8,78
4.	Рентабельність позикового капіталу	0,188	0,206	0,018	9,74

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ».

Протягом аналізуючого періоду, показники ліквідності та платоспроможні мають тенденцію до збільшення. На 31.12.2019 р. підприємство здатне було погасити за рахунок оборотних активів 8 % поточних зобов'язань, що на 2,9 % більше, ніж на 31.12.2018 р. Однак нормоване

значення цього показника становить 150-200 %, тобто відстежуємо значну нестачу оборотних активів у складі майна підприємства. Отже, здатність ПСПО «ПОЛІССЯ» своєчасно розрахуватися за поточними зобов'язаннями підвищується, але значення показників є досить низькими, що характеризує підприємство як недостатньо платоспроможне. Протягом 2017-2019 рр. ПСПО «ПОЛІССЯ» є також фінансово нестійким, про що говорить недосягнення показника автономії (-1,49 %) своїх нормативних значень (> 50 %), підприємство повністю залежить від зовнішніх джерел фінансування. Більш детально прохарактеризовано стан майна та джерел підприємства, прибутковість, ліквідність та фінансову стійкість ПСПО «ПОЛІССЯ» у пояснювальній записці до випускної кваліфікаційної роботи (Додаток Е).

Значний вплив на організацію, методикау обліку та оподаткування має виробнича та організаційна структура підприємства (рис. 2.6).

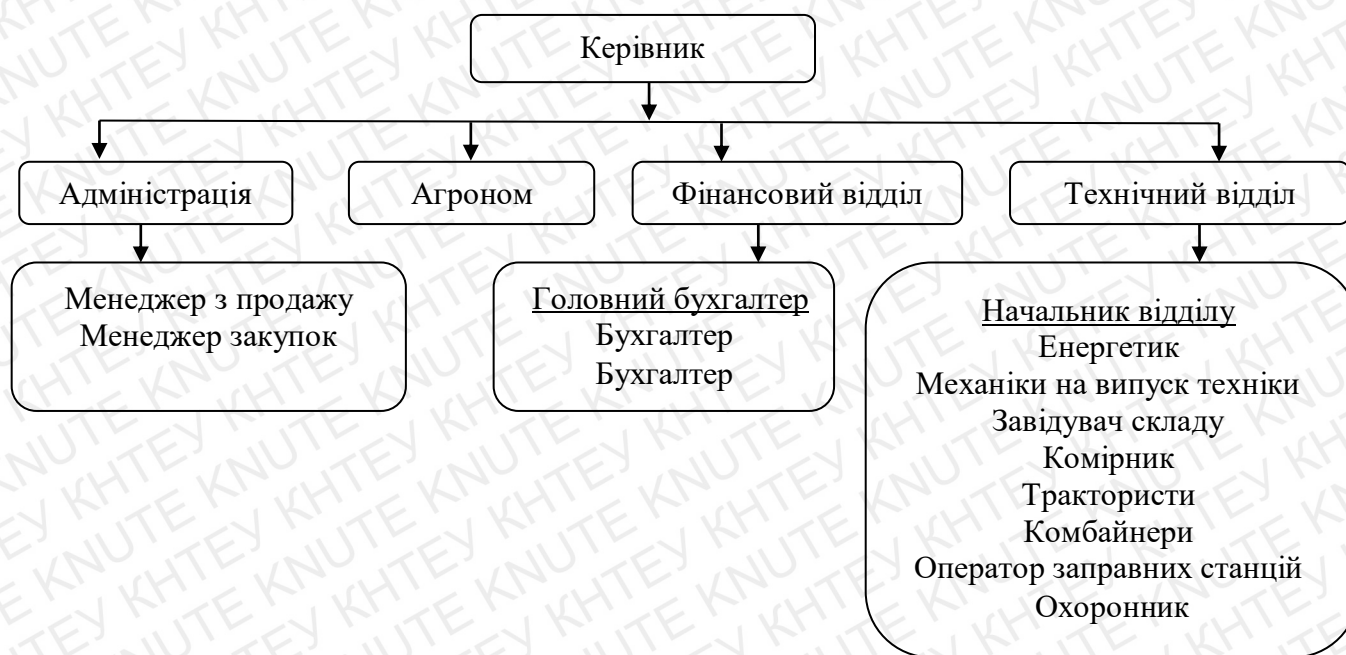

Рис. 2.6. Виробнича та організаційна структура ПСПО «ПОЛІССЯ»

Джерело: узагальнено автором на основі штатного розпису ПСПО «ПОЛІССЯ».

Бухгалтерія є одним з провідних підрозділів управлінської структури підприємства, яка забезпечує формування повної і достовірної інформації про результати діяльності та майновий стан підприємства, необхідної для прийняття ефективних рішень, здійснення контролю за використанням матеріальних, трудових, фінансових ресурсів і попередження негативних явищ

у господарській діяльності. Завдяки цьому визначається роль бухгалтерської служби в системі інформаційних потоків підприємства «ПОЛІССЯ». Чільне місце на підприємстві в бухгалтерській службі займає головна бухгалтерка, Товщик І.Ю. Їй підпорядковані два бухгалтери.

На підприємстві ПСПО «ПОЛІССЯ» непогано організований бухгалтерський облік. Бухгалтерська служба здійснює роботу відповідно до Наказу про облікову політику, затверджену керівником підприємства (Додаток Ж). Бухгалтерія дотримується посадових інструкцій, котрі були розроблені окремо для головного бухгалтера та молодших бухгалтерів. У них визначено завдання, обов'язки, кваліфікаційні вимоги та відповідальність цих працівників (Додаток И).

Товщик І.Ю. під керівництвом директора Журахівської В.М., організувала облік розрахунків з контрагентами в декілька етапів:

- 1) первинний облік – виявлення, вимірювання та фіксування інформації у первинних документах;
- 2) поточний облік – реєстрація первинних документів в системі рахунків бухгалтерського обліку за допомогою програмних продуктів;
- 3) підсумковий облік – узагальнення інформації на синтетичних рахунках, здійснення попередніх перевірок правильності і повноти відображення інформації
- 4) контрольний облік – проведення інвентаризації заборгованостей, як остання стадія контролю, що передуює складанню фінансової звітності.

Початковою і найголовнішою стадією організації обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей є збір, накопичення, зберігання, обробка та передавання інформації, що відображається в первинних документах. Первинні документи – це головне джерело факту засвідчення здійснення господарських операцій підприємства [80]. Первинні документи можуть складатися в паперовій та електронних формах [8, 9]. На ПСПО «ПОЛІССЯ» вони складаються безпосередньо бухгалтерською службою (дебіторська заборгованість), так і приймаються від інших підприємств (кредиторська

заборгованість). Основними первинними документами «ПОЛІССЯ», що пов'язані як з дебіторами, так і з кредиторами є: видаткові накладні, акти виконаних робіт, податкові електронні накладні, транспортні накладні, довідки бухгалтерії. Зразки деяки документів наведено у додатку К.

Зазначимо, що обліково-економічна інформація, що міститься в прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку за допомогою занесення методом подвійного запису до регістрів синтетичного та аналітичного обліку, використовуючи типову кореспонденцію рахунків. Все це, ПСПО «ПОЛІССЯ» реалізує за допомогою використання нових інформаційних технологій – комп'ютерної техніки та облікового програмного продукту «1С:Бухгалтерія 8.2», що є універсальною бухгалтерською програмою, яка призначена для ведення синтетичного і аналітичного бухгалтерського обліку по різних розділах. Це є наступним етапом організації обліку заборгованостей ПСПО «ПОЛІССЯ» – проведення первинних документів в комп'ютерній програмі.

Заключним етапом організації обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами є їх інвентаризація, яка проводиться згідно з Положенням про інвентаризацію активів і зобов'язань [35]. Бухгалтер наприкінці кожного звітного періоду сортує в обліку непогашені борги, складає Акти звірки та відправляє їх кредиторам та дебіторам на підтвердження.

Отже, встановлено, що на підприємстві «ПОЛІССЯ» організація обліку власних сум боргів та боргів покупців добре налагоджена та діє в межах закону, проте вимагає вдосконалення з метою покращення механізму функціонування та підвищення основних техніко-економічних показників. Адже на основі отриманої інформації обліку приймаються управлінські рішення. Дебіторська і кредиторська заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ» оформляються великою кількістю документів, які є засобом первинної реєстрації та юридичного підтвердження фактів господарського життя.

2.2. Методика обліку дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ»

Ведення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості забезпечує зовнішніх і внутрішніх користувачів ПСПО «ПОЛІССЯ» інформацією про:

- суми заборгованостей в розрізі статей балансу підприємства;
- перелік дебіторів та кредиторів;
- суми дебіторської та кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги в розрізі їх класифікації за строками непогашення.

Підприємство визнає дохід від реалізації продукції одночасно з визнанням дебіторської заборгованості покупця чи замовника. Кореспонденція рахунків на підприємстві здійснюється відповідно до Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [15]. Всі господарські операції проведено на підставі відповідних первинних документів. Тобто, можемо зробити висновок, що бухгалтерія дотримується вимог вітчизняної нормативно-правової бази та правильно веде облік дебіторської заборгованості.

Для накопичення інформації про заборгованість та відображення операцій по ній, ПСПО «ПОЛІССЯ» користується Планом рахунків, в якому ці рахунки об'єднуються у відповідні статті, що потім відображаються у Балансі за встановленою НП(С)БО формою [15, 20].

ПСПО «ПОЛІССЯ» протягом останніх років немає довгострокової заборгованості. Натомість активно використовує субрахунок 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями». На субрахунку відображається облік розрахунків з покупцями і замовниками, що знаходяться на митній території України. Решту субрахунків рахунку 36 підприємство не використовує – не співпрацює з іноземними підприємствами та учасниками ПФГ. Типову кореспонденцію рахунків з обліку з покупцями та замовниками ПСПО «ПОЛІССЯ» представлено у табл. 2.3 та Додатку Л.

Таблиця 2.3

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з покупцями та замовниками

№ п/п	Первинний документ	Зміст господарської операції	Бухгалтерська проводка		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		
			Дт	Кт	Дт	Кт	Сума, грн
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Видаткова накладна	Визнано дохід від реалізації готової продукції за договірними цінами	361	701	361	701	4540,00
2.	Електронна податкова накладна	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	701	641/ ПДВ	703	641/ ПДВ	756,67
3.	Розрахунок бухгалтерії	Відображено собівартість відвантаженої продукції	901	23	901	23	2587,00
4.	Виписка банку	Відображено зарахування коштів на поточний рахунок від покупця	311	361	311	361	4540,00
5.	Розрахунок бухгалтерії	Списано собівартість наданих послуг на фінансовий результат	791	903	791	903	2587,00
6.	Розрахунок бухгалтерії	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	703	791	703	791	3783,33

Джерело: складено автором на основі аналізу та узагальнення кореспонденції рахунків ПСПО «ПОЛІССЯ» та [15, 20].

У процесі діяльності підприємства виникає дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг. Для обліку такої заборгованості передбачений рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами», який має 7 субрахунків. Так, ПСПО «ПОЛІССЯ» передбачає можливість здійснення авансових платежів іншим підприємствам (Додаток Л). В обліку така господарська операція фіксується на субрахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами», де за дебетом приватне підприємство обліковує суми виданих авансів: за кредитом – суми, погашені зарахуваннями при розрахунках за поставлені матеріали, товари, продукцію та виконані роботи, суми авансів, які повернені постачальниками та підрядниками як невикористані. Аналітичний

облік за рахунком 371 ведеться за кожним окремим дебітором, який одержав авансовий платіж [15, 20].

У процесі діяльності підприємства мають місце господарські операції, пов'язані з видачою грошей підзвітним особам. Працівники отримують грошові кошти для різних цілей – закупівлі запасів, матеріалів, товарів, поїздок у відрядження тощо. Для обліку підзвітних сум у бухгалтерському обліку використовується рахунок 372 «Розрахунки з підзвітними особами». За дебетом субрахунка обліковуються суми, видані під звіт, за кредитом – суми, які підтверджені у звіті та документами, а також повернені невикористані суми. Аналітичний облік на субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами» ведеться за кожною підзвітною особою та кожним отриманим авансом окремо [16]. Аналіз оборотно-сальдових відомостей ПСПО «ПОЛІССЯ» показав, що рештою субрахунків рахунку 37, бухгалтерія користується значно рідше (Додаток М).

ПСПО «ПОЛІССЯ» не нараховує резерв сумнівних боргів, у зв'язку з цим, не використовує в обліку рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів».

Кредиторська заборгованість – це найвагоміша частина зобов'язань підприємства, до якої включаються довгострокові і поточні зобов'язання. Довгострокових зобов'язань на підприємстві немає.

Бухгалтерський облік поточних розрахунків з постачальниками та підрядниками у ПСПО «ПОЛІССЯ» ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 64 «Розрахунки за податками й платежами», 65 «Розрахунки за страхуванням», 66 «Розрахунки з оплати праці», 68 «Розрахунки за іншими операціями».

Найактивніше ПСПО «ПОЛІССЯ» використовує 631 субрахунок «Розрахунок з вітчизняними постачальниками». На ньому відображаються розрахунки з підприємствами, організаціями та особами за отримані товарно-матеріальні цінності, прийняті (виконані) роботи та надані послуги, включаючи надання електроенергії, води тощо, а також послуги з доставки або переробки матеріальних цінностей. По кредиту відображається заборгованість за одержані

від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, роботи, послуги. По дебету – погашення або списання заборгованості. Аналітичний облік у ПСПО «ПОЛІССЯ» ведеться за кожною юридичною чи фізичною особою, що є постачальником або підрядником в розрізі кожного документа на оплату [18, 20]. Схема обліку боргів ПСПО «ПОЛІССЯ» перед постачальниками та підрядниками наведено у табл. 2.4 та Додатку Н.

Таблиця 2.4

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

№ п/п	Первинний документ	Зміст господарської операції	Бухгалтерська проводка		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		
			Дт	Кт	Дт	Кт	Сума, грн
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Видаткова накладна	Відображено надходження сировини від постачальника	201	631	201. 1	701	7200,00
2.	Електронна податкова накладна	Відображено податковий кредит з ПДВ	641/ пдв	631	641/ пдв	631	1200,00
3.	Акт наданих послуг	Включено в первісну вартість сировини витрати з доставки	311	361	311	361	500,00
4.	Електронна податкова накладна	Відображено податковий кредит з ПДВ з транспортних витрат	791	903	791	903	100,00
5.	Виписка банку	Сплачено по безготівковому розрахунку:					
		- за товари	631	311	631	311	7200,00
		- за доставку	631	311	631	311	600,00

Джерело: складено автором на основі аналізу та узагальнення кореспонденції рахунків ПСПО «ПОЛІССЯ» та [15, 20].

Інформація, що стосується нарахування (кредит) та сплати податків, платежів до бюджету (дебет) узагальнюється на субрахунках 64 рахунку. Для ведення обліку щодо розрахунків за страхуванням призначений 65 рахунок, де за кредитом – нараховують зобов'язання за страхуванням (єдиний соціальний внесок), а за дебетом – їх погашають.

Важливим об'єктом обліку кредиторської заборгованості є розрахунки з персоналом стосовно оплати праці. Як правило, підприємство обліковує всі суми,

що пов'язані з працівниками саме на субрахунок 661 «Розрахунки за заробітною платою». Виплати, які не включаються у фонд оплати праці відображають на 663 субрахунок «Розрахунки за іншими виплатами. Так за кредитом – відображають нараховану працівникам підприємства основну та додаткову заробітну плату, премії, допомогу за тимчасовою непрацездатністю, інші нарахування; за дебетом – виплату заробітної плати, премій, допомоги тощо, а також суми утриманих податків, платежів за виконавчими документами, вартість одержаних матеріалів, продукції та товарів у рахунок заробітної плати та інші утримання із сум оплати праці персоналу.

ПСПО «ПОЛІССЯ» має інші поточні зобов'язання за терміном погашення до 1 року або операційного циклу. Таку кредиторську заборгованість обліковують на 68 рахунок «Розрахунки за іншими операціями», а саме на:

- субрахунок 681 «Розрахунки за авансами одержаними» – облік авансів одержаних авансів від покупців або замовників під поставку готової продукції або інших матеріально-товарних цінностей тощо;

- субрахунок 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками» – облік нарахування відсотків за використання коштів отриманих в кредит, використання майна, отриманого в користування. Застосування решти субрахунків рахунку 68 в обліку ПСПО можливе та використовується залежно від потреби [15].

Отже, ми виявили, що в процесі господарської діяльності ПСПО «ПОЛІССЯ» постійно веде розрахунки з контрагентами, з дебіторами та кредиторами за купівлю-продаж матеріалів, сировини, готової продукції і інших товарно-матеріальних цінностей і послуг. Аналіз практики обліку у господарстві довело, що ПСПО «ПОЛІССЯ» дотримується вимог законодавства у веденні синтетичного і аналітичного обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами.

2.3. Відображення у звітності підприємства дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ»

Заключним етапом обліку заборгованостей ПСПО «ПОЛІССЯ» є формування та узагальнення інформації про стан розрахунків з контрагентами у звітності. У Законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено, що підприємства зобов'язані складати фінансову звітність на підставі даних бухгалтерського обліку. Тут же зазначено і основні вимоги до її складання [7]. Окремі питання подання фінансової звітності додатково розкриваються в Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку. Відповідно до цього, фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітній період [19].

ПСПО «ПОЛІССЯ» належить до категорії суб'єктів малого підприємництва. У зв'язку з цим, при складанні фінансової звітності, підприємство орієнтується на вимоги НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність». ПСПО «ПОЛІССЯ» складає Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва, що включає Баланс (форма № 1-м) і Звіт про фінансові результати (форма № 2 м) [26] (Додаток О).

Бухгалтерія підприємства формує Баланс за допомогою бухгалтерської комп'ютерної програми. В результаті чого, від працівників цього відділу залежить лише вчасність та правильність проведення всіх господарських операцій на підставі первинних документів. Після перевірки та відображення в обліку всіх операцій бухгалтерами, головний бухгалтер формує попередньо Оборотно-сальдову відомість. Законодавством не закріплено її форма. Тому кожне підприємство обирає вид відомості відповідно до власних потреб. Обов'язковими її елементами є рахунки бухгалтерського обліку, що дублюють План рахунків, для зручності – їх назва. За потреби, можна додавати і інші критерії, що будуть робити Оборотно-сальдову відомість більш інформативною та повною.

Головна бухгалтерка, Товщик І.Ю., переглядає коректність і правильність проведення первинних документів, враховуючи принципи бухгалтерського обліку, та складає Баланс та Звіт про фінансові результати. Вся дебіторська заборгованість ПСПО «ПОЛІССЯ» відображається у другому розділі Балансу, в оборотних активах, в рядках 1125-1155 (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Відображення дебіторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ» у Балансі
(«Звіті про фінансовий стан») станом на 31.12.2019 р.**

Найменування статті	Код рядка	Джерело інформації для заповнення	Примітки	Сума, тис. грн
1	2	3	4	5
II. Оборотні активи				
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	Сальдо за Дт рах. 36	Відображають (брутто) заборгованість покупців або замовників за реалізовані їм продукцію.	186,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	Сальдо за Дт субрах. 378, 641, 642, 651, 652	Наводять визнану дебіторську заборгованість казначейських, фінансових і податкових органів, державних цільових фондів, зокрема за розрахунками з тимчасової непрацездатності. Також у цьому рядку відображають авансові платежі та переплату з податків, зборів та інших платежів до бюджету.	186,9
у тому числі з податку на прибуток	1136	Сальдо за Дт субрах. 641/Розрахунки з податку на прибуток	У цьому рядку довідково показують дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом з податку на прибуток.	30,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	Сальдо за Дт рах. 37 (без урахування сальдо за Дт субрах. 378), 66, 68 і субрах. 654, 655	Показують (брутто) заборгованість дебіторів, яка не включена в інші статті дебіторської заборгованості та підлягає відображенню у складі оборотних активів (наприклад, заборгованість працівників підприємству).	26,3

Джерело: узагальнено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ» та [15, 19, 20].

ПСПО «ПОЛІССЯ» не нараховує резерв сумнівних боргів, тому всю суму «дебіторки» показують за бруто вартістю, а не нетто. Хоча законодавство і передбачає можливість не нарахування резерву суб'єктами малого підприємництва, але, на нашу думку, не роблячи це, існує імовірність викривленню облікової інформації щодо поточного стану розрахунків з дебіторами та буде вважатися неповною в управлінському обліку.

Кредиторська заборгованість підприємства узагальнюється в третьому розділі пасиві Балансу, в поточних зобов'язаннях (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Відображення кредиторської заборгованостей ПСПО «ПОЛІССЯ» у Балансі («Звіті про фінансовий стан») станом на 31.12.2019 р.

Найменування статті	Код рядка	Джерело інформації для заповнення	Примітки	Сума, тис. грн
1	2	3	4	5
III. Поточні зобов'язання				
Поточна кредиторська заборгованість за:				
товари, роботи, послуги	1615	Сальдо за Кт рах. 62, 63	Наводять суму заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги.	6624,1
розрахунками з бюджетом	1620	Сальдо за Кт субрах. 641, 642	Відображають заборгованість підприємства з усіх видів платежів до бюджету, включаючи суми податків з працівників підприємства, податку на прибуток.	53,9
у тому числі з податку на прибуток	1621	Сальдо за Кт субрах. 641/Розрахунк і з податку на прибуток	Довідково заносять поточну кредиторську заборгованість підприємства перед бюджетом з податку на прибуток.	13,5
розрахунками зі страхування	1625	Сальдо за Кт рах. 65	Відображають суму заборгованості з відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхування майна підприємства.	54,0
розрахунками з оплати праці	1630	Сальдо за Кт рах. 66	Показують заборгованість за нарахованою, але ще не виплаченою сумою оплати праці.	235,8

1	2	3	4	5
Інші поточні зобов'язання	1690	Сальдо за Кт субрах. 372, 378, 643, 644 і рах. 67, 68 (окрім субрах. 680 і 684 у частині відсотків за банківськими кредитами)	Відображають суми зобов'язань, які не включені в інші рядки розділу III «Поточні зобов'язання» пасиву форми № 1-м. Тут є підсумок по заборгованості за одержаними авансами та заборгованості перед засновниками у зв'язку з розподілом прибутку.	12097,7

Джерело: узагальнено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ» та [15, 19, 20].

Суми заборгованостей ПСПО «ПОЛІССЯ» у Звіті про фінансові результати не відображаються. Управлінської звітності стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві «ПОЛІССЯ» як такої немає. Вкінці кожного кварталу бухгалтерія проводить звірку розрахунків з контрагентами. Результати такої роботи надаються керівникові та менеджерам з закупівлі та продажу. На підставі цього адміністрація вживає певні заходи за потреби. Вважаємо, що відсутність управлінської звітності негативно впливає на господарську діяльність та розвиток підприємства. Керівник, менеджери повинні проводити аналіз на основі поточної інформації для своєчасного визначення неплатників боргів, перегляду цінової політики або ж скорочення власних витрат.

Отже, відображення у звітності розрахунків з дебіторами та кредиторами можна вважати заключним етапом обробки облікової інформації. Узагальнені дані надаються зовнішнім і внутрішнім користувачам. ПСПО «ПОЛІССЯ» є суб'єктом малого підприємництва. Тому обліковці підприємства складають лише Баланс і Звіт про фінансові результати. Як наслідок, інформація, що стосується боргів як власних так і дебіторів, для внутрішніх користувачів такої звітності буде недостатньою. Тому, варто запровадити на підприємстві, крім

обов'язкової фінансової звітності, додаткові форми внутрішньогосподарського обліку, які будуть сприяти контролю і вчасності погашення заборгованостей.

Висновки за розділом 2

Сучасний стан обліку дебіторської та кредиторської заборгованості було проаналізовано на прикладі ПСПО «ПОЛІССЯ». Підприємство займається вирощування зернових культур (крім рису), бобових і насіння олійних культур. На підприємстві затверджено облікову політику, відповідно до якої було створено відділ бухгалтерії на чолі з головною бухгалтеркою Товщик І.Ю. Вона організувала ведення обліку заборгованостей в чотири етапи: первинний, поточний, підсумковий та контрольний облік, який можна вважати додатковим зовнішнім інструментом контролю дотримання принципу нарахування доходів і витрат як зі сторони себе як кредитора, так і дебітора.

Для обліку дебіторської та кредиторської заборгованості, ПСПО «ПОЛІССЯ» використовує Інструкцію про Застування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Розгалуженого Робочого Плану рахунків для дебіторської та кредиторської заборгованості, підприємство не розробляло.

Нами було досліджено методику ведення обліку поточної дебіторської заборгованості та поточних зобов'язань. Так облік дебіторської заборгованості ведеться на синтетичних рахунках 36, 37. На підприємстві «ПОЛІССЯ» не нараховується резерв сумнівних боргів. Це є значним недоліком, що не дає можливості об'єктивно аналізувати та оцінювати вартість боргів дебіторів. Для обліку кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ» використовуються синтетичні рахунки: 63, 64, 65, 68. Ці рахунки характеризують залишки непогашених поточних зобов'язань.

ПСПО «ПОЛІССЯ» є суб'єктом малого підприємництва. Кінцеві сальдо на 31 грудня звітного року дебіторської заборгованості відображають у другому розділі активів Балансу, кредиторської заборгованості – у четвертому розділі пасиву Балансу.

РОЗДІЛ 3

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПСПО «ПОЛІССЯ»

3.1. Характеристика стану управління дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ»

Перехід бухгалтерського обліку до засад міжнародних стандартів фінансової звітності підприємства націлений на забезпечення потреб управління достовірною інформацією, на основі якої приймаються управлінські рішення. Важливе значення під час їх прийняття має повнота та об'єктивність даних щодо стану розрахунків з дебіторами та кредиторами. Управління розрахунково-платіжним механізмом є одним із найактуальніших ланок діяльності керівництва підприємства, котрий потребує належної організації та щоденного контролю за його станом.

На ПСПО «ПОЛІССЯ» слабо організований управлінський облік. Контроль за станом заборгованостей здійснюють бухгалтери в межах своїх обов'язків, визначених Наказом про облікову політику, як фахівці фінансового, а не внутрішньогосподарського обліку. Підтвердженням цього є наступні факти.

По-перше, відповідно до результатів проведеного аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості протягом 2017-2019 рр. спостерігається значна сума перевищення зобов'язань підприємства над сумою зобов'язань дебіторів ПСПО «ПОЛІССЯ» (додаток П). Деякі економісти-теоретики вважають, що таке явище є нормальним і свідчить про раціональне використання засобів платежу, оскільки підприємство залучає в оборот більше коштів, ніж відволікає з обороту. Проте, вважаємо, що ця ситуація є виключно негативною, оскільки ПСПО «ПОЛІССЯ» мусить погашати свої борги незалежно від стану дебіторської заборгованості, крім того – з'являється загроза фінансової стійкості підприємства. Звідси випливає, що:

- керівництво недостатньо проіфнормоване про потенційні загрози, що можуть виникнути в результаті нагромадження боргів;
- на підприємстві не застосовують превентивні методи та інструменти, що сприяли б вирішенню питання оптимального співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Відслідкувати та урівноважити заборгованості допоможе налогоджений механізм контролю та управління.

По-друге, використання бухгалтерами класифікації заборгованостей дебіторів та кредиторів визначених на підставі лише національної та міжнародної нормативно-правової бази. На нашу думку, такого розділення недостатньо для цілей і фінансового обліку. Тому, для деталізації відображення господарських операцій у фінансовому обліку, і основою для управлінського буде доцільно доповнити поділ дебіторської та кредиторської заборгованості залежно від характеру економічних відносин між ПСПО «ПОЛІССЯ» і його контрагентами, тобто виокремити заборгованість: покупців і замовників та постачальників й підрядників окремо. Такий розподіл контрагентів на категорії дозволить більш детально проводити аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві.

Наступним фактором, що свідчить про слабку організацію управлінського обліку є відсутність розроблено та затвердженого керівником додатку до Наказу про облікову політику – Робочого плану рахунків дебіторської та кредиторської заборгованості. Він є основою інформаційної системи фінансового обліку в цілому та облікової політики. При його наявності та використанні, система управління забезпечуватиме максимальну ефективність господарської діяльності підприємства. У зв'язку з цим, керівництвом ПСПО «ПОЛІССЯ» має бути поставлено завдання перед головним бухгалтером про його розробку, що включатиме в себе кодування рахунків як бухгалтерського, так і управлінського обліку.

По-третє, важливим для цілей управлінського обліку є автоматизація. ПСПО «ПОЛІССЯ» використовує комп'ютерну програму «1С:Бухгалтерія 8.2». На її основі було розроблено графіки документообігу та платежів. Проте цього

недостатньо для якісного та оперативного управління підприємством і прийняття оптимальних управлінських рішень щодо покращення стану та процесу управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Все це дозволить зробити впровадження додаткового модуля «Управлінський облік» або ж альтернативою можуть стати розроблені бази даних чи звичайне введення файлів в MS Excel з можливістю доступу всім внутрішнім користувачам в межах встановлених їм прав та обов'язків посадовими інструкціями.

По-четверте, на ПСПО «ПОЛІССЯ» майже відсутня будь-яка звітність щодо стану дебіторської та кредиторської заборгованості. У разі вимоги керівництва або менеджерів зі збуту чи придбання бухгалтерія надає оборотно-сальдові відомості по рахунках 36, 37 та 63-68. Як наслідок, вони отримують масив даних, що потребують додаткових математичних обрахунків, знань і розуміння користування ними. Внутрішня чи управлінська звітність направлена на надання оперативної та релевантної інформації відповідно до вимог адмінперсоналу. Вона побудована таким чином, щоб дані, які в ній містяться, дозволяють швидко отримати відповідь на всі питання управлінців. Форми таких звітів залежать від їх змісту, призначення та напрямів використання інформації. Для прикладу, можна подавати менеджерам та директору підприємства щотижня аналітику про стан розрахунків за реалізовану продукцію – по видам продукції та строкам несплати рахунків дебіторами. Це допоможе менеджеру зі збуту координувати відпуск нових партій продукції контрагентам, що розраховалися чи пропустили строки оплати, не призводячи до нагромадження їх боргів.

По-п'яте, як було встановлено, інколи інформація подана бухгалтерією не є тотожною даним менеджерів. Це зумовлено:

- відсутністю налагодженої системи обміну інформації між відділами підприємства, що призводять до похибки;
- фінансовий облік здійснюється відповідно до вимог та правил законодавства, а процеси придбання та продажу згідно з методиками логістики.

Як наслідок, виникають розбіжності, що не дають можливості об'єктивно оцінити результати господарської діяльності та ефективності діяльності підприємства в розрізі реалізованої продукції, здійснених витрат, а головне – в прийнятих управлінських та технологічних рішеннях. При налагодженому управлінському обліку дебіторської та кредиторської заборгованості внутрішні користувачі зможуть узагальнювати підсумки своєї роботи шляхом поєднання бухгалтерських даних з економічними.

Отже, стан управління як дебіторською так і кредиторською заборгованостями на ПСПО «ПОЛІССЯ» потребує доповнення та удосконалення. Було виявлено значні обсяги зобов'язань підприємства, що не покриваються заборгованістю дебіторів. Вирішити це питання допоможе доопрацювання системи управлінського обліку. Серед основних завдань якого буде: збір, узагальнення та передача необхідної інформації для оперативного управління підприємством щодо покращення регулювання структури активів та пасивів підприємства; проведення аналізу досягнення цілей погашення заборгованостей в межах попередньо узгоджених ознак їх класифікації; складання внутрішніх звітів, інформація яких буде призначена для власника підприємства, керівника, а також інших внутрішніх користувачів бухгалтерської інформації.

3.2. Удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ»

Нестабільні ринкові умови диктують суб'єктам господарювання нові правила побудови відносин, купівлі-продажу продукції, товарів чи надання послуг і діяльності взагалі. Тому першочерговим завданням підприємств для досягнення своїх цілей – отримання прибутку та збільшення своєї вартості – є

налагодження та організація ефективного ведення обліку та внутрішньогосподарського управління.

На основі проведеного аналізу нормативно-правової бази, спеціальної літератури, а також основних показників діяльності, стану та організації обліку на ПСПО «ПОЛІССЯ» виникає гостра потреба в удосконаленні системи облікового забезпечення. Тому пропонуємо концептуальну модель обліково-аналітичної системи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, що буде складатися з комплексу взаємопов'язаних пропозицій та рекомендацій, реалізація яких сприятиме результативному здійсненню управлінських рішень у сфері діяльності ПСПО «ПОЛІССЯ».

Для управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємство має чітко виокремити виконавців, які будуть здійснювати дослідження об'єкта керування, тобто відносин з контрагентами, які виникають в процесі поточної діяльності. Тому до штатного розпису ПСПО «ПОЛІССЯ» необхідно додати посаду спеціаліста з управлінського обліку, а до Наказу про облікову політику – розділ про управлінський облік (Додаток Р).

Рис. 3.6. Організаційна структура фінансового відділу ПСПО «ПОЛІССЯ»

Джерело: розроблено автором.

Пошук кандидата має відбуватися відповідно до Анкети підбору фахівця цієї сфери. Основні критерії такої форми було розроблено та відображено у Додатку С. Перед таким працівником будуть поставлені конкретні завдання

(наприклад, для початку допомога у розробленні Робочого плану рахунків), виконання яких дозволить оптимізувати співвідношення розмірів дебіторської заборгованості в складі активів, а кредиторської – пасивів. Безумовно його робота має ґрунтуватися на певних визначених правилах. Ми пропонуємо фахівцю з управлінського обліку в процесі діяльності керуватися наступними принципами: безперервності, повноти, збалансованості, етапності.

Наступним кроком для удосконалення якісного обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю вважаємо занеобхідне виокремлення блоку їх класифікаційних ознак, які б використовувалися управліннями. Тобто пропонуємо додати критерії поділу заборгованості дебіторів та кредиторів для цілей управлінського обліку (Додаток Т). Вагомим моментом перед вкладенням договору підприємства з майбутнім партнером є детальне вивчення ділової репутації та досьє потенційного дебітора чи кредитора. У зв'язку з цим, виділяємо дебіторську та кредиторську заборгованість за характеристикою контрагента та умовах, що склалися на ринку:

— надійна — «відмінна» (можливість надання знижок, відстрочок платежу покупцю, за умови позитивної його характеристики на ринку);

— та, що потребує уточнення — «добра» (про дебітора/кредитора недостатньо інформації, нове підприємство-покупець, нещодавно з'явилося на ринку, відомостей про його фінансові можливості та потужності недостатньо відомі/конкретизовані, а, отже, існує потенційний ризик несплати дебітором боргів чи не поставки товарів/надання послуг);

— релевантна заборгованість - «задовільна» (можливість її виникнення залежить від умов, які склалися на ринку);

— «незадовільна» (несплатена в строк/не поставлено товари чи продукцію, не надано послуги, та існує реальна загроза неповернення заборгованості дебітором чи недопоставки/недовиконання кредитором своїх зобов'язань);

— «критична» – безнадійна (є попередня несплата рахунків/не виконання кредитором взятих на себе обов'язків; строк сплати нової заборгованості настав, повернення боргу знову не відбудеться / строк постачання товарів настав, ніяких дій не відбувається з боку кредитора, подальша співпраця не розглядається).

Важливим є розподіл дебіторської та кредиторської заборгованості за дебіторами/кредиторами, які найбільшим чином впливають на фінансовий стан підприємства: головні дебітори/кредитори – забезпечують основну частину доходів/витрат та другорядні, питома вага заборгованості яких менше попередньо встановленої межі управління. Також доречними вважаємо класифікацію дебіторської заборгованості за суб'єктами цивільних правовідносин; за ступенем прогнозованості своєчасності погашення боргу та за географічними зонами постачання товарів, виконання робіт, надання послуг.

Так як запропоновані підходи до класифікації заборгованостей рекомендуються, а не регламентуються, то керівництво підприємства може самостійно визначити рівень деталізації складу і структури дебіторської та кредиторської заборгованості для відображення в обліку та прийняття управлінських рішень.

Вищевикладені класифікаційні ознаки пропонуємо реалізувати внаслідок розроблення Робочого плану рахунків (Додаток У). Він буде досить універсальним, та може використовуватися при відображенні стану заборгованостей дебіторів і кредиторів як при фінансовому, так і – управлінському обліку.

Основними із складових моделі обліково-аналітичного забезпечення управління заборгованостями є сукупність визначених функцій: планування, організація, облік, контроль тощо, досягнення яких відбувається за допомогою застосування певних методів. Так, управління заборгованістю зводиться до: формування кредитного рейтингу клієнтів. Дану задачу пропонуємо розв'язувати із застосуванням сумісного ABC та XYZ аналізу, застосування якого розглянемо на прикладі покупців та замовників ПСПО «ПОЛІССЯ».

При ABC аналізі необхідно проранжувати покупців відповідно до обсягу прибутку, який вони приносять підприємству при здійсненні кредитних операцій. При цьому рекомендується враховувати лише ту частину прибутку, яка вже повернулася на підприємство у грошовій формі. До категорії А слід віднести контрагентів, що забезпечили 50% прибутку від кредитних операцій; категорія В – контрагенти, що забезпечили 30% прибутку; категорія С – контрагенти, що забезпечили 20% прибутку. Така структура категорій обумовлена правилом Парето «80/20»: відокремлюються головні 80% результату (50+30) та другорядні 20%.

Наступним кроком є проведення XYZ аналізу. Мета цього етапу полягає в ранжуванні покупців за ступенем прогнозованості своєчасності погашення боргу. Ранжування рекомендується здійснювати за допомогою модифікованого коефіцієнта варіації. Важливим моментом є розподіл покупців за категоріями Х, Y та Z за допомогою одержаних показників варіації для кожного з них. Розподіл відбувається за таким же принципом, як і при ABC аналізі.

Так, до категорії Х слід віднести контрагентів, що характеризуються стабільністю погашення заборгованості, високою платіжною дисципліною. Коефіцієнт варіації не перевищують 20%. Категорія Y – контрагенти із середньою платіжною дисципліною. Коефіцієнт варіації 20-50%. Категорія Z – контрагенти з низькою платіжною дисципліною. Коефіцієнт варіації перевищує 50%.

Модель управління дебіторською заборгованістю може використовувати і інші методи щодо зменшення простроченої або сумнівної дебіторської заборгованості, зокрема:

- психологічні – нагадування по телефону, факсу, пошті, використання ЗМІ чи поширення інформації серед суміжних постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу;
- економічні – фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав, призупинення постачання;

– юридичні – претензійна робота, досудове переписування, подача позову в господарський суд;

– альтернативні інструменти – взаємозалік, реструктуризація, погашення дебіторської заборгованості шляхом врахування платежів до бюджету.

Кінцевим етапом буде формування звітності, а саме Звіту дебіторської заборгованості підприємства «ПОЛІССЯ» на основі АВС-методу та Детального звіту щодо стану дебіторської заборгованості підприємства. Періодичність їх складання можна вважати доречним – щомісячно або при запиті. Документи будуть надавати керівництву як загальну так і розгорнуту інформацію щодо заборгованості дебіторів. На підставі звітів, управлінці зможуть приймати оперативні та стратегічні управлінські рішення щодо подальшої співпраці з дебіторами. На нашу думку, така система рахунків дозволить конкретизувати дебітора з різних сторін та дозволить швидше маневрувати та приймати управлінські рішення щодо того чи іншого боржника.

За допомогою АВС - методу формуємо Звіт дебіторської заборгованості. (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Звіт дебіторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2019 р. на основі АВС-методу

Показник	Контрагент	Сума заборгованості, грн.	Примітки	Платіжна дисципліна
1	2	3	4	5
Категорія А, формує 50% прибутку	ПП «Зоря»	80 408,32	Погашена	Висока
	Сільська рада с. Висока Піч	78 348,75	Погашена частково	Середня
	ТОВ «Пролісок»	67 540,00	Погашена	Висока
	
Категорія В, формує 30% прибутку	ТОВ «СЕНС»	21 600,00	Погашена частково	Висока
	ТОВ «Житомирсігосп»	16 623,44	Погашена частково	Низька
	ПП «ЖЕРМ»	15 000,00	Погашена	Висока
	ФОП Андросенко А.В.	11 668,00	Погашена	Висока
	
Категорія С,	ПП «Агронавс»	5 617,00	Погашена	Висока

формує 20% прибутку			частково	
	ТОВ «Пропозиція»	3 960,00	Погашена	Середня
	ТОВ «Черняхів-Млин»	1 100,00	Погашена	Висока
	
Склав:				

Джерело: розроблено автором.

Так, на підставі оборотно-сальдових відомостей за 2019 рік, по рахунках 36 та 37, маємо суму 243,7 тис. грн., що є, до речі, на 22.1 тис грн. більше, ніж у попередньому році.

Протягом року підприємство працювало з великою кількістю контрагентів, тому у табл. 3.7 пропонуємо до уваги найбільш вагомим контрагентів певного показника. Відповідно до Звіту, категорія А, буде забезпечувати близько 135 тис. грн. прибутку (пам'ятаємо, що розподіл був здійснений відповідно до рекомендації щодо врахування лише тієї частини прибутку, яка вже повернулася на підприємство у грошовій формі). Категорія В, є значно більшою за вибіркою. Насамперед тут зосереджені малі та середні підприємства, з якими ПСПО «ПОЛІССЯ» почало співпрацювати не так давно і обсяги заборгованості, яких є меншими порівняно з категорією А. Так, підприємства цього сегменту будуть приносити 80 тис. грн. прибутку. Категорія С є найменшою за кількістю дебіторів, вона буде генерувати лише 54 тис. грн. Таким чином, категорія А та В будуть основними дебіторами, котрі і будуть створювати дохід (прибуток) підприємства.

Важливим вважаємо той факт, що дебіторська заборгованість є джерелом утворення активів боржника. Пропонуємо ще одну розроблену форму внутрішньої звітності для узагальнення результатів розрахунків із покупцями і замовниками для більш оптимального їх управління (табл. 3.8).

Такий Звіт дасть можливість: виявити неординарних боржників; простежити стан розрахунків контрагентів і в разі виникнення підозри в їх ненадійності – завчасно відмовитись від співпраці; зробити більш прозорішими взаєморозрахунки; бачити потенційних неплатоспроможних контрагентів.

					міся ців	міся ців	до 6 місяці в	до 12 місяці в			
1	ПП «ПК»	22000	22000	-	-	-	-	-	-	Брак вільних коштів -	-
2	ТОВ «СГ»	34000	29000	-	5000	6000	-	1000	7000		Взято позику банку

Джерело: розроблено автором.

Також можна використовувати інший вид звіту для спостереження за термінами погашення кредиторської заборгованості (табл. 3.10)

Таблиця 3.10

**Звіт щодо погашення кредиторської заборгованості підприємства
ПСПО «ПОЛІСНЯ» станом на 01 грудня 2019 р.**

№ з/п	Постачальник	Дата погашення заборгованості		Відхилення, +, – (гр.4 – гр.3)
		за графіком (до- говором)	фактично	
1	ТОВ «Україна»	02.09.2017	02.10.2017	30 днів
2	ТОВ «Ферострой»	17.12.2017	06.01.2018	20 днів
3	ПАТ «УКРПРОМСТАЛЬ»	25.11.2017	25.11.2017	-
...				

Джерело: розроблено автором.

Оскільки звіт містить інформацію про заборгованість кожного постачальника за договорами, термінами погашення заборгованості як за графіком, так і фактично, виникає можливість визначення за кожною операцією, здійсненою з постачальниками і підрядниками, дотримання встановлених у договорах термінів постачання товарно-матеріальних цінностей (виконання робіт) і своєчасність розрахунків з ними.

Також до рекомендацій належного управління заборгованостей доцільно:

- 1) скласти та вести бюджет дебіторської та кредиторської заборгованості;
- 2) порівнювати планові показники заборгованостей із фактичними;
- 3) аналізувати причини відхилень від плану;
- 4) приймати рішення стосовно відхилень;

5) вживати заходи по усуненню таких відхилень.

Отже, запропоновані пропозиції та рекомендації щодо удосконалення обліково-аналітично забезпечення управлінського обліку заборгованостей (робочий план рахунків, форми звітів про дебіторську та кредиторську заборгованість тощо) нададуть можливість вибору їх раціонального розміру для підприємства, дозволять максимально уникати прострочення термінів їх погашення, сприятимуть оптимізації відносин з покупцями та замовниками, постачальниками та підрядниками, ураховуючи їх та власну платоспроможність, що, своєю чергою, вплине на зменшення обсягів сумнівних боргів, безнадійної заборгованості, а також удосконалення управлінського аспекту стосовно витрат та доходів підприємства.

Висновки за розділом 3

Дебіторська та кредиторська заборгованість значною мірою впливають на фінансовий стан підприємства, особливо сьогодні, коли гостро постають проблеми несвоєчасних платежів за отриманні товари, роботи, послуги, повернення боргів у неповному обсязі, виникнення сумнівних боргів. Для покращення ситуації та недопущення зростання обсягів заборгованості доцільно на підприємствах запроваджувати управлінський облік.

Стан управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на ПСПО «ПОЛІССЯ» знаходиться на початковому етапі запровадження. Підприємство має початки управлінського обліку, такі як формування аналітичних таблиць, введення графіків здійснення оплат. Проте цього недостатньо для прийняття якісних, оперативних управлінських рішень та розробки тактик, стратегій щодо розміру дебіторської та кредиторської заборгованості. Його прорегативою буде розроблення методик та тактик, що будуть давати можливість збільшувати обороти діяльності підприємства, отримувати своєчасну оплату від дебіторів та в строки розрахуватися зі своїми кредиторами.

Запропонована модель системи обліково-аналітичного управління заборгованістю дебіторів та кредиторів, а саме: здійснення кадрового оновлення, розробка Робочого плану рахунків, формування звітів та їх аналіз, побудова їх планів чи бюджетів обсягів стануть ефективним механізмом внутрішньогосподарського та фінансового обліку з метою попередження загрози виникнення нових небажаних заборгованостей та неможливістю їх погашення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки важливими умовами досягнення успіху суб'єктами господарювання є дотримання ними умов своєчасного та повного виконання платіжних зобов'язань. Вплив економічних та соціальних подій в державі, недоорганізація процесу управління та обліку провокують порушення дотримання та виконання взятих на себе зобов'язань підприємствами. Тому однією з важливих задач є облік, аналіз та управління розрахунково-платіжним механізмом, оскільки нехтування станом дебіторської заборгованості провокує уповільнення розрахунків з кредиторами, за товари, роботи, послуги, виплати працівникам заробітної плати, сплати податків та зборів до бюджету. У зв'язку з цим, вивчення питання обліку дебіторської та кредиторської заборгованості в теоретичному та практичному аспектах, а також його вдосконалення є надзвичайно актуальним.

В результаті дослідження визначено, що економічна сутність понять «дебіторська» та «кредиторська заборгованість» не мають єдиного тлумачення як серед національної, так і міжнародної нормативно-правової бази та спеціальної літератури. Тому пропонуємо вважати найбільш точним таке їх трактування: «Дебіторська заборгованість – це економічна категорія, яка характеризує фінансові відносини, котрі мають документальне підтвердження, з приводу способів і строків розрахунків підприємства з його контрагентами на певну дату, що виникають внаслідок заборгованості покупців підприємству за наданий комерційний або споживчий кредит або авансування постачальників»; «кредиторська заборгованість – результат правовідносин суб'єкта господарювання, що виникає після вчинення певної дії одного суб'єкта по відношенню до іншого: фізичної особи, держави, позабюджетного фонду, де об'єктом цих відносин виступає передача товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів чи інших активів, надання послуг, виконання робіт, або дії законодавчо-нормативних документів результат правовідносин суб'єкта господарювання, що виникає після вчинення певної дії одного суб'єкта по

відношенню до іншого: фізичної особи, держави, позабюджетного фонду, де об'єктом цих відносин виступає передача товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів чи інших активів, надання послуг, виконання робіт, або дії законодавчо-нормативних документів».

Важливе значення для ефективного управління боргами дебіторів та боргами перед кредиторами на підприємстві має їх класифікація та оцінка. На основі проведеного дослідження можна зробити висновки про широкий спектр видів дебіторської заборгованості та про майже відсутність видів кредиторської заборгованості. Нами було розроблено універсальний поділ заборгованостей, що дозволить систематизувати дебіторів і кредиторів за визначеними ознаками, такі як: характер економічних відносин підприємства та контрагента, вид діяльності, репутація покупця/постачальника та умови, що склалися на ринку, розміри прибутку, який формує дебітор/кредитор, платіжна дисципліна, географічні зони реалізації/придбання товарів, робіт, послуг, методи рефінансування. Поділ заборгованостей за цими ознаками дозволить організувати суб'єкту господарювання ефективний і якісний фінансовий облік. А також ця деталізація покращить якість управлінського обліку та звітності щодо дебіторської та кредиторської заборгованості.

Проаналізовано концептуальні засади обліку дебіторської та кредиторської заборгованості. Правильне та своєчасне відображення зобов'язань перед підприємством так і самого підприємства має відповідати приписам законодавства та формувати достовірну облікову інформацію для подальшої роботи. Дебіторська заборгованість визнається активом та оцінюється за первісною вартістю в момент її визнання, а до підсумку балансу включається за чистою реалізаційною чи теперішньою вартістю, кредиторська заборгованість – за теперішньою, поточною та вартістю реалізації. Встановлено, що існують протиріччя між національними та міжнародними методами визнання заборгованостей, які потребують додаткового вивчення.

Проаналізовано процес бухгалтерського обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на ПСПО «ПОЛІССЯ». Підприємство займається

виращуванням та продажем сільськогосподарської продукції. Фінансовий стан підприємства є недосить добрим. Показники ліквідності та фінансової стійкості мають незадовільні значення, проте спостерігається незначна позитивна тенденція до їх збільшення. У цілому бухгалтерський облік на підприємстві організований добре. Підприємство має апарат бухгалтерії, який здійснює свої обов'язки під контролем головного бухгалтера. При здійсненні своїх повноважень робітники бухгалтерії керуються Наказом про облікову політику та посадовими інструкціями. На підприємстві використовують типові форми первинних документів. Синтетичний облік дебіторської заборгованості на ПСПО «ПОЛІССЯ» ведеться на рахунках 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами», кредиторської на рахунках – 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 64 «Розрахунки за податками й платежами», 65 «Розрахунки за страхуванням», 66 «Розрахунки з оплати праці», 68 «Розрахунки за іншими операціями».

Визначено, що зобов'язання дебіторів ПСПО «ПОЛІССЯ» та його власні зобов'язання перед кредиторами у фінансовій звітності відображаються у Балансі (ф. 1 - м), а саме в складі оборотних активів та поточних забезпечень.

Критичний аналіз стану управління заборгованостями ПСПО «ПОЛІССЯ» дає змогу ствержувати про постійне перевищення зобов'язань підприємства перед зобов'язаннями дебіторів. Система управлінського обліку майже не організована, хоча є її початкові моменти зародження: формування щомісячних звітів по рахунках, створено графік документообороту та платежів. Проте таких заходів недостатньо для облікового забезпечення управління дебіторської та кредиторської заборгованості.

У зв'язку з вищевикладеним, для удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ» було розроблено та запропоновано низку заходів та рекомендацій:

- 1) надано пропозицію зміни структури фінансового відділу, а саме створення нової посади – «Бухгалтера з управлінського обліку». Основним

завданням фахівця стане аналіз поточних обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості та побудова планів, бюджетів щодо покращення їх стану;

2) рекомендовано доповнити Наказ про облікову політику підприємства розділом, що стосується організації та ведення управлінського обліку на ПСПО «ПОЛІССЯ»;

3) здійснено класифікацію заборгованостей за цілями фінансового та управлінського обліку. Таке розмежування буде ранджувати та не обтяжувати інформацію, яка потрібна буде управлінцям;

4) розроблено Робочий план рахунків з його максимальною деталізацією обліку заборгованостей. Він буде інструментом фінансового обліку і елементом облікової політики підприємства стосовно управлінського обліку;

5) підготовлено до практичного застосування форми управлінської звітності аналізу та контролю заборгованостей, звітності для менеджерів різних рівнів управління підприємством, що є цілком можливим при наявних технічних засобах обробки інформації на підприємстві.

Зазначені пропозиції щодо удосконалення фінансового та управлінського обліку дебіторської та кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ» будуть надавати правдиву та неупереджену інформацію користувачам для прийняття управлінських рішень, а отже, і створювати передумови для швидкого зростання бізнесу і збільшення фінансових можливостей підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>.
2. Господарський кодекс України. Кодекс від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/80731-10>.
5. Податковий кодекс України. Кодекс від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Цивільний кодекс України. Кодекс від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон від 16 липня 1999 р. № 996. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
8. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22 травня 2003 року. № 852-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-15>. Дата звернення: 10 вересня 2020 року.
9. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон від 30 вересня 2015 року № 851-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15//>. Дата звернення: 10 вересня 2020 року.
10. Про захист прав споживачів : Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1023-12>.
11. Про обіг векселів в Україні : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2374-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14#Text>.
12. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей : Постанова Кабінету

- Міністрів від 22 січня 1996 р. № 116. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text>.
13. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419-2000-п. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/419-2000-%D0%BF>.
14. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: затв. Наказом Мінфіну України від 21 січня 2004 р. № 22. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.
15. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом Мінфіну України від 30 листопада 1999 р.. № 291. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
16. Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон: затв. Наказом Мінфіну України від 13 березня 1998 № 59. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98>.
17. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами : Наказ Мінфіну України від 15 червня 2011 р. № 720. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0422201-03#Text>.
18. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Мінфіну України від 28 березня 2013 р. № 433. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv#Text>.
19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Мінфіну України від 07 лютого 2013 р. № 73. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
20. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом Мінфіну України від 09 грудня 2011 р. № 1591. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.

21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Наказ Міністерства України від 08 жовтня 1999 р. № 237. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». Наказ Міністерства України від 31 січня 2000 р. № 20. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.
23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи» : Наказ Міністерства України від 09 серпня 2013 р. № 290. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.
24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства України від 31 грудня 1999 р. № 318. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» : Наказ Міністерства України від 19 серпня 1999 р. № 193. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0515-00>.
26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : Наказ Міністерства України від 25 лютого 2000 р. № 39. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>.
27. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства України від 24 травня 1995 № 88. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.
28. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства України від 02 вересня 2014 року № 879. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.
29. Лист Міністерства України № 31-34000-10-10/18896 «Щодо звіряння взаємних розрахунків дебіторів з кредиторами» від 18 вересня 2007 р. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF07113.html.
30. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013.

31. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_051.
32. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015.
33. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності». URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_004.
34. Акімова Н.С. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі : монографія. Харків. : ХДУХТ, 2016. 285 с.
35. Атамас П.І. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 392 с.
36. Бабенко Л.В., Фксенко В.В., Цьома К.Ю. *Прикладні аспекти обліку та внутрішнього контролю розрахунків із постачальниками і підрядниками. Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. № 4. С. 419–424.
37. Біла О. Облік кредиторської заборгованості: вітчизняний та міжнародний досвід. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки*. 2016. № 1. С. 29–33.
38. Бондарчук Н.В., Бушна Ю.А. Документальне оформлення розрахунків з покупцями та замовниками. *Young Scientist*. 2017. № 9 (49). С. 485–488.
39. Буднік Т.В., Гнатенко Є.П. Проблеми та шляхи удосконалення дебіторської заборгованості як об'єкта обліку та аналізу. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2016. № 2. С. 740 – 743.
40. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. Ч. 8. Житомир : ПП «Рута», 2013. 912 с.
41. Васільєва Л.М. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її удосконалення. *Young Scientist*. 2017. № 10 (50). С. 820–823.

42. Владика О.Є. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1 (40). С.677–680.
43. Власова І.О. Дослідження співвідношення економічного та правового тлумачення понять «розрахунки», «зобов'язання» та «заборгованість» *Вісник Донецького університету економіки та права*. 2013. № 1. С. 88–94.
44. Власюк Г.В. Проблеми класифікації та оцінки дебіторської заборгованості, шляхи її вирішення. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2014. № 6. С. 131–135.
45. Волковицька О.М. Міжнародні нормативи та зарубіжний досвід в організації облікового процесу розрахунків з покупцями та замовниками. *Економіка та держава*. 2015. № 1. С. 72–75.
46. Ганусич В.О., Гурська І.В. Облік дебіторської заборгованості: управлінський та організаційний аспекти. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. № 1 (47). С. 441-445.
47. Гевчук А.В. Економіко-юридичний підхід до визначення змісту та удосконалення обліку зобов'язань. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 3 (2). С. 28–34.
48. Гудзь Н.В, Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.; М-во освіти і науки України. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 424 с.
49. Демченко Я.М., Прохорова В.М. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2015. № 1 (28). С. 96–108.
50. Євтушевська О.О. Порівняльна оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості. *Економіка харчової промисловості*. 2017. № 2. С. 68-74.
51. Закревська О.Ю. Оцінка та класифікація дебіторської заборгованості: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [«Розвиток нової економіки на світовому,

державному та регіональному рівнях»], (Львів, 19-20 лютого 2016 р). Львів : ГО «Львівська економічна фундація» У 2-х частинах, 2015. Ч.2. С. 102–106.

52. Калюжна В. Інвентаризація розрахунків із бюджетом та контрагентами. 2019. URL : <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-shkola-bughalteraselkokhozyastvenoy-otrasli-69-inventarizaciya-raschetov-s-byudzhetom>.

53. Кириллов О.О. Методика бухгалтерського обліку і фінансової звітності зобов'язань підприємства. *Young Scientist*. 2019. № 1 (65). С. 465–468.

54. Киян А.В., Ярмолюк Е.Ф. Облік і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2015. № 9 (24). С. 77–79.

55. Кім Ю.Г. Бухгалтерський та податковий облік: первинні документи та порядок їх заповнення : підруч. Київ : ЦУЛ, 2014. 600 с.

56. Книшек О.О., Кіка А.С. Рейтингова оцінка дебіторів у системі управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Облік і фінанси*. 2018. № 4 (82). С. 11–18.

57. Кобилянська О.І. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 471 с.

58. Коблянська І.О. Методика обліку і аудиту розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. *Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2017. № 3. С. 78–87.

59. Комендант О.М. Економічна сутність та класифікація дебіторської та кредиторської заборгованостей. *Облік і оподаткування в підприємстві» студентів денної форми навчання Частина 1*. К.: Київ.нац.-торг.економ.ун-т. 2020. С. 103–111.

60. Комендант О.М., Головіна Д.В. Організація обліку поточної дебіторської заборгованості. *Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Луцьк 28 листопада 2018 р. Луцьк, 2018. С. 258–261.

61. Комендант О.М., Король С.Я. Автоматизація обліку дебіторської заборгованості як один із аспектів підвищення ефективності функціонування підприємства. *Перспективи та пріоритети розвитку*

економічної системи в умовах нестабільності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро 15 грудня 2018 р. м. Дніпро, НО «Перспектива», 2018. С. 88–90.

62. Коружинець О.О. Інвентаризація кредиторської та дебіторської заборгованості. 2014. URL: <https://uteka.ua>.

63. Костнюк О.В., Недашківська Д.М. Деякі питання дебіторської та кредиторської заборгованості українських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 19. С. 45–50.

64. Кудлаєва Н.В., Фльора А.П. Економічний зміст та класифікація зобов'язань в господарських процесах суб'єкта господарювання. *Young Scientist*. 2018. № 10 (62). С. 830–834.

65. Кусик Н.Л., Шатковська М.С. Управління кредиторською заборгованістю підприємства: обліково-аналітичний аспект. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2018. Т. 18. № 2 (42). С. 105–119.

66. Левченко З.М. Організація бухгалтерського обліку розрахунків із дебіторами. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. С. 1167–1171.

67. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 311 с.

68. Майборода О.Є., Косарева І.П., Корабейнікова І.О. Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. *Економіка і суспільство «Economic papers»*. 2018. № 15. С. 106–402.

69. Масленников Є.І., Прикасарь Д.Д. Теоретичні засади організації облікового процесу на промислових підприємствах. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 2 (2). С. 49–52.

70. Матюха В. І., Мисака Г.В. Бухгалтерський облік розрахунків підприємства за товарними операціями. *Young Scientist*. 2018. № 1 (53). С. 933–936.

71. Меліхова Т.О., Мась Д.А. Концептуальні основи визначення дебіторської заборгованості. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2015. № 1 (10). С. 189–196.

72. Миронова Ю.Ю., Бацман Ю. М., Яценко В. В. Підходи щодо сутності, класифікації та оцінки поточних зобов'язань у системі бухгалтерського обліку підприємства. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2016. № 5 (47). С. 201–205.
73. Міщук Є.В., Сідорова І.І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 2. С. 54–57.
74. Мочерний С.В. *Економічна енциклопедія: у трьох томах*. Т.1 / за ред. : С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.
75. Нападівська Л.В., Алексеєва А.В., Шаповалова А.П. та інші. Фінансовий облік : підручник. Київ : КНТЕУ, 2013. 700 с.
76. Носенко І.Ю. Проблеми обліку та управління дебіторською заборгованістю. *Young Scientist*. 2016. № 12.1 (40). С. 895–900.
77. Онищенко С.В., Верещака Т.П. Управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах кризи неплатежів. *Young Scientist*. 2016. № 12 (39). С. 809–813.
78. Орлов І.В. Документування та інвентаризація трансформації зобов'язань. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми, 2010. Т. 30. С. 229–241.
79. Осадча Г.Г., Козаченко В.О. Методологічні аспекти обліку дебіторської заборгованості на виробничих підприємствах. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2017. № 12. С. 134–138.
80. Офіційний веб-сайт всеукраїнської професійної бухгалтерської газети «Все про бухгалтерський облік» URL: <http://vobu.ua/ukr>.
81. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. Дата звернення 14 вересня 2020 року.

82. Офіційний веб-сайт електронного журналу «i.Factor». URL : <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/january/issue-06/article-33438.html>. Дата звернення 14 вересня 2020 року.
83. Офіційний веб-сайт Міністерства юстицій України. URL : <https://minjust.gov.ua/>.
84. Офіційний веб-сайт українського бухгалтерського порталу «Дебет-Кредит». URL : <https://dtkk.com.ua/>.
85. Офіційний Верховної Ради України. URL : <http://rada.gov.ua/>.
86. Побережець О.В., Кравченко В.І. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечнікова*. 2017. № 4 (57). С. 138–141.
87. Проскуріна Н.М. Резерв сумнівних боргів: удосконалення методики розрахунку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : збірник наукових праць*. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. № 25. С. 195–199.
88. Пустяк О.В., Демченко Я.М. Ефективність управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги: обліково-аналітичний аспект. *Економіка і регіон*. 2015. № 3 (52). С. 88–95.
89. Ромашко О.М., Комендант О.М. Облікова політика підприємства як елемент системи обліку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Management, Economics and Social Sciences: Collection of scientific articles. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2019. С. 139–143.
90. Сарапіна О.А., Кірлкіна О.Є. Методологічні основи аналізу дебіторської заборгованості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 865–868.
91. Скляр Є.В., Храпливий А.І. Теоретичні засади дослідження дебіторської та кредиторської заборгованостей. *Young Scientist*. 2015. № 5 (32). С. 153–156.
92. Сопко В.В., Ромашко О.М., Закревська О.Ю. Облік дебіторської заборгованості за міжнародними стандартами: побудова та відмінності. Канада, Economics and finance, Publishing house «BREEZE». 2015. С. 292–296.

93. Ступницька Т.М., Маркова Т.Д., Бамбуляк І.М., Кулік Н.М. Кредиторська заборгованість: оцінка та механізм управління. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Т. 10. № 4/2018. С. 66–78.
94. Таратута Л.В. Управління поточною дебіторською заборгованістю в умовах кризи. *Сталий розвиток економіки*. 2016. № 4. С. 220–228.
95. Тирінов А.В. Особливості визнання та облікової оцінки дебіторської заборгованості підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. № 5-2. С.114-120.
96. Ужва А.М. Формування поточних зобов'язань перед постачальниками та підрядниками у фінансовій звітності. *Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси*. 2013. № 10(4). С. 316 –322.
97. Фатенок-Ткачук А.О., Данилко А.Р. Особливості методики формування акта звірки розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 815–822.
98. Філіппова С.В., Масленніков Є.І., Побережець О.В., Черкасова С.О. Звітність підприємств: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Одеса: Прес-кур'єр, 2015. 188 с.
99. Фінансовий облік : навч. посібник; 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2007. 471 с.
100. Фінансовий облік. Теоретичні та прикладні аспекти навч. посібник / за ред. Канцір І.А., Старко І.Є. Львів: Растр 7, 2017. 291 с.
101. Хохлов М.П., Корнієнко О.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 402–407.
102. Цегельник Н. Оцінка дебіторської заборгованості в системі розрахунків із покупцями підприємств. *Агросвіт*. 2013. №. 6. С. 51–55.
103. Чорнобривець М.М. Дебіторська заборгованість: сутність та причини виникнення. *Європейські перспективи*. 2013. № 10. С. 181–185.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис. А.1. Динаміка обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання України за 2015-2019 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі [80].

Рис. А.2. Динаміка структури обсягів дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання України за 2015-2019 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі [80].

Р

рис. А.3. Динаміка структури обсягів кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання України за 2015-2019 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі [80].

Рис. А.4. Динаміка структури дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємствах сільського господарства за 2015-2019 рр., %

Джерело: складено автором на основі [80].

Підходи науковців до визначення сутності дебіторської заборгованості

Автор	Визначення поняття «дебіторська заборгованість»	Примітка
1	2	3
Ф.Ф. Бутинець, С.М. Гольцов, М.С. Пушкар, Б.Ю. Орловський [40]	Сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.	Не розкриває економічної сутності поняття.
Л.Е. Алексеева, О.М. Бандурка, С.Л. Береза, І.А. Бланк, Е.П. Козлова, М.Я. Коробов	Сума боргів на користь підприємства.	Дебітор походить від слова дебет =борг.
М.Д. Білик, Є.О. Іванов, К.С. Сурніна	Майно, що неоплачене контрагентами або готівка, що вилучена з кругообігу оборотних засобів.	Недоцільно виділяти готівку, оскільки вона є частиною майна.
М.В. Кужельний, В.Г. Лінник	Права на повернення боргу.	Не визначені права і обов'язки дебіторів.
О.А. Боровик, Г.Г. Кірейцев, Л.О. Лігоненко, В.В. Сопко, Велен Глен А., Шорт Деніал Г.	Вимоги щодо оплати, тобто боргові вимоги.	Боргова вимога розглядається з точки зору терміну її виконання.

Джерело: [68, с. 399].

Підходи науковців до визначення сутності кредиторської заборгованості

Автор	Визначення поняття «кредиторська заборгованість»	Примітка
1	2	3
Цал-Цалко Ю.С.	Кредиторська заборгованість – це залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання.	Залучення активів за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання.
Бутинець Ф.Ф.	Розглядає кредиторську заборгованість як форму розрахунку за товари і послуги, які придбаються у процесі операцій компанії, що періодично повторюються і використовуються у виробництві чи для перепродажу.	Форма розрахунку за товари і послуги, які придбаються.
Партин Г.О. та Загородній А.Г	Заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях, щодо якої у підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк.	Заборгованість підприємства, щодо якої у підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк.
Ткаченко Н.М.	Тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі.	Тимчасово залучені грошові кошти.
Томчук О.Ф	Кредиторська заборгованість є різновидом комерційного кредиту, який виступає важливим фактором стабілізації фінансового стану підприємства.	Різновид комерційного кредиту.

Джерело: [68, с. 400].

Характеристика чинної нормативно-правової бази з обліку та оподаткування дебіторської та кредиторської заборгованості

№ пор.	Нормативний документ	Питання, що розкривають окремі аспекти теми дослідження
1	2	3
1.	Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80 . [1]	Визначає основні права і обов'язки громадян. Гарантує кожному право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.
2.	Господарський кодекс України. Кодекс від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15 . [2]	Уточнює окремі аспекти позовної давності дебіторської заборгованості. Встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.
3.	Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII. Верховна Рада України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19 . [3]	Надається визначення терміну «безнадійна дебіторська заборгованість». Описано процес погашення заборгованості підприємства у разі банкрутства.
4.	Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. Верховна Рада України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/80731-10 . [4]	Встановлено юридичну відповідальність суб'єктів господарювання у разі порушення ними правил обліку та оподаткування дебіторської та кредиторської заборгованості.
5.	Податковий кодекс України. Кодекс від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. Верховна Рада України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 . [5]	Надається визначення безнадійної дебіторської заборгованості, вказує особливості покриття даного виду заборгованості банками і небанківськими фінансовими установами. Регулює відносини суб'єктів господарювання, що виникають внаслідок їх взаємодії у розрізі справляння, нарахування податків та зборів.

Продовження додатку В
Продовження таблиці В.1.3

1	2	3
6.	Цивільний кодекс України. Кодекс від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Верховна Рада України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15 . [6]	Регламентує порядок та строки перебігу терміну позовної давності дебіторської заборгованості. Визначає перелік договорів відповідно до яких укладаються відносини між підприємством та його контрагентами. Визначає, що за договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму.
7.	Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон від 16 липня 1999 р. № 996. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14 . [7]	Визначає правові принципи регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні.
8.	Про захист прав споживачів : Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-ХІІ. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1023-12 . [10]	Регулює відносини між споживачами товарів, робіт, послуг і виробниками, виконавцями, продавцями в умовах різних форм власності, встановлює права споживачів і визначає механізм реалізації державного захисту їх прав.
9.	Про обіг векселів в Україні : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2374-ІІІ. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14#Text . [11]	Відображає особливості обігу векселів в Україні та розкриває методику їх застосування у якості розрахунків за продукцію, товари, послуги.
10.	Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей : Постанова Кабінету Міністрів від 22 січня 1996 р. № 116. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text . [12]	Визначає механізм визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей.

Продовження додатку В
Продовження таблиці В.1.3

1	2	3
11.	Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419-2000-п. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/419-2000-%D0%BF . [13]	Зазначає обов'язковість проведення інвентаризації зобов'язань підприємства перед складанням річної фінансової звітності.
12.	Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: затв. Наказом Мінфіну України від 21 січня 2004 р. № 22. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04 . [14]	Встановлює загальні правила, форми і стандарти розрахунків банків та інших юридичних і фізичних осіб у грошовій одиниці України на території України, що здійснюються за участю банків.
13.	Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом Мінфіну України від 30 листопада 1999 р.. № 291. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99 . [15]	Наведено коротку характеристику і призначення синтетичних рахунків і субрахунків обліку заборгованостей.
14.	Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон: затв. Наказом Мінфіну України від 13 березня 1998 № 59. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98 . [16]	Регламентує порядок обліку відрядження працівників в межах України та поза її межами. (стосується більше бюджетних установ, проте може використовуватися в комерційних підприємствах також).
15.	Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами : Наказ Мінфіну України від 15 червня 2011 р. № 720. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0422201-03#Text.. [17]	Спрямовані на узагальнення у реєстрах бухгалтерського методом подвійного запису обліку інформації про наявність дебіторської та кредиторської заборгованості.
16	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Мінфіну України від 28 березня 2013 р. № 433. URL :	Розкрито питання розкриття інформації за статтями фінансової звітності, в тому числі дебіторської та кредиторської заборгованості.

https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv#Text . [18]
--

Продовження додатку В
Продовження таблиці В.1.3

1	2	3
17.	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Мінфіну України від 07 лютого 2013 р. № 73. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 . [19]	Відображає засади відображення інформації про дохід від реалізації в звіті про фінансовий результат, про дебіторську заборгованість на початок та кінець періоду в балансі.
18.	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом Мінфіну України від 09 грудня 2011 р. № 1591. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11 . [20]	Встановлює позначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність та рух активів, капіталу зобов'язань і фактів фінансово-господарської діяльності підприємств.
19.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Наказ Мінфіну України від 08 жовтня 1999 р. № 237. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99 . [21]	Визначає формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та розкриття її у фінансовій звітності.
20.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». Наказ Мінфіну України від 31 січня 2000 р. № 20. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00 . [22]	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності.
21.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи»: Наказ Мінфіну України від 09 серпня 2013 р. № 290. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text . [23]	Вказує, що до інших операційних доходів включається сума кредиторської заборгованості, за якої минув строки позовної давності.
22	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Мінфіну України від 31 грудня 1999 р. № 318. URL :	Вказує, що до інших операційних витрат включається сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів, витрати на відрадження.

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text . [24]
--

Продовження додатку В

Продовження таблиці В.1.3

1	2	3
23.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» : Наказ Мінфіну України від 19 серпня 1999 р. № 193. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0515-00 . [25]	Кредиторська заборгованість за імпорнтними контрактами визнається монетарною статтею й перераховується в результаті зміни курсу НБУ на дату здійснення розрахунків і дату балансу. Кредиторська заборгованість, що виникла в результаті отриманої передоплати, відноситься до немонетарних статей балансу.
24.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : Наказ Мінфіну України від 25 лютого 2000 р. № 39. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text . [26]	Установлено зміст і форму Фінансової звітності малого підприємства. Описано, в яких статтях звітності має відображатися дебіторська та кредиторська заборгованості.
25.	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Мінфіну України від 24 травня 1995 № 88. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95 . [27]	Встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових регістрів, бухгалтерської звітності підприємствами.
26.	Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ МФУ від 02 вересня 2014 року № 879. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14 . [28]	Визначає порядок проведення інвентаризації поточної дебіторської заборгованості та оформлення її результатів.
27.	Лист Мінфіну України № 31-34000-10-10/18896 «Щодо звіряння взаємних розрахунків дебіторів з кредиторами» від 18 вересня 2007 р. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF07113.html . [29]	У листі конкретизовано такі моменти: підприємство-кредитор передає дебіторам дані про заборгованість, скріплені підписом і печаткою, у вигляді акта звіряння розрахунків, у якому зазначаються аналітичні дані: номер договору, дата і сума перерахування коштів тощо.
28.	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9	Наведена класифікація зобов'язань, а саме суб'єкт господарювання класифікує зобов'язання як поточне, якщо: а) він сподівається погасити це зобов'язання в ході

	29_013. [30]	свого нормального операційного циклу;
--	--------------	---------------------------------------

Закінчення додатку В

Закінчення таблиці В.1.3

1	2	3
28.	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013 . [30]	б) він утримує це зобов'язання в основному з метою продажу; в) зобов'язання підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців після звітного періоду; г) він не має безумовного права відстрочити погашення зобов'язання протягом як мінімум дванадцяти місяців після звітного періоду.
29.	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_051 . [31]	Визначено поняття зобов'язання. Це існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди. Торговельна кредиторська заборгованість є зобов'язанням оплатити товари або послуги, що були отримані чи надані, на які виставлені рахунки або які офіційно узгоджені з постачальником.
30.	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015 . [32]	Вказує порядок визнання, оцінки, наведено класифікацію дебіторської заборгованості, порядок визнання безнадійної дебіторської заборгованості.
31.	Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності». URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_004 . [33]	Регламентує порядок відображення дебіторської та кредиторської заборгованості у фінансовій звітності.

Джерело: розроблено автором на основі аналізу та узагальнення.

Огляд спеціальної літератури з питань обліку та оподаткування

№ пор.	Джерело	Використання в роботі для удосконалення обліку, оцінювання та оподаткування
1	2	3
1.	Акімова Н.С. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі : монографія. Харків. : ХДУХТ, 2016. 285 с. [34]	Досліджено теоретико-методичні і практичні питань з удосконалення обліку та аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві.
2.	Атамас П.І. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 392 с. [35]	Відображено методику обліку дебіторської заборгованості у різних галузях економіки.
3.	Бабенко Л.В., Фксенко В.В., Цьома К.Ю. Прикладні аспекти обліку та внутрішнього контролю розрахунків із постачальниками і підрядниками. <i>Східна Європа: економіка, бізнес та управління</i> . 2016. № 4. С. 419–424. [36]	Статтю присвячено узагальненню практичних аспектів організації обліку і внутрішнього контролю над розрахунками з постачальниками та підрядниками на підприємстві. Запропоновано додаткові рахунки для обліку та форму аналітичної таблиці для внутрішнього контролю торговельної кредиторської заборгованості.
4.	Біла О. Облік кредиторської заборгованості: вітчизняний та міжнародний досвід. <i>Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки</i> . 2016. № 1. С. 29–33. [37]	Описується бухгалтерський облік кредиторської заборгованості згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та міжнародною практикою.
5.	Бондарчук Н.В., Бушна Ю.А. Документальне оформлення розрахунків з покупцями та замовниками. <i>Young Scientist</i> . 2017. № 9 (49). С. 485–488. [38]	Досліджено документальне оформлення розрахунків з покупцями та замовниками. Визначено перелік документів, що використовуються в процесі розрахунків з покупцями та замовниками.
6.	Буднік Т.В., Гнатенко Є.П. Проблеми та шляхи удосконалення дебіторської заборгованості як об'єкта обліку та аналізу. <i>Бухгалтерський облік, аналіз та аудит</i> . 2016. № 2. С. 740 – 743.[39]	Проведено дослідження недоліків наявної системи обліку дебіторської заборгованості на основі діяльності підприємств України та запропоновано методичний підхід до обліку дебіторської заборгованості як інструменту покращення фінансовго стану.

7.	Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. Ч. 8. Житомир : ПП «Рута», 2013. 912 с. [40]	Дає методологічні основи обліку поточної дебіторської заборгованості, а також визначення, класифікацію та оцінку дебіторської заборгованості.
8.	Васільєва Л.М. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її удосконалення. <i>Young Scientist</i> . 2017. № 10 (50). С. 820–823.[41]	Розглянуто сутність поняття «Дебіторська заборгованість», її класифікації, завдань під час організації та причин виникнення заборгованості, а також висвітлено питання, які пов'язані з удосконаленням організації обліку дебіторської заборгованості.
9.	Владика О.Є. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. <i>Молодий вчений</i> . 2016. № 12.1 (40). С.677–680. [42]	У статті розглянуто економічні взаємовідносини та розрахункові операції з постачальниками і підрядниками, проблемні питання щодо їх сутності, а також запропоновано нові підходи щодо вдосконалення обліку.
10.	Власова І.О. Дослідження співвідношення економічного та правового тлумачення понять «розрахунки», «зобов'язання» та «заборгованість» <i>Вісник Донецького університету економіки та права</i> . 2013. № 1. С. 88–94. [43]	В статті досліджено семантичне наповнення понять «розрахунки», «зобов'язання», та «заборгованість» з точки зору правильності лексичного перекладу та економічного і юридичного тлумачення з метою однозначного використання в нормативно-правовій базі бухгалтерського обліку.
11.	Власюк Г.В. Проблеми класифікації та оцінки дебіторської заборгованості, шляхи її вирішення. <i>Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»</i> . 2014. № 6. С. 131–135. [44]	Розкриває питання класифікації за різними ознаками дебіторської заборгованості. Висвітлено проблему оцінки визнання дебіторської заборгованості.
12.	Волковицька О.М. Міжнародні нормативи та зарубіжний досвід в організації облікового процесу розрахунків з покупцями та замовниками. <i>Економіка та держава</i> . 2015. № 1. С. 72–75. [45]	Порівняно міжнародні нормативні бази та стандарти обліку розрахунків з покупцями та замовниками. Висвітлено розрив між зарубіжною та вітчизняною системами обліку, обґрунтовано необхідність вдосконалення та диверсифікації вітчизняних стандартів. Порівняно системи оцінювання стану дебіторської заборгованості та її класифікацію на основі зарубіжного досвіду.

Продовження додатку Г
Продовження таблиці Г.1.4

13.	Ганусич В.О., Гурська І.В. Облік дебіторської заборгованості: управлінський та організаційний аспекти. <i>Науковий вісник Ужгородського університету</i> . 2016. № 1 (47). С. 441-445. [46]	Досліджено підходи до створення інтегрованої системи обліку і управління дебіторською заборгованістю.
14.	Гудзь Н.В, Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.; М-во освіти і науки України. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 424 с. [48]	Розкрито основні положення поняття «поточна дебіторська заборгованість». Розглянуто облік розрахунків з постачальниками і підрядниками.
15.	Демченко Я.М., Прохорова В.М. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. <i>Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу</i> . Сер.: <i>Бухгалтерський облік, контроль і аналіз</i> . 2015. № 1 (28). С. 96–108. [49]	Дослідження економічної сутності зобов'язань перед постачальниками та підрядниками за товари, роботи, послуги, узагальнення теоретичних аспектів обліку, а також визначення потенціальних можливостей розрахункової дисципліни завдяки пошуку раціональних напрямків удосконалення методики відображення в обліку такої заборгованості.
16.	Євтушевська О.О. Порівняльна оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості. <i>Економіка харчової промисловості</i> . 2017. № 2. С. 68-74. [50]	У статті досліджено сутність, мету та порядок формування аналізу дебіторської і кредиторської заборгованостей. Встановлено, що дуже велике значення для підприємств мають аналіз і управління дебіторською і кредиторською заборгованістю, що функціонують в умовах ринку. Запропоновано вживання заходів щодо управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.
17.	Закревська О.Ю. Оцінка та класифікація дебіторської заборгованості: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Розвиток нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях, Львів, 19-20 лютого 2016 р. Львів : ГО «Львівська економічна фундація» У 2-х частинах, 2015. Ч.2. С. 102–106. [51]	Проаналізовано структуру облікового процесу поточної дебіторської заборгованості для цілей прийняття управлінських рішень. Розкрито етапи облікового процесу поточної дебіторської заборгованості. Оцінено роль бухгалтерського забезпечення обліку поточної дебіторської заборгованості для прийняття управлінських рішень підприємствами.

Продовження додатку Г
Продовження таблиці Г.1.4

18.	Калюжна В. Інвентаризація розрахунків із бюджетом та контрагентами. 2019. URL : https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-shkola-bughaltera-selkokhozyastvenoy-otrasli-69-inventarizaciya-raschetov-s-byudzhedom-i-kontragentami . [52]	Розглянуто питання інвентаризації обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами.
19.	Кириллов О.О. Методика бухгалтерського обліку і фінансової звітності зобов'язань підприємства. <i>Young Scientist</i> . 2019. № 1 (65). С. 465–468. [53]	Досліджено особливості складання фінансової звітності зобов'язань підприємства.
20.	Киян А.В., Ярмолюк Е.Ф. Облік і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками. <i>Молодий вчений</i> . 2015. № 9 (24). С. 77–79. [54]	У статті досліджено порядок облікового відображення розрахунків з постачальниками та підрядниками та запропоновано шляхи удосконалення облікового процесу формування розрахунків з метою оптимізації управлінських рішень щодо їх здійснення. Розроблено теоретичні засади внутрішньогосподарського контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками.
21.	Кім Ю.Г. Бухгалтерський та податковий облік: первинні документи та порядок їх заповнення : підруч. Київ : ЦУЛ, 2014. 600 с. [55]	Розглянуто основні поняття первинних документів господарської діяльності підприємств, наведені їхні форми і порядок заповнення відповідно до вимог нормативних актів України.
22.	Книшек О.О., Кіка А.С. Рейтингова оцінка дебіторів у системі управління дебіторською заборгованістю підприємства. <i>Облік і фінанси</i> . 2018. № 4 (82). С. 11–18. [56]	Визначено основні елементи управління дебіторською заборгованістю. Визначено критерій складання рейтингу дебіторів.
23.	Кобилянська О.І. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 471 с. [57]	Розглянуто економічну сутність розрахунків з постачальниками і підрядниками.
24.	Коблянська І.О. Методика обліку і аудиту розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. <i>Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»</i> .	Розглянуто питання актуальності застосування розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. Проведено дослідження типових операцій з постачальниками і підрядниками із

2017. № 3. С. 78–87. [58]	застосуванням методики їх відображення в обліку на практичних прикладах.
---------------------------	--

Продовження додатку Г

Продовження таблиці Г.1.4

25.	Костнюк О.В. Недашківська Д.М. Деякі питання дебіторської та кредиторської заборгованості українських підприємств. <i>Інвестиції: практика та досвід</i> . 2017. № 19. С. 45–50. [63]	У статті розглянуто поняття дебіторської та кредиторської заборгованості. Проаналізовано динаміку, склад та структуру, причини виникнення, строки створення і терміни їх існування та погашення. Розглянуто елементи міжнародної та вітчизняної систем обліку розрахункових операцій
26.	Кудлаєва Н.В., Фльора А.П. Економічний зміст та класифікація зобов'язань в господарських процесах суб'єкта господарювання. <i>Young Scientist</i> . 2018. № 10 (62). С. 830–834. [64]	Розглянуто економічний зміст зобов'язань, основні критерії їх класифікації з точки хору вітчизняних та зарубіжних вчених.
27.	Кусик Н.Л., Шатковська М.С. Управління кредиторською заборгованістю підприємства: обліково-аналітичний аспект. <i>Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління</i> . 2018. Т. 18. № 2 (42). С. 105–119. [65]	Розглянуто обліково-аналітичні аспекти управління кредиторською заборгованістю підприємства. Досліджено питання забезпечення релевантною обліково-аналітичною інформацією прийняття рішень щодо кредиторської заборгованості підприємства.
28.	Левченко З.М. Організація бухгалтерського обліку розрахунків із дебіторами. <i>Економіка і суспільство</i> . 2017. № 9. С. 1167–1171. [66]	Досліджено комплексну систему організації бухгалтерського обліку розрахунків із дебіторами на основі узгодженості та взаємодії методичних засад організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та організаційних процедур здійснення розрахунків із дебіторами та їх обліку.
29.	Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 311 с. [67]	Розглянуто облік дебіторської заборгованості у Франції, Італії та Німеччині.
30.	Масленников Є.І., Прикасарь Д.Д. Теоретичні засади організації облікового процесу на промислових підприємствах <i>Економіка. Фінанси. Право</i> . 2017. № 2 (2). С. 49–52. [69]	Використано при розгляданні методики організації облікового процесу на підприємстві.
31.	Матюха В. І., Мисака Г.В. Бухгалтерський облік розрахунків підприємства за товарними операціями.	Розглянуто сутність товарних операцій, визначено процес документації товарних операцій, досліджено особливості ведення

<i>Young Scientist</i> . 2018. № 1 (53). С. 933–936. [70]	обліку розрахунків з покупцями і замовниками та різними дебіторами.
---	---

Продовження додатку Г

Продовження таблиці Г.1.4

32.	Міщук Є.В., Сідорова І.І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. <i>Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід</i> . 2018. № 2. С. 54–57. [73]	Досліджено сутність дебіторської та кредиторської заборгованостей. Визначено значення дебіторської та кредиторської заборгованості для фінансового стану підприємства.
33.	Нападовська Л.В., Алексеева А.В., Шаповалова А.П. та інші. Фінансовий облік : підручник. Київ : КНТЕУ, 2013. 700 с. [75]	Наведено типову кореспонденцію з обліку розрахунків з дебіторами підприємства на основі законодавчої бази. Розглянуто облік зобов'язань.
34.	Носенко І.Ю. Проблеми обліку та управління дебіторською заборгованістю. <i>Young Scientist</i> . 2016. № 12.1 (40). С. 895–900. [76]	Дослідженню проблем обліку дебіторської заборгованості підприємств. Визначено актуальні проблеми обліку дебіторської заборгованості, що потребують їх практичного розв'язання. Наведено шляхи вирішення таких проблем.
35.	Онищенко С.В., Верещака Т.П. Управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах кризи неплатежів. <i>Young Scientist</i> . 2016. № 12 (39). С. 809–813. [77]	Досліджено стан дебіторської заборгованості на підприємствах різних галузей України. Відзначено особливу роль ефективного управління дебіторською заборгованістю в умовах кризи. Виокремлено існуючі проблеми управління дебіторською заборгованістю вітчизняних підприємств.
36.	Орлов І.В. Документування та інвентаризація трансформації зобов'язань. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми, 2010. Т. 30. С. 229–241. [78]	Розглянуто питання документування та інвентаризації обліку розрахунків з кредиторами.
37.	Осадча Г.Г., Козаченко В.О. Методологічні аспекти обліку дебіторської заборгованості на виробничих підприємствах. <i>Формування ринкових відносин в Україні</i> . 2017. № 12. С. 134–138. [79]	Досліджено сутність обліково-аналітичного забезпечення та його значення для контролю за дебіторською заборгованістю підприємства. Здійснено огляд класифікації інформаційного забезпечення обліку операцій з

	дебіторської заборгованості.
--	------------------------------

Продовження додатку Г

Продовження таблиці Г.1.4

38.	Побережець О.В., Кравченко В.І. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. <i>Вісник ОНУ ім. І.І. Мечнікова</i> . 2017. № 4 (57). С. 138–141. [86]	У статті розглянуто методичні основи обліку кредиторської заборгованості, зокрема розрахунків з постачальниками і підрядниками. Визначена важливість ведення ефективної системи обліку кредиторської заборгованості, як складової частини облікової політики.
39.	Проскуріна Н.М. Резерв сумнівних боргів: удосконалення методики розрахунку. <i>Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : збірник наукових праць</i> . Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. № 25. С. 195–199. [87]	Розглянуто визначення поняття «резерв сумнівних боргів». Обґрунтовано необхідність створення резерву кожним підприємством. Досліджено методи нарахування резерву сумнівних боргів, що наведені в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», переваги та недоліки їхнього використання. Розглянуто відображення нарахованого резерву в бухгалтерському обліку.
40.	Пустяк О.В., Демченко Я.М. Ефективність управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги: обліково-аналітичний аспект. <i>Економіка і регіон</i> . 2015. № 3 (52). С. 88–95. [88]	Розглянуто теоретико-методичні основи та практичні питання підвищення якості й ефективності управління кредиторською заборгованістю підприємств за товари, роботи, послуги.
41.	Сарапіна О.А., Кірлкіна О.Є. Методологічні основи аналізу дебіторської заборгованості. <i>Глобальні та національні проблеми економіки</i> . 2015. № 3. С. 865–868. [90]	Наведено методику аналізу дебіторської заборгованості та процесу управління нею. Визначено існуючі недоліки у сучасних методиках аналізу дебіторської заборгованості. Обґрунтовано необхідність проведення аналізу дебіторської заборгованості для ухвалення ефективних управлінських рішень.
42.	Скляр Є.В., Храпливий А.І. Теоретичні засади дослідження дебіторської та кредиторської заборгованостей. <i>Young Scientist</i> . 2015. № 5 (32). С. 153–156. [91]	Розглянуто визначення дебіторської заборгованості. Описано класифікацію дебіторської заборгованості. Виявлено причини, які сприяють їх виникненню на підприємстві.
43.	Сопко В.В., Ромашко О.М., Закревська	Розглянуто та порівняно особливості

О.Ю. Облік дебіторської заборгованості за міжнародними стандартами: побудова та відмінності. Канада, Economics and finance, Publishing house «BREEZE». 2015. С. 292–296. [92]	обліку дебіторської заборгованості за допомогою П(С)БО та МСФЗ. Проаналізовано загальні риси та суттєві відмінності обліку дебіторської заборгованості.
---	---

Закінчення додатку Г

Закінчення таблиці Г.1.4

44.	Ступницька Т.М., Маркова Т.Д., Бамбуляк І.М., Кулік Н.М. Кредиторська заборгованість: оцінка та механізм управління. <i>Економіка харчової промисловості</i> . Т. 10. № 4/2018. С. 66–78. [93]	Розглянуто економічний зміст та підходи до визначення категорії «кредиторська заборгованість» за нормативно-правовими актами та в економічній літературі.
45.	Таратута Л.В. Управління поточною дебіторською заборгованістю в умовах кризи. <i>Сталий розвиток економіки</i> . 2016. № 4. С. 220–228. [94]	Аналізується питання сутності та класифікації дебіторської заборгованості як фактора, що впливає на фінансову стійкість підприємства, а також охарактеризовано процес управління дебіторською заборгованістю.
46.	Фатенок-Ткачук А.О., Данилко А.Р. Особливості методики формування акта звірки розрахунків з постачальниками та підрядниками. <i>Економіка і суспільство</i> . 2017. № 10. С. 815–822. []	Розглянуто питання інвентаризації обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками.
47.	Філіппова С.В., Масленников Є.І., Побережець О.В., Черкасова С.О. Звітність підприємств: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Одеса: Прес-кур'єр, 2015. 188 с. [97]	Використано для аналізу фінансового стану підприємства.
48.	Фінансовий облік : навч. посібник; 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2007. 471 с. [99]	Відображено теоретичні та практичні аспекти обліку поточної дебіторської та кредиторської заборгованості.
49.	Хохлов М.П., Корнієнко О.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. <i>Економіка і суспільство</i> . 2017. № 10. С. 402–407. [101]	Стаття присвячена актуальним питанням управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, що сприяє сталому розвитку суб'єкта господарювання. Проаналізовано трактування основних понять різними науковими діячами. Окреслено основні переваги та недоліки заборгованостей для підприємства.
50.	Чорнобривець М.М. Дебіторська заборгованість: сутність та причини виникнення. <i>Європейські перспективи</i> .	Досліджено фактори та причини, які впливають на виникнення дебіторської заборгованості на підприємстві.

Джерело: розроблено автором на основі аналізу та узагальнення.

Відмінності у вітчизняних та міжнародних підходах до визнання та оцінки дебіторської заборгованості

Ознака	Вимоги	
	П(С)БО	МСФЗ
1	2	3
Визнання	<p>1. Визнається активом, якщо існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума.</p> <p>2. Визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг.</p>	<p>Визнання фінансового активу відбувається тоді, коли організація стає стороною контракту(договору), при виникненні зобов'язання по інструменту.</p>
Групування дебіторської заборгованості	<p>Дебіторська заборгованість поділяється на поточну і довгострокову. Дебіторська заборгованість не призначена для перепродажу, – дебіторська заборгованість, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу.</p>	<p>Дебіторська заборгованість поділяється на ініційовану підприємством та неініційовану. Ініційована підприємством дебіторська заборгованість – це фінансовий актив</p> <p>Є створений підприємством шляхом надання товарів чи послуг прямо боржникові.</p>
Оцінка	<p>Оцінюється за первісною вартістю, тобто дебіторська заборгованість відображається в обліку в оцінці, визначеній договором, і залежить від кількості і ціни проданої продукції з врахуванням знижок і надбавок, що надаються постачальникам своїм клієнтам і покупцям.</p>	<p>Визнання дебіторської заборгованості оцінюється за справедливою вартістю (за вартістю операції), включаючи витрати по здійсненню операцій Після первинного визнання дебіторська заборгованість оцінюється за вартістю, що амортизується, із застосуванням методу ефективної ставки відсотка.</p>

Припинення визнання	Дебіторську заборгованість, по якій пройшов термін позовної давності, інші борги, не реальні для стягнення, списують за рішенням керівника підприємства за рахунок резерву сумнівних боргів або на фінансові результати господарської діяльності комерційної організації.	Припинення визнання фінансового активу або частини фінансового активу відбувається тоді, коли організація втрачає контроль над правами за контрактом (договором) (коли вказані права, припиняється їх дія або організація відмовляється від своїх прав або передає їх третій стороні).
---------------------	---	--

Продовження додатку Д

Продовження таблиці Д.1.5

Відображення у фінансовій звітності	У складі оборотних активів з класифікацією на довгострокову (платежі, по якій очікуються більш ніж через 12 місяців після звітної дати) і короткострокову (платежі, по якій очікуються протягом 12 місяців після звітної дати).	У складі поточних активів з класифікацією на короткострокову і довгострокову.
Визначення резерву сумнів сум боргів	Величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості; застосуванням коефіцієнта сумнівності. За першим методом величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів. За другим – величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення вірогідності стягнення заборгованості по кожному дебіторові і нарахування резерву лише по тим дебіторам, стягнення заборгованості, з яких є сумнівним. 2. Нарухування резерву в процентному відношенні від виручки за період. 3. Розподіл дебіторської заборгованості на кілька груп залежно від періодів відстрочки і нарахування резерву в процентному відношенні, визначеному для кожної групи.

Джерело: [102, с. 52].

Продовження додатку Д

Таблиця Д.1.6

Відмінності у вітчизняних та міжнародних підходах до визнання та оцінки кредиторської заборгованості

Ознака	Вимоги	
	П(С)БО	МСФЗ
1	2	3
Стандарти, які регламентують облік	П(С)БО 11 «Зобов'язання», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».	МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 10 «Події після дати балансу», МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи».
Поняття кредиторської заборгованості	У НП(С)БО 1 надається визначення зобов'язань як категорії бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.	Згідно з МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи», кредиторська заборгованість: а) торговельна кредиторська заборгованість є зобов'язанням оплатити товари або послуги, що були отримані чи надані, на які виставлені рахунки або які офіційно узгоджені з постачальником; б) нарахування є зобов'язанням оплатити товари або послуги, що були отримані або надані, але не були сплачені, на них не були виставлені рахунки або вони не були офіційно узгоджені з постачальником, включаючи суми, які підлягають виплаті працівникам (наприклад, суми, пов'язані з нарахованою оплатою відпусток).

Визнання	Для визнання зобов'язання повинні бути дотримані дві умови: – якщо його оцінка може бути достовірно визначена; – існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення.	Забезпечення слід визнавати, якщо: а) суб'єкт господарювання має існуюче зобов'язання (юридичне чи конструктивне) внаслідок минулої події; б) ймовірно, що вибуття ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди, буде необхідним для виконання зобов'язання; в) можна достовірно оцінити суму зобов'язання.
----------	--	---

Закінчення додатку Д

Закінчення таблиці Д.1.6

1	2	3
Оцінка	Кредиторська заборгованість оцінюється за сумою укладеного договору та відображається в балансі за: – сумою погашення (поточні зобов'язання); – теперішньою вартістю (довгострокові зобов'язання, на які нараховується відсоток).	Первісною оцінкою фінансових та інших зобов'язань і їх відображення у фінансовому обліку та фінансовій звітності є їх справедлива вартість за додаванням витрат за операцією. Амортизована собівартість зобов'язання – це сума, за якою зобов'язання оцінили при первісному визнанні, мінус виплати основної суми боргу, плюс або мінус накопичена амортизація будь-якої різниці між цією первісною сумою та сумою погашення, мінус будь-яке часткове списання.
Розкриття інформації у звітності	Кредиторська заборгованість відображається у пасиві балансу за сумою погашення.	Зобов'язання відображаються в пасиві балансу як сальдо по рядку «Рахунки до сплати» в розділі «Кредиторська заборгованість». При цьому різниця відображення в балансі полягає лише у відмінності структури статей вітчизняної та міжнародної звітності.

Джерело: [37, с. 30].

Пояснювальна записка

Основні показники діяльності ПСПО «ПОЛІССЯ» було взято з фінансової звітності за 2017-2019 роки, які наведені в формі 1 та формі 2 (табл. Е.2.1 та Е.2.2).

Так можна зробити висновки, що у структурі активів підприємства постійно найбільшу частку займали необоротні активи, а саме основні засоби. Зауважимо, що перевищення необоротних активів над оборотними збільшує ризики компенсації авансованого капіталу та знижує його віддачу, внаслідок уповільнення оборотності оборотних активів.

Таблиця Е.2.1

Динаміка активів ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2017-2019 рр.

Показники	Обсяг, тис.грн.			Абсолютна зміна, тис.грн.		Темп приросту, %	
	2017	2018	2019	2018	2019	2016	2017
Необоротні активи, всього:	9 672,2	20 371,0	19 017,7	10 698,8	-1 353,3	110,6	-6,6
Основні засоби	9 449,5	20 126,6	18 767,3	10 677,1	-1 359,3	113,0	-6,8
Незавершені капітальні інвестиції	222,7	244,4	250,4	21,7	6,0	9,7	2,5
Оборотні активи, всього:	862,2	1 087,4	1 540,8	225,2	453,4	26,1	41,7
Запаси, всього	610,0	699,6	880,2	89,6	180,6	14,7	25,8
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	118,5	219,7	26,3	101,2	-193,4	85,4	-88,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	-	-	30,5	-	30,5	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	7,6	2,9	186,9	-4,7	184,0	-61,8	6 344,8
Гроші та їх еквіваленти	98,4	134,3	383,2	35,9	248,9	36,5	185,3
Витрати майбутніх періодів	27,7	30,9	33,7	3,2	2,8	11,6	9,1
ВСЬОГО АКТИВІВ	10 534,4	21 458,4	20 558,5	10 924,0	-899,9	103,7	-4,2

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ».

Щодо основних засобів, які як відомо у балансі відображаються по залишковій вартості, то найбільше їх зростання відбулося у 2018 році, коли вони зросли на 10 677,1 тис. грн або на 113,0 %. В наступному році спостерігаємо їх зменшення у зв'язку з нараховуванням зносу на них. Підприємство протягом останніх трьох років збільшує площі зберігання зернових. Так незавершені капітальні інвестиції мають тенденцію до збільшення.

Аналіз динаміки оборотних активів за останні роки показав поступове їх зростання, які на підприємстві представлені запасами, поточною дебіторською заборгованістю, грошовими коштами та їх еквівалентами, витратами майбутніх періодів (рис. Е.2.1). Зокрема виробничі запаси зросли у 2018-2019 роках на 14,7 % та 25,8 % відповідно. Щодо показника «Гроші та їх еквіваленти», то спостерігається його зростання в 2019 р. – на 248,9 тис. грн. Можна допустити, що збільшення грошових ресурсів було наслідком погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

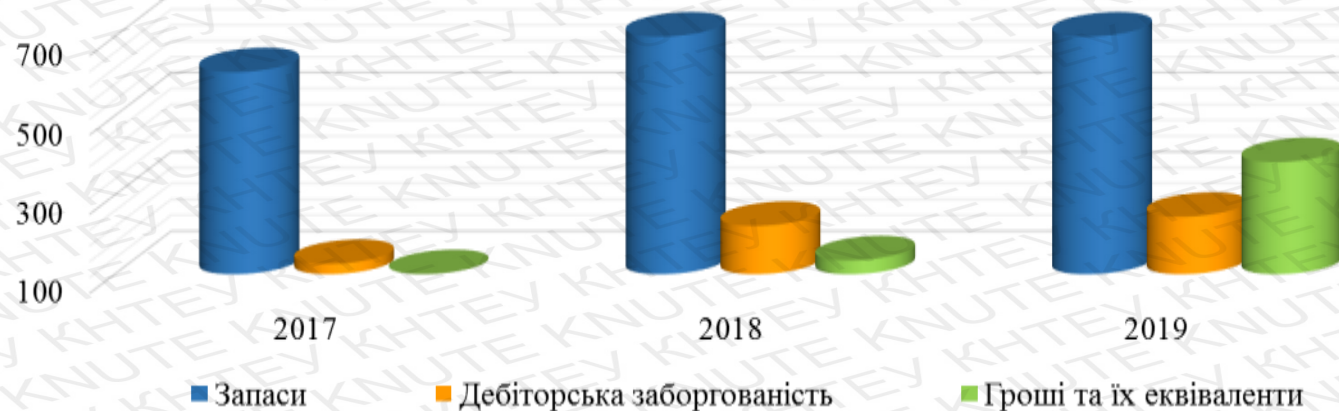

Рис. Е.2.1. Динаміка показників оборотних активів ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2017-2019 рр., тис. грн

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІСНЯ».

Продовження додатку Е

Дебіторська заборгованість за готову продукцію на кінець 2019 р. склала 26,3 тис. грн, що на 88,0 % менше, ніж у 2018 р. Потрібно відмітити суттєве зростання розміру дебіторської заборгованості з бюджетом, та іншої поточної дебіторської заборгованості, які на 30,5 тис. грн та 184,0 тис. грн збільшились в 2019 році відповідно до 2018 року.

Таблиця Е.2.2

Динаміка пасивів ПСПО «ПОЛІСНЯ» за 2017-2019 рр.

Показники	Обсяг, тис.грн.			Абсолютна зміна, тис.грн.		Темп приросту, %	
	2017	2018	2019	2018	2019	2016	2017
Власний капітал, всього	-433,5	-367,2	-305,8	66,3	61,4	-15,3	-16,7
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,1	1,0	1,0	0,9	0,0	900,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-433,6	-368,2	-306,8	65,4	61,4	-15,1	-16,7
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	4 494,4	634,8	1 640,0	-3 859,6	1 005,2	-85,9	158,3
Поточні зобов'язання і забезпечення, всього:	6 473,5	21 190,8	19 224,3	14 717,3	-1 966,5	227,3	-9,3
Короткострокові кредити банків	-	-	158,8	-	158,8	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	206,4	12 101,1	6 624,1	11 894,7	-5 477,0	5 762,9	-45,3
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками:	102,0	139,7	343,7	37,7	204,0	37,0	146,0
- з бюджетом	1,3	28,9	53,9	27,6	25,0	2 123,1	86,5
- зі страхування	12,5	2,7	54,0	-9,8	51,3	-78,4	1 900,0
- з оплати праці	88,2	108,1	235,8	19,9	127,7	22,6	118,1
Інші поточні зобов'язання	6 165,1	8 950,0	12 097,7	2 784,9	3 147,7	45,2	35,2
КАПІТАЛ, всього	10 534,4	21 458,4	20 558,5	10 924,0	-899,9	103,7	-4,2

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІСНЯ».

Продовження додатку Е

За результатами проведеного аналізу можна зробити наступні висновки: власний капітал на підприємстві за 2017-2019 рр. змінювався в діапазоні 15-17 %. Більше того, значення власного капіталу протягом 2017-2019 рр. має від'ємне значення. Це обумовлено економічною кризою 2013-2014 рр., що викликала значний розмір непокритого збитку. У довгостроковому періоді слід відмити наявність інших довгострокових зобов'язань, які є на підприємстві, починаючи з 2017 р., в 2019 р. вони скоротилися на 63,5 % відносно 2017 р., проте зросли на 158,3 % відповідно до 2018 р. Динаміка поточних зобов'язань відбувалася наступним чином: у 2017 р. відбувся значний їх ріст – 227,3 %. З 2019 р. ПСПО «ПОЛІССЯ» поступово погашає свої борги, які скоротилися у 2019 р. на 9,3 %. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2019 р. склала 11 894,7 тис. грн, що на 45,3 % менше попереднього року. Однак, значною мірою протягом 2017-2019 рр. зростали кредиторська заборгованість зі страхування та оплати праці – 1 900,0 % та 118,1 %.

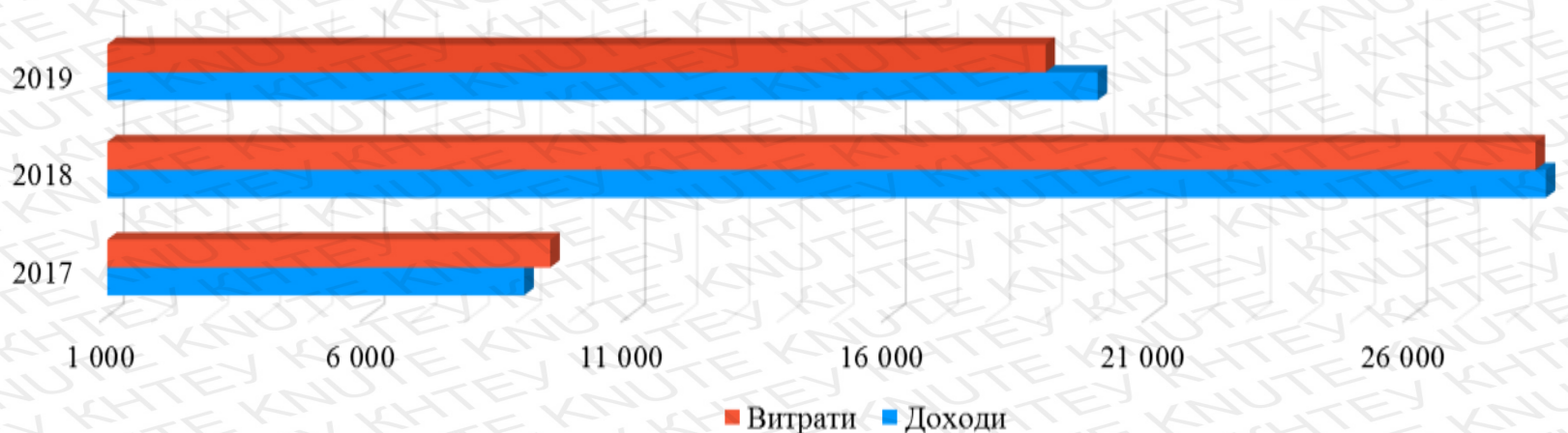

Рис. Е.2.2. Динаміка показників фінансових результатів ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2017-2019 рр., тис. грн

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ».

Продовження додатку Е

Динаміка фінансових результатів ПСПО «ПОЛІССЯ» на кінець 2019 р. має позитивну тенденцію. Незважаючи на те, що у 2017 р. на підприємстві переважали витрати над доходами (рис. Е.2.2).

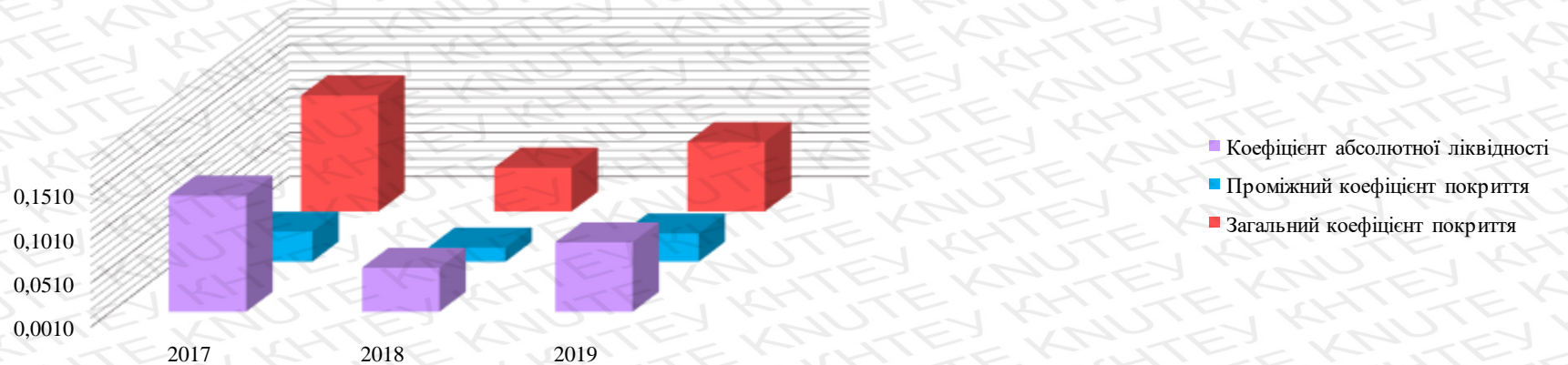
Наступним кроком оцінки фінансового стану «ПОЛІССЯ» є аналіз фінансово-господарської діяльності за основними показниками ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості.

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється за даними балансу та дозволяє визначити спроможність підприємства своєчасно погашати свої поточні зобов'язання за допомогою показників наведених у табл. Е.2.3.

Таблиця Е.2.3

Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2017-2019 рр., %

Показники	Фактично на:			Абсолютна зміна			
	2017	2018	2019	Базисна		Ланцюгова	
				2018	2019	2018	2019
Коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами	0,082	0,051	0,075	-0,007	0,024	-0,031	0,024
Коефіцієнт забезпеченості швидколіквідними активами	0,021	0,017	0,030	0,009	0,014	-0,005	0,014
Коефіцієнт забезпеченості готовими засобами платежу	0,009	0,006	0,019	0,009	0,012	-0,003	0,012
Загальний коефіцієнт покриття	0,133	0,051	0,080	-0,053	0,029	-0,082	0,029
Проміжний коефіцієнт покриття	0,035	0,017	0,033	-0,002	0,016	-0,018	0,016
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,015	0,006	0,020	0,005	0,014	-0,009	0,014
Коефіцієнт відволікання оборотних активів у запаси	0,707	0,643	0,571	-0,136	-0,072	-0,064	-0,072
Коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість	0,146	0,205	0,158	0,012	-0,047	0,058	-0,047
Коефіцієнт участі матеріальних запасів у покритті поточних зобов'язань	0,094	0,033	0,046	-0,048	0,013	-0,061	0,013

Коефіцієнт співвідношення кредиторської заборгованості	короткострокової	дебіторської	та	0,409	0,018	0,035	-0,374	0,017	-0,391	0,017
--	------------------	--------------	----	-------	-------	-------	--------	-------	--------	-------

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ».

Продовження додатку Е

Рис. Е.2.3. Діаграма показників ліквідності ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2017-2019 рр. %

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ».

Як можна побачити, протягом аналізуючого періоду, показники ліквідності мають тенденцію до збільшення (рис. Е.2.3). У 2019 р. підприємство здатне погасити за рахунок оборотних активів 8 % поточних зобов'язань, що на 2,9 % більше, ніж у 2017 р. Однак нормоване значення цього показника становить 150-200 %, тобто відстежуємо значну нестачу оборотних активів у складі майна підприємства. Отже, здатність ПП «ШЕРІФФ» своєчасно розрахуватися за

поточними зобов'язаннями підвищується, але значення показників є досить низькими, що характеризує підприємство як недостатньо платоспроможне.

Закінчення додатку Е

Таблиця Е.2.4

Динаміка показників фінансової стійкості ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2017-2019 рр.

Показники	Обсяг, тис.грн.			Абсолютна зміна, тис.грн.		Темп приросту, %	
	2017	2018	2019	2018	2019	2016	2017
Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності)	-0,04	-0,02	-0,01	-0,06	0,00	-58,42	-13,08
Коефіцієнт фінансової стійкості (довгострокової фінансової незалежності)	0,39	0,01	0,06	0,40	0,05	-96,76	420,40
Коефіцієнт фінансової заборгованості	1,04	1,02	1,01	2,06	0,00	-2,31	-0,22
Коефіцієнт фінансової залежності	-25,30	-59,44	-68,23	-84,74	-8,79	134,92	14,79
Коефіцієнт покриття боргу	-0,04	-0,02	-0,01	-0,06	0,00	-57,43	-12,88
Коефіцієнт структури позикового капіталу	0,41	0,03	0,08	0,44	0,05	-92,90	170,25
Коефіцієнт кредиторської заборгованості	0,05	0,58	0,36	0,63	-0,22	1 112,52	-37,25

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ».

Отже, фінансовий стан підприємства є доволі критичним. У структурі активів переважають необоротні активи, а пасивів – позиковий капітал. Платоспроможність та фінансова стійкість ПСПО «ПОЛІССЯ» є незадовільною, критичною. Фірма не здатна погасити свої поточні зобов'язання за рахунок лише оборотних активів. Можна

спрогнозувати, що в майбутньому на підприємство очікує банкрутство та ліквідація, у тому разі, якщо не буде здійснено відповідних заходів зі сторони керівництва у сфері управління ресурсами суб'єкта господарювання.

**ПРИВАТНЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО З
ОРЕНДНИМИ ВІДНОСИНАМИ**

"ПОЛІССЯ"

12322, с. Стирти, Черняхівського району, Житомирської області, вул. Молодіжна, буд. 14

тел. (факс) 0413 49-46-35, 0969641143

НАКАЗ N 1/І

Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику підприємства

с. Стирти

від "02" січня 2017 року.

На підставі Закону України від 16.07.99 р. N 996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Положень (стандартів) бухгалтерського обліку наказую:

1. Організація бухгалтерського обліку

1.1. Доручити забезпечення бухгалтерського обліку на підприємстві бухгалтерській службі на чолі з головним бухгалтером.

1.2. Застосовувати на підприємстві журнально-ордерну систему обліку.

1.3. Застосовувати форми журналів-ордерів та інших облікових реєстрів, розроблені фахівцями підприємства в минулому році й адаптовані бухгалтерією до нової системи обліку. Для повної та реальної картини здійснюваних господарських операцій та їх результатів дозволити головному бухгалтерові своїм розпорядженням затверджувати додаткову систему субрахунків і реєстрів аналітичного обліку.

1.4. Бухгалтерам проставляти на первинних документах, що відображаються в обліку, відмітку про їх обробку у вигляді кореспонденції рахунків, дати, підпису.

1.5. Складати щомісяця журнали-ордери та інші облікові реєстри. Роздруківки з комп'ютерної програми підписувати оператору-виконавцеві і бухгалтерові, який відповідає за складання облікового документа.

1.6. Дані журналів-ордерів, інших облікових реєстрів і додаткових довідок головному бухгалтеру відображати в Головній книзі підприємства (оборотному балансі),

що

Продовження додатку Ж

є підставою для складання Балансу підприємства. Після обробки журнали-ордери, облікові реєстри і довідки повинні бути підписані головним (старшим) бухгалтером із вказівкою дати підпису.

1.7. Фахівцям всіх відділів виконувати вимоги працівників бухгалтерії щодо дотримання порядку оформлення первинних документів і терміну подання їх до обліку. За порушення вимог бухгалтерів, несвоєчасне складання первинних документів і недостовірність відображення в них даних притягати фахівців до дисциплінарної відповідальності.

У випадках якщо документ, підписаний таким фахівцем, складений з порушенням законодавчих і нормативних вимог, або взагалі не складений, або відсутність такого документа потягла за собою застосування фінансових санкцій до підприємства, то питання про відповідальність фахівця розглядати на засіданні дирекції підприємства за участю представників трудового колективу (профспілки, за наявності).

1.8. Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності провести інвентаризацію активів і зобов'язань відповідно до Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. N 879(зі змінами і доповненнями).

1.9. Для здійснення інвентаризації і прийняття рішення за її результатами створити постійно діючу інвентаризаційну комісію у складі:

Голова комісії:

директор

Журахівська В.П.

Члени комісії:

головний бухгалтер

Євтух Н.М.

механік

Коломієць А.Ю.

механік

Кравчук Т.П.

2. Про облікову політику підприємства

2.1. Дозволяю змінити облікову політику, якщо:

- зміняться вимоги Міністерства фінансів України;
- зміняться статутні вимоги підприємства;
- нові (запропоновані й обґрунтовані фахівцями підприємства) положення облікової політики забезпечують більш достовірне відображення господарських операцій.

2.2. При складанні фінансової звітності встановити кордон істотності в розмірі 50 грн.,

2.3. Основним засобом визнавати актив, якщо очікуваний термін його корисного використання (експлуатації), установлений засіданням виробничої комісії, більше року (або операційного циклу, якщо він більше року), а вартісна оцінка якого дорівнює сумі, що перевищує 6 000 грн.

2.4. До малоцінних необоротних матеріальних активів відносити активи, відмінні

від основних засобів (на підставі класифікації, поданої в пункті 5 П(С)БО 7 "Основні засоби" і пункті 4 цього наказу), вартісна оцінка яких дорівнює сумі, що не перевищує 6 000 грн.

Продовження додатку Ж

2.5. Застосовувати при нарахуванні амортизації основних засобів методи амортизації, строк корисного використання та ліквідаційну вартість, установлені і затверджені наказом по підприємству, за результатами місяця в якому такий нематеріальний актив введений в експлуатацію.

2.6. Установити такі методи нарахування амортизації для:

- інших необоротних матеріальних активів - прямолінійний метод (виробничий);
- малоцінних необоротних активів і бібліотечних фондів - у розмірі 100%-вої їх вартості в першому місяці використання об'єкта;
- предметів прокату - прямолінійний метод.

2.7. Термін корисного використання нематеріальних активів встановлюється наказом по підприємству, за результатами місяця в якому такий нематеріальний актив введений в експлуатацію.

2.8. Застосовувати прямолінійний метод амортизації нематеріальних активів.

2.9. Установити такі методи оцінки вибуття запасів:

- при відпусканні запасів у виробництво - метод ФІФО
- при відпусканні товарів у реалізацію до фірмових магазинів - метод ціни продажу;
- при відпусканні запасів у реалізацію - метод ФІФО

2.10. З метою недопущення розкрадань (недостач) малоцінних і швидкозношуваних предметів, переданих в експлуатацію і вилучених зі складу активів, головному бухгалтеру посилити контроль за видачею таких МШП за місцями експлуатації шляхом забезпечення проставлення в облікових картках підписів працівників в отриманні МШП, відміток про переміщення МШП між структурними підрозділами, а також складання актів на їх списання у разі непридатності до експлуатації.

2.11. Створити забезпечення:

- оплати відпусток згідно з розрахунком, складеним економічним відділом (економістом);
- гарантійних зобов'язань для здійснення майбутніх витрат на проведення гарантійних ремонтів проданої продукції відповідно до кошторису, складеного службою головного механіка й узгодженого з економічним відділом (економістом).

2.12. Посадова ставка водія автобуса (водія автотранспортного засобу) включає в себе нараховану заробітну плату, в тому числі доплати і надбавки за роботу у вечірній та нічний час, в неробочі дні, крім подвійної оплати за роботу в святкові дні.

2.13. Ознайомлення працівників з нарахованою їм заробітною платою відбувається шляхом видачі їм розрахункових листків, де вказується кількість відпрацьованих годин, сума нарахованої заробітної плати та здійснених утримань з неї.

2.14. Розпорядником коштів на підприємстві являється директор підприємства, що має право підпису на платіжних документах.

3. Гармонізація бухгалтерського та податкового обліку, у зв'язку з набуттям чинності Податкового кодексу України

3.1. Для цілей бухгалтерського обліку, використовувати альтернативний підхід ведення бухгалтерського обліку, передбачений змінами внесеними до П(С)БО - наказом

Продовження додатку Ж

Міністерства фінансів України «Про затвердження змін до деяких положень (стандартів) бухгалтерського обліку» від 18.03 2011 року № 372 .

3.2 Первісну вартість основних засобів збільшувати на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням та ремонтом об'єкта, визначену у порядку, встановленому податковим законодавством.

3.3. Первісну вартість об'єкта основних засобів збільшувати на суму індексації, проведеної у порядку, встановленому податковим законодавством, з відображенням у бухгалтерському обліку в порядку, передбаченому пунктами 19-21 Положення (стандарту) 7.

3.4. Нарахування амортизації здійснювати з урахуванням мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, встановлених податковим законодавством.

3.5. При визначенні собівартості виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг до загальновиробничих витрат відносити перелік витрат, що зазначений у пунктах 3.5.1 та 3.5.2 даного наказу.

3.5.1.

УСТАНОВИТИ ПЕРЕЛІК І СКЛАД ЗМІННИХ ТА ПОСТІЙНИХ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

1. Витрати на управління виробництвом:

а) оплата праці апарату управління цехами, дільницями, включаючи премії, матеріальну допомогу;

б) відрахування на соціальні заходи і медичне страхування апарату управління цехами, дільницями;

в) витрати на оплату службових відряджень персоналу цехів, дільниць;

г) інші витрати:

- вартість поштово-телеграфних послуг;
- вартість послуг зв'язку;
- вартість послуг з участі в семінарах;
- витрати на придбання періодичних видань і спеціальної літератури виробничої тематики тощо.

2. Амортизація основних засобів усього виробничого та загальновиробничого (цехового, дільничного, лінійного) призначення, крім вантажних автомобілів вантажопідйомністю понад 2 т.

3. Амортизація нематеріальних активів усього виробничого та загальновиробничого (цехового, дільничного, лінійного) призначення.

4. Витрати на утримання та експлуатацію необоротних активів виробничого та загально виробничого призначення:

а) вартість мастильних, обтиральних матеріалів та інших допоміжних матеріалів, необхідних для догляду за обладнанням і підтриманням його у працездатному стані;

б) оплата праці допоміжних робітників, які обслуговують обладнання, — наладників, мастильників, електромонтерів, слюсарів, ремонтних та інших допоміжних робітників;

в) відрахування на соціальні заходи і медичне страхування перелічених вище робітників;

Продовження додатку Ж

г) вартість спожитого палива, електроенергії, води, пари та інших видів енергії на приведення в рух верстатів, насосів, пресів та інших виробничих механізмів загальновиробничого призначення;

д) вартість послуг допоміжних виробництв і послуг сторонніх організацій, пов'язаних з утриманням та експлуатацією обладнання;

е) вартість витраченого інструменту і пристосувань;

ж) витрати на операційну оренду основних засобів тощо.

5. Витрати, пов'язані з утриманням пожежної та сторожової охорони:

а) оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, зайнятих охороною виробничих приміщень;

б) послуги сторонніх організацій з охорони.

6. Витрати на ремонт основних засобів виробничого та загальновиробничого призначення:

а) витрати на ремонт будівель і споруд:

- вартість витрачених будівельних матеріалів і запасних частин;
- оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, які виконують ремонтні роботи;
- вартість послуг ремонтних цехів;

б) витрати на ремонт виробничого обладнання, інструментів і транспортних засобів:

- вартість запасних частин та інших матеріалів, витрачених при ремонті виробничого обладнання, транспортних засобів та інструментів;
- оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, які виконують ремонтні роботи (слюсарів, верстатників та інших);
- вартість послуг ремонтних цехів та інших допоміжних виробництв з ремонту обладнання, транспортних засобів, інструментів.

7. Витрати на охорону праці й техніку безпеки:

а) поточні витрати на улаштування та утримання огорож машин та їх рухомих частин, люків, отворів, вентиляційних пристроїв;

б) витрати на установлення сигналізації, необхідної з метою безпеки для швидкого зупинення механізмів;

в) витрати на улаштування та утримання дезінфекційних камер, умивальників, душів, лазень та пралень на виробництві (на підприємствах, де надання цих послуг працюючим пов'язане з особливостями виробництва і передбачено колективним договором), а також на утримання роздягалень, шаф для спецодягу, сушарок та іншого подібного обладнання;

г) вартість матеріалів, використаних на улаштування та утримання засобів охорони праці;

д) вартість спецодягу, спецвзуття, обмундирування, окулярів та інших захисних пристосувань, що видаються найманим працівникам, необхідних їм для виконання професійних обов'язків, та інших засобів індивідуального захисту, мила та інших миючих

засобів, знешкоджуючих засобів, молока та лікувально-профілактичного харчування згідно з переліком і нормами, установленими чинними нормативно-правовими актами, або на

Закінчення додатку Ж

відшкодування витрат працівникам за придбання ними спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту у випадках невидачі їх адміністрацією;

є) вартість послуг сторонніх організацій, пов'язаних із проведенням попереднього (під час прийняття на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах зі шкідливими або небезпечними умовами праці, або де необхідно провадити професійний добір (обов'язковий первинний та періодичний профілактичний наркологічний огляди), а також щорічний обов'язковий медичний огляд осіб віком до 21 року;

ж) інші витрати на цілі, пов'язані з охороною праці (витрати на улаштування освітлення, що відповідає санітарним нормам і правилам (у тому числі місцевого освітлення робочих місць).

8. Витрати на охорону навколишнього природного середовища:

- а) витрати на утримання та експлуатацію очисних споруд;
- б) витрати на зберігання, переробку та охорону екологічно небезпечних відходів;
- в) витрати на очищення стічних вод.

3.5.2

УСТАНОВИТИ ПЕРЕЛІК І СКЛАД ЗМІННИХ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

1. Амортизація вантажних автомобілів вантажопідйомністю понад 2 т виробничого та загально виробничого (цехового, дільничного, лінійного) призначення, що нараховується за виробничим методом.

2. Витрати на обслуговування виробничого процесу:

- оплата праці та відрахування на соціальні заходи загальногвиробничого персоналу, зайнятого обслуговуванням виробничого процесу;
- витрати на здійснення технологічного контролю за виробничими процесами та якістю продукції, робіт, послуг.

Прийняти як базу розподілу змінних і постійних розподілених загальногвиробничих витрат основну заробітну плату (без доплат і надбавок) виробничих робітників.

Інформацію про суму загальногвиробничих витрат розкривати у Звіті про фінансові результати окремою статтею.

3.6. У випадку придбання одного об'єкту основних засобів, що складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожену з цих частин визнавати в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів.

Директор _____ В.П. Журавівська

3 наказом ознайомлений:

Головний бухгалтер

Н.М.Євтух

Приватне сільськогосподарське підприємство з орендними відносинами «ПОЛІССЯ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Директор ПСПО «ПОЛІССЯ»
Журахівська В.П.**

«__» _____ 2016 року

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ ГОЛОВНОГО БУХГАЛТЕРА

I. Загальні положення

1. Головний бухгалтер належить до професійної групи "Керівники".
2. Призначення на посаду головного бухгалтера та звільнення з неї здійснюється наказом керівника підприємства з дотриманням вимог Кодексу законів про працю України та чинного законодавства про працю.
3. Головний бухгалтер безпосередньо підпорядковується керівнику підприємства.
4. Головний бухгалтер здійснює керівництво працівниками бухгалтерії підприємства.

II. Завдання та обов'язки

Головний бухгалтер:

1. Забезпечує ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиних методологічних засад, встановлених Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", з урахуванням особливостей діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних.
2. Організує роботу бухгалтерської служби, контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.
3. Вимагає від підрозділів, служб та працівників забезпечення неухильного дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.
4. Забезпечує складання на основі даних бухгалтерського обліку фінансової звітності підприємства, підписання її та подання в установлені строки користувачам.
5. Здійснює заходи щодо надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.
6. Бере участь у підготовці та поданні інших видів періодичної звітності, які передбачають підпис головного бухгалтера, до органів вищого рівня у відповідності з нормативними актами, затвердженими формами та інструкціями.
7. За погодженням з власником (керівником) підприємства забезпечує перерахування податків та зборів, передбачених законодавством, проводить розрахунки з іншими кредиторами відповідно до договірних зобов'язань.
8. Здійснює контроль за веденням касових операцій, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.
9. Бере участь у проведенні інвентаризаційної роботи на підприємстві, оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки існування активів підприємства.

Продовження додатку И

10. Організує роботу з підготовки пропозицій для власника (керівника) підприємства щодо:

- визначення облікової політики підприємства, внесення змін до обраної облікової політики, вибору форми бухгалтерського обліку з урахуванням діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних;
- розроблення системи і форм внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та правил документообігу, додаткової системи рахунків і реєстрів аналітичного обліку, звітності і контролю господарських операцій;
- визначення прав працівників на підписання первинних та зведених облікових документів;
- вибору оптимальної структури бухгалтерської служби та чисельності її працівників, підвищення професійного рівня бухгалтерів, забезпечення їх довідковими матеріалами;
- поліпшення системи інформаційного забезпечення управління та шляхів проходження обробленої інформації до виконавців;
- впровадження автоматизованої системи оброблення даних бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності підприємства чи удосконалення діючої;
- забезпечення збереження майна, раціонального та ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, залучення кредитів та їх погашення;
- виділення на окремий баланс філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємства та включення їх показників до фінансової звітності підприємства.

11. Керує працівниками бухгалтерського обліку підприємства та розподіляє між ними посадові завдання та обов'язки.

12. Знайомить цих працівників із нормативно-методичними документами та інформаційними матеріалами, які стосуються їх діяльності, а також із змінами в чинному законодавстві.

III. Права

Головний бухгалтер має право:

1. Діяти від імені бухгалтерії підприємства, представляти інтереси підприємства у взаємовідносинах зі структурними підрозділами та іншими організаціями з господарсько-фінансових та інших питань.
2. В межах своєї компетенції підписувати та візувати документи. Самостійно вести листування зі структурними підрозділами підприємства, а також з іншими організаціями з питань, які належать до компетенції бухгалтерії та не вимагають рішення керівника підприємства.
3. Вносити на розгляд керівника підприємства пропозиції по вдосконаленню роботи, пов'язаної з обов'язками, що передбачені цією інструкцією.
4. Вносити пропозиції керівнику підприємства: про притягнення до матеріальної та дисциплінарної відповідальності посадових осіб за результатами перевірок; про заохочення працівників, що відзначилися.

Продовження додатку И

5. В межах своєї компетенції повідомляти керівнику підприємства про всі виявлені недоліки в діяльності підприємства та вносити пропозиції щодо їх усунення.
6. Вимагати та отримувати у керівників структурних підрозділів та фахівців інформацію та документи, необхідні для виконання його посадових обов'язків.
7. Залучати фахівців усіх структурних підрозділів до виконання покладених на нього завдань.
8. Вимагати від керівника підприємства (інших керівників) сприяння у виконанні обов'язків і реалізації прав, що передбачені цією посадовою інструкцією.

IV. Відповідальність

Головний бухгалтер несе відповідальність:

1. За неналежне виконання або невиконання своїх посадових обов'язків, що передбачені цією посадовою інструкцією, - в межах, визначених чинним законодавством України про працю.
2. За правопорушення, скоєні в процесі здійснення своєї діяльності, - в межах, визначених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством України.
3. За завдання матеріальної шкоди - в межах, визначених чинним цивільним законодавством та законодавством про працю України.

V. Головний бухгалтер повинен знати:

1. Закони України, Укази Президента України, постанови, розпорядження, рішення Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Державної податкової адміністрації України з питань правових засад регулювання господарської діяльності підприємства.
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти Міністерства фінансів України щодо порядку ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, а також методичні документи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щодо галузевих особливостей застосування положень (стандартів) бухгалтерського обліку.
3. Порядок оформлення операцій і організацію документообігу за розділами обліку, форми і порядок розрахунків, порядок приймання, зарахування на баланс, зберігання і витрат коштів, товарно-матеріальних та інших цінностей.
4. Правила проведення інвентаризацій активів та зобов'язань.
5. Економіку, організацію виробництва, праці і управління.
6. Податкову справу, основи цивільного права.
7. Трудове, фінансове та господарське законодавство.
8. Правила та норми охорони праці.

VI. Кваліфікаційні вимоги

1. Головний бухгалтер. Начальник (завідувач) відділу (управління) бухгалтерського обліку: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст).

Продовження додатку И

2. Післядипломна освіта в галузі управління. Стаж бухгалтерської роботи за професіями керівників нижчого рівня: для магістра - не менше 2 років, спеціаліста - не менше 3 років.

VII. Взаємовідносини (зв'язки) за посадою

За відсутності головного бухгалтера його обов'язки виконує заступник (за відсутності останнього - особа, призначена у відповідному порядку), який набуває відповідних прав і несе відповідальність за належне виконання покладених на нього обов'язків. Для виконання обов'язків та реалізації прав головний бухгалтер взаємодіє:

2.1 З керівниками всіх структурних підрозділів підприємства з питань фінансово-господарської діяльності підприємства.

2.2. З начальником відділу кадрів - з питань підбору, прийняття на роботу, звільнення, переміщення матеріально відповідальних осіб та працівників бухгалтерії підприємства.

2.3. Надання:

- даних, необхідних для економічного планування, прогнозування та аналізу;
- балансу та оперативних звітів про доходи та видатки, про використання бюджету;
- розрахунків заробітної плати.

З інструкцією ознайомлений:

_____ (підпис)

_____ (ПІБ)

"____" _____ р.

Продовження додатку И

**Приватне сільськогосподарське підприємство з
орендними відносинами «ПОЛІССЯ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Директор ПСПО «ПОЛІССЯ»
Журахівська В.П.**

«__» _____ 201_ року

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ БУХГАЛТЕРА

I. Загальні положення

1. Бухгалтер належить до професійної групи “Фахівці”.
2. Призначення на посаду бухгалтера та звільнення з неї здійснюється наказом керівника підприємства за поданням головного бухгалтера з дотриманням вимог Кодексу законів про працю України та чинного законодавства про працю.
3. Бухгалтер підпорядковується безпосередньо головному бухгалтеру підприємства або керівнику відповідного структурного підрозділу головної бухгалтерії.

II. Завдання та обов’язки бухгалтера

Бухгалтер:

1. Самостійно або під керівництвом (наглядом) бухгалтера (з дипломом спеціаліста) веде фінансові, матеріальні, виробничі, господарські розрахунки та баланси, використовуючи для цього інструментальні та комп’ютеризовані обчислювальні засоби та системи.
2. Обліковує кошти, фонди, продукцію, товари, матеріали, реєструє затрати на виробництво продукції чи надання послуг.
3. Узгоджує рахунки та одиниці обліку, готує початкові та пробні варіанти розрахунків балансу, вносить записи в бухгалтерські книги про виробничі, управлінські, організаційні, господарські та інші затрати на планові і поточні цілі.
4. Подає до розгляду і схвалення проекти записів у розрахунковій документації.
5. Веде інвентарні списки, довіреності, накладні, переліки зобов’язань, цінних паперів тощо.
6. Співпрацює з митними, податковими, казначейськими органами, торговельними, посередницькими організаціями та іншими клієнтами.
7. Нараховує заробітну плату, переказує кошти за виконані роботи, веде інші розрахунки з працівниками, громадянами та юридичними особами за встановленими нормами відповідно до чинного господарського законодавства.
8. Виконує окремі службові доручення свого безпосереднього керівника.

III. Права бухгалтера

Бухгалтер має право:

1. Ознайомлюватися з проектами рішень керівництва підприємства, що стосуються його діяльності.
2. Вносити на розгляд головного бухгалтера пропозиції по вдосконаленню роботи, пов’язаної з обов’язками, що передбачені цією інструкцією.

Закінчення додатку II

3. В межах своєї компетенції повідомляти безпосередньому керівнику про всі виявлені недоліки в діяльності підприємства та вносити пропозиції щодо їх усунення.
4. Вимагати та отримувати особисто або за дорученням головного бухгалтера у керівників структурних підрозділів та фахівців інформацію та документи, необхідні для виконання його посадових обов'язків.
5. Залучати фахівців усіх структурних підрозділів до виконання покладених на нього завдань.
6. Вимагати від керівництва підприємства сприяння у виконанні своїх посадових обов'язків.

IV. Відповідальність бухгалтера

Бухгалтер несе відповідальність:

1. За неналежне виконання або невиконання своїх посадових обов'язків, що передбачені цією посадовою інструкцією, – в межах, визначених чинним законодавством України про працю.
2. За правопорушення, скоєні в процесі здійснення своєї діяльності, – в межах, визначених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством України.
3. За завдання матеріальної шкоди – в межах, визначених чинним цивільним законодавством та законодавством про працю України.

V. Бухгалтер повинен знати:

1. Постанови, розпорядження, накази, методичні, нормативні та інші керівні матеріали з організації бухгалтерського обліку і складання звітності.
2. Порядок бухгалтерського обліку на підприємстві.
3. План і кореспонденцію рахунків.
4. Організацію документообігу за напрямками обліку.
5. Порядок документального оформлення і відображення в бухгалтерському обліку засобів господарювання та їх руху.
6. Методи економічного аналізу господарсько-фінансової діяльності підприємства.
7. Правила експлуатації обчислювальної техніки.
8. Основи трудового законодавства.

VI. Кваліфікаційні вимоги

Бухгалтер: вища освіта відповідного напрямку підготовки (молодший спеціаліст) без вимог до стажу роботи або повна загальна середня освіта та професійно-технічна освіта і стаж роботи за професіями технічного службовця у галузях фінансової діяльності, роботи з базами даних, статистики, бухгалтерського обліку не менше 1 року.

VII. Взаємовідносини (зв'язки) за посадою

1. За відсутності бухгалтера його обов'язки виконує особа, призначена у встановленому порядку, яка набуває відповідних прав і несе відповідальність за належне

виконання покладених на неї обов'язків.

З інструкцією ознайомлений: _____ “ ” _____ р.

Продавець ПСПО «ПОЛІССЯ»

ЄДРПОУ: 03747082

Адреса Житомирська обл., Черняхівський район, вул. Молодіжна, 14

Р/рахунок UA17****260023010014***
в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
с/мт Черняхів МФО 305299

НАКЛАДНА

№ 122

від "02" вересня 2019 р.

Одержувач ПП «Зоря» Житорська обл., м. Бердичів, вул. Будівельників, 66
АТ «Ощадбанк»

Платник назва, адреса, банківські реквізити

Той самий

Підстава назва, адреса, банківські реквізити

176-22 від 27.08.2019

Через кого № договору, наряду тощо

Зотова А.А.

ініціали, прізвище, № та дата видачі довіреності

№	Найменування товару	Одиниця виміру	Кількість	Ціна	Сума
1	Пшениця озима	т	9,2	4 330,00	39 836,00
2	Кукурудза	т	12,0	10 300,00	123 600,00
Разом					163 436,00
ПДВ 20%					32 687,20
Всього з ПДВ					196 123,20

Всього з ПДВ (прописом) Сто дев'ятнадцять тисяч сто двадцять три грн. 02 коп.

Відвантажив(ла): Шеремет М.Ю.

Отримав(ла): Шевчук Я.М.

АКТ №0000078

про прийняття-передачі виконаних робіт

с. Стирти

«13» червня 2019 року

ПСПО «ПОЛІССЯ», що надалі іменується Замовник, в особі директорки, Журахівської В.П., яка діє на підставі Статуту, з однієї сторони, та ПП «ЮРАФАРМ», що надалі іменується Підрядчик, в особі директора Березій А.П., який діє на підставі Статуту, з іншої сторони, на підставі п. 2.1.3. Договору № 45 про виконання робіт від «11» грудня 2019 року (надалі - «Договір») підписали цей Акт про наступне:

1. В період з грудня.2018 р. по травень 2019 р. Підрядчик виконав та передав наступні роботи:

– будівництво складського приміщення.

2. Замовник прийняв вказані роботи по обсягу та якості.
2. Вартість робіт становить 320 000,00 грн., без ПДВ - Підрядчик є платником єдиного податку за ставкою 10% (свідоцтво № 458796 про право сплати єдиного податку.

Всього до сплати – 384 000,00 грн. (три вісімдесят чотири тисячі гривень, 00 коп).

3. Жодних претензій по якості та обсягу робіт Замовник немає.

4. Акт підписано у двох примірниках українською мовою, по одному примірнику - для кожної Сторони. Обидва примірники мають однакову юридичну силу.

ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ СТОРІН:

Замовник:

с. Стирти, Черняхівський район,
Житомирська обл., вул. Молодіжна, буд. 14

Підрядчик:

М. Коростень Житомирська обл.,
вул. Івана Франка, буд. 136

ПІДПИСИ СТОРІН

Від імені Замовника:
Журахівська В.П.

Від імені Виконавця:
Березій Д.М.

Підпис

Підпис

М.П.

М.П.

13.06.2019

13.06.2019

ПСПО «ПОЛІСНЯ»

(установа)

Ідентифікаційний код за
ЄДРПОУ

0 3 7 4 7 0 8 2

АКТ

інвентаризації розрахунків з дебіторами і кредиторами

«11» грудня 2019р.
(дата складання)

На підставі розпорядчого документа від «5» грудня 2019 р. № 68 проведено інвентаризацію розрахунків за дебіторською заборгованістю станом на «01» грудня 2019 р.

При інвентаризації встановлено таке:

За дебіторською заборгованістю

Дебітор			Сума дебіторської заборгованості за даними бухгалтерського обліку (витрати майбутніх періодів), грн			Із загальної суми, вказаної у графі 4, зазначається заборгованість, за якою минув строк позовної давності (додаток: довідка до акта інвентаризації розрахунків про дебіторську і кредиторську заборгованості, щодо яких строк позовної давності минув)
			найменування	ЄДРПОУ (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта)	Найменування субрахунку	
заборгованість, що підтверджена дебіторами	заборгованість, що не підтверджена дебіторами					
1	2	3	4	5	6	7
Сільська рада с. Андріївка	0034567	Розрахунки з покупцями та замовниками	2 394,00	2 394,00	-	-
ТОВ «Зоря»	0023767	Розрахунки з покупцями та замовниками	0,07	0,07	-	-

Закінчення додатку К

1	2	3	4	5	6	7
ТОВ "СЕНС"	0045676	Розрахунки з покупцями та замовниками	5 400,00	5 400,00	-	-
Сільська рада с. Висока Піч	0056852	Розрахунки з покупцями та замовниками	20 111,00	20 111,00	-	-
ППЗ Заброцький Руслан Станіславович	0078963	Розрахунки за виданими авансами	788,00	788,00	-	-
Бутрим Ганна Михайлівна	0085679	Розрахунки за виданими авансами	3 967,20	3 967,20	-	-
ТОВ "Комел"	0056852	Розрахунки за виданими авансами	50,67	-	50,67	-
ТОВ "Лайфселл"	0058652	Розрахунки за виданими авансами	74,00	-	74,00	-
Філія ЖДОНКК УДП "Укрінтеравто сервіс"	0074528	Розрахунки за виданими авансами	400,00	400,00	-	-
ФОП Духніченко Олена Петрівна	0055567	Розрахунки за виданими авансами	1 000,00	1 000,00	-	-
ФОП Солоній Любов Сергіївна	0466623	Розрахунки за виданими авансами	800,00	800,00	-	-
ФОП Стахов Василь Михайлович	0044968	Розрахунки за виданими авансами	4 100,00	4 100,00	-	-
Разом	×	×	39 084,94	38 960,27	124,67	-

Голова комісії

керівник

(посада)

Члени комісії

головний бухгалтер

(посада)

заступник головного бухгалтера

(посада)

(підпис)

(підпис)

(підпис)

В. П. Журахівська

(ініціали, прізвище)

І. Ю. Товцик

(ініціали, прізвище)

Т. П. Захарчук

(ініціали, прізвище)

**Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з покупцями та
замовниками**

№ п/п	Первинний документ	Зміст господарської операції	Бухгалтерська проводка		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство	
			Дт	Кт	Дт	Кт
1	2	3	4	5	6	7
1	Накладна	Відображення отримання іншого операційного доходу при реалізації інших оборотних активів	36	712	361	712
2	Акт приймання-здачі виконаних робіт	Відображення отримання іншого операційного доходу від операційної оренди активів	36	713	361	713
3	Виписка банку	Отримання грошових коштів від покупців на поточний рахунок	31	36	311	361
4	Прибутковий касовий ордер	Отримання грошових коштів від покупців в касу	30	36	301	36
5	Акт приймання-передачі векселя	Отримання короткострокового векселя в рахунок забезпечення дебіторської заборгованості	34	36	34	361
6	Акт приймання-передачі векселя	Отримання довгострокового векселя в рахунок забезпечення дебіторської заборгованості	182	36	182	361
7	Бухгалтерська довідка	Списання дебіторської заборгованості за рахунок резерву сумнівних боргів	38	36	-	-
8	Накладна Бухгалтерська довідка	Повернення покупцями продукції (способом «червоного сторно»)	36	704	361	704
9	Накладна Бухгалтерська довідка	Надання покупцям знижок (способом «червоного сторно»)	36	704	361	704
10	Накладна Бухгалтерська довідка	Відмова покупців від оплати (способом «червоного сторно»)	36	704	361	704
11	Бухгалтерська довідка	Взаємозарахування заборгованостей у випадку бартерних операцій	63	36	631	361

1	2	3	4	5	6	7
13	Бухгалтерська довідка	Взаємозарахування заборгованостей у випадку попередньої оплати	681	361	681	361
14	Бухгалтерська довідка	Відновлення суми дебіторської заборгованості покупця, яка раніше була визнана безнадійною	36	716	361	71
	Бухгалтерська довідка	-відображення в позабалансовому обліку	–	071	–	071
15	Видатковий касовий ордер	Повернення покупцеві отриманих коштів (видано з каси)	36	30	361	301
16	Виписка банку	Повернення покупцеві отриманих коштів (перераховано з поточного рахунку)	36	31	361	311

Джерело: складено автором на основі аналізу та узагальнення кореспонденції рахунків ПСПО «ПОЛІССЯ» та [15, 20].

Відображення операцій з поточної дебіторської заборгованості

ПСПО «ПОЛІССЯ»

№ п/п	Первинний документ	Зміст господарської операції	Бухгалтерська проводка		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство	
			Дт	Кт	Дт	Кт
1	2	3	4	5	6	7
<u>Облік розрахунків з авансів виданих</u>						
1	Виписка банку	Перерахований постачальникам та підрядникам аванс за виробничі запаси, товари, роботи, послуги зпоточного рахунку	371	311	371	311
2	Видатковий касовий ордер (далі – ВКО)	Перерахований постачальникам та підрядникам аванс за виробничі запаси, товари, роботи, послуги з каси	371	301	371	301
3	ЕПН	Відображений податковий кредит з ПДВ	641/пдв	644	641/пдв	644
4	Розрахунок бухгалтерії	Проведений взаємозалік заборгованості з виданого раніше авансу	63	371	63	371
5	Розрахунок бухгалтерії	Проведений взаємозалік заборгованості з виданого раніше авансу	685	371	685	371
<u>Облік розрахунків з підзвітними особами</u>						
6	ВКО	Відображено видачу авансу, виданого працівнику на відрядження або на господарські потреби з каси	372	301	372	301
7	Виписка банку	Відображено видачу авансу, виданого працівнику на відрядження або на господарські потреби з поточного рахунку	372	311	372	311
8	ВКО	Видані під звіт грошові документи	372	30	372	30
9	Накладна	Придбано підзвітною особою виробничі запаси	20	372	20	372
10	Накладна	Придбано підзвітною особою малоцінні та швидкозношувані предмети	22	372	22,	372
11	Накладна	Придбано підзвітною особою товари	28	372	28	372

12	ЕПН	Відображений кредит з ПДВ	податковий	641/ПДВ	372	641/ПДВ	372
----	-----	---------------------------	------------	---------	-----	---------	-----

1	2	3	4	5	6	7
13	Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт	Наданий звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт підзвітної особи про фактично проведених відрядженнях, господарських витратах працівником, що відноситься до загальновиробничих	91	372	91	372
14	Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт	Наданий звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт підзвітної особи про фактично проведених відрядженнях, господарських витратах тощо працівником, що відноситься до працівників апарату управління	92	372	92	372
15	Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт	Наданий звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт підзвітної особи про фактично проведених відрядженнях, господарських витратах тощо працівником, що відноситься до працівників відділу збуту	93	372	93	372
16	Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт	Наданий звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт підзвітної особи про фактично проведених відрядженнях, господарських витратах тощо працівником залежно від його функціональних обов'язків	94	372	, 94	372
17	Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт	Наданий звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт підзвітної особи про сплату періодичних видань на майбутній період	39	372	39	372
18	Прибутковий касовий ордер (далі – ПКО)	Повернутий залишок невикористаної підзвітною особою суми в касу	301	372	301	372
19	Виписка банку	Повернутий залишок невикористаної підзвітною особою суми на поточний рахунок	311	372	311	372

1	2	3	4	5	6	7
20	Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт	Відображено перевитрачання підзвітною особою сум понад встановленої норми	949	372	949	372
<u>Облік розрахунків з нарахованих доходів</u>						
21	Розрахунок дивідендів	Нараховані доходи у вигляді дивідендів по акціям, що належать підприємству	373	731	373	731
22	Розрахунок відсотків	Нараховані доходи у вигляді процентів на залишки грошових коштів у банку	373	719	373	719
23	Розрахунок бухгалтерії	Нараховані доходи у вигляді процентів по облігаціям, депозитам; позикам, наданим іншим підприємствам; переданим у фінансову оренду необоротним активам тощо	373	732	373	732
24	Розрахунок бухгалтерії	Нараховані інші фінансові доходи (наприклад, роялті)	373	733	373	733
25	Виписка банку	Отримані фінансові доходи на поточний рахунок чи в касу	311	373	311	373
26	ПКО	Отримані фінансові доходи в касу	301	373	301	373
27	Розрахунок бухгалтерії	Виплачені дивіденди акціями	373	14	373	14
<u>Облік розрахунків за претензіями</u>						
28	Претензія, акт звірення	Пред'явлена претензія постачальникам, транспортним організаціям за порушення умов договорів тощо	374	63	-	-
29	Претензія, акт звірення	Пред'явлена претензія постачальникам, транспортним організаціям за порушення умов договорів тощо	374	685	-	-
30	Претензія	Пред'явлена претензія постачальникам із-за браку	374	24	-	-
31	Виписка банку	Пред'явлена претензія банку по помилково списаним грошовим коштам з поточного рахунку	311	374	-	-

1	2	3	4	5	6	7
32	ПКО	Отримано грошові кошти в рахунок погашення заборгованості за претензію в касу	301	374	-	-
33	Виписка банку	Отримано грошові кошти в рахунок погашення заборгованості за претензію на поточний рахунок	311	374	-	-
34	Розрахунок бухгалтерії	Задоволена претензія шляхом додаткового постачання запасів	20	374	-	-
35	Розрахунок бухгалтерії	Задоволена претензія шляхом додаткового постачання малоцінних та швидкозношуваних, що не надійшли раніше	22	374	-	-
36	Розрахунок бухгалтерії	Задоволена претензія шляхом додаткового постачання товарів, що не надійшли раніше	28	374	-	-
Облік розрахунків за відшкодуванням завданих збитків						
37	Акт інвентаризації	Віднесено на винну особу фактичну недостачу, що підлягає відшкодуванню	375	716	375	716
38	ВКО	Списана нестача грошей у касі у нарахування винуватцю	375	301	375	301
39	Розрахунок бухгалтерії	Віднесена сума втрат по браку на винуватця	375	24	375	24
40	Платіжна відомість	Проведені утримання із зарплати по заподіяним збиткам	661	375	661	375
41	ПКО	Внесена готівка в касу в погашення заборгованості винуватця	301	375	301	375
42	Виписка банку	Внесена готівка на поточний рахунок в погашення заборгованості винуватця	311	375	311	375
43	Розрахунок бухгалтерії	Списана на витрати безнадійна дебіторська заборгованість винуватця при закінченні строку позовної давнини	944	375	944	375
Облік розрахунків з іншими дебіторами						
44	Розрахунок бухгалтерії	Нараховані доходи від передачі активів в операційну оренду	377	713	377	713
45	ВКО	Видана позика працівникам підприємства з каси	377	301	377	301

46	Виписка банку	Перераховано працівникам поточного рахунку	позику підприємства з	377	311	377	311
----	---------------	--	-----------------------	-----	-----	-----	-----

1	2	3	4	5	6	7
47	ВКО	Надана тимчасова фінансова допомога іншим організаціям (видано кошти з каси)	377	301	-	-
48	Виписка банку	Надана тимчасова фінансова допомога іншим організаціям (перераховано з поточного рахунку)	377	311	-	-
49	Розрахунок бухгалтерії	Переведена у склад поточної довгострокова дебіторська заборгованість, коли до строку її погашення залишилося менше 12 місяців	377	18	377	18
50	Накладна	Відображений дохід від реалізації оборотних активів (виробничих запасів, МШП тощо)	377	712	377	712
51	Розрахунок бухгалтерії	Відображено зарахування заборгованостей при бартері	631	377	631	377
52	Розрахунок бухгалтерії	Відображено зарахування заборгованостей раніше отриманого авансу	681	377	681	377
53	Розрахунок бухгалтерії, платіжна відомість	Проведені утримання з зарплати працівників у погашення заборгованості з позики, за товари в кредит, за виконавчими листами	661	377	661	377
54	ПКО	Внесено гроші в касу працівниками в погашення заборгованості з позики, за товари в кредит	301	377	301	377
55	Виписка банку	Внесено гроші на поточний рахунок працівниками в погашення заборгованості з позики, за товари в кредит	311	377	311	377
56	ПКО	Отримані грошові кошти від продажу оборотних активів в касу	311	377	311	377
57	Виписка банку	Отримані грошові кошти від продажу оборотних активів на поточний рахунок	311	377	311	377

Закінчення таблиці Л.2.6

Джерело: складено автором на основі аналізу та узагальнення кореспонденції рахунків ПСПО «ПОЛІССЯ» та [15, 20].

Аналіз рахунку 37 ПСПО «ШЕРІФ» за грудень 2018 р., грн

Рахунок	Кор. Рахунок	Дебет	Кредит
37	Початкове сальдо		6 354 900,49
371	Початкове сальдо	11 755,87	
3711	Початковесальдо	11 755,87	
	31	131 782,00	
	63		127 840,00
	65		5 682,00
	Оборот	131 782,00	133 522,00
	Кінцеве сальдо	10 015,87	
	Оборот	131 782,00	133 522,00
	Кінцеве сальдо	10 015,87	
372	Початкове сальдо		6 367 697,16
3721	Початкове сальдо		6367 697,16
	20		120 303,79
	22		3 606,10
	30	1 151 000,00	1 151 000,00
	93		630,00
	Оборот	1 151 000,00	1 275 539,89
	Кінцеве сальдо		6 492 237,05
	Оборот	1 151 000,00	1 275 539,89
	Кінцеве сальдо		6 492 237,05
378	Початкове сальдо	1 040,80	
	31		1 040,80
	313		1 040,80
	66	1 652,00	
	663	1 652,00	
	Оборот	1 652,00	1 040,80
	Кінцеве сальдо	1 652,00	
	Оборот	1 284 434,00	1 410 102,69
	Кінцеве сальдо		6 480 569,18

Джерело: комп'ютерне програмне забезпечення ПСПО «ПОЛІСНЯ».

Таблиця М.2.7

Аналіз рахунку 36 ПСПО «ПОЛІССЯ» за грудень 2018 рік, грн

Рахунок	Кор. Рахунок	Дебет	Кредит
	Кор. Субконто1		
	Кор. Субконто2		
36	Початкове сальдо	25 881,91	
361	Початкове сальдо	25 881,91	
	30		2 927 618,00
	301		2 927 618,00
	31		58 044,08
	311		58 044,08
	68		1 980,00
	681		1 980,00
	6811		1 980,00
	70	2 960 443,60	
	703	2 960 443,60	
	Оборот	2 960 443,60	2 987 642,08
	Кінцеве сальдо		1 316,57
	Оборот	2 960 443,60	2 987 642,08
	Кінцеве сальдо		1 316,57

Джерело: комп'ютерне програмне забезпечення ПСПО «ПОЛІССЯ».

Оборотно-сальдова відомість ПСПО «ПОЛІССЯ» по рахунку 36 за 2018 р., грн

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Контрагенти						
36			28 631 718,51	28 633 035,08		1 316,57
361			28 631 718,51	28 633 035,08		1 316,57
Сільська рада с.В.Піч			5 617,00	4 491,00	1 126,00	
ПП «Черняхів-Млин»			11 668,00	11 668,00		
ТОВ «СВІТАНОК»			1 100,00	1 100,00		
Кінцевий споживач			28 408 504,07	28 408 504,00	0,07	
ПП ТОВ "Агронас"			5 000,00	5 000,00		
Сільська рада с. Висока Піч			75 106,00	68 170,00	6 936,00	
Тетерівька сільська рада				9 264,00		9 264,00
ТОВ «Житомиргосп»			16 623,44	20 338,08		3 714,64
ТОВ «Пропозиція»			3 960,00	3 960,00		
ТОВ «СЕНС»			21 600,00	18 000,00	3 600,00	
ТОВ «Феофанія»			67 540,00	67 540,00		
ФОП Андрійчук В.С.			15 000,00	15 000,00		
Всього			28 631 718,51	28 633 035,08		1 316,57

Джерело: комп'ютерне програмне забезпечення ПСПО «ПОЛІССЯ».

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 37 ПСПО «ПОЛІССЯ» за січень 2017 р. – грудень 2019 р., грн.

Період	Рахунок		Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
37		3 204 458,78	18 287 310,15	21 560 017,55			6 477 166,18	
371	14 755,20		2 944 587,89	2 944 272,22		15 070,87		
3711	14 755,20		2 944 587,89	2 944 272,22		15 070,87		
Обороти за 2015	14 755,20		330 828,40	321 578,50		24 005,10		
Обороти за 2016	24 005,10		548 118,15	356 046,53		216 076,72		
Обороти за 2017	216 076,72		2 065 641,34	2 266 647,19		15 070,87		
372		3 219 213,98	15 150 385,92	18 423 408,99			6 492 237,05	
3721		3 219 213,98	15 150 385,92	18 423 408,99			6 492 237,05	
Обороти за 2015		3 219 213,98	3 579 735,92	3 731 738,77			3 371 216,83	
Обороти за 2016		3 371 216,83	2 629 650,00	3 872 569,98			4 614 136,81	
Обороти за 2017		4 614 136,81	8 941 000,00	10 819 100,24			6 492 237,05	
373			45,72	45,72				
Обороти за 2015			45,72	45,72				
375			77 215,55	77 215,55				
Обороти за 2015			13 316,15	13 316,15				
Обороти за 2016			15 503,89	15 503,89				
Обороти за 2017			48 395,51	48 395,51				
377			3 600,00	3 600,00				
3771			3 600,00	3 600,00				
Обороти за 2015			2 600,00	2 600,00				
Обороти за 2016			1 000,00	1 000,00				
378			111 475,07	111 475,07				
Обороти за 2015			85 352,97	84 103,84		1 249,13		
Обороти за 2016	1 249,13		4 000,89	5 250,02				
Обороти за 2017			22 121,21	22 121,21				
Всього		3 204 458,78	18 287 310,15	21 560 017,55			6 477 166,18	

Джерело: комп'ютерне програмне забезпечення ПСПО «ПОЛІССЯ».

Відображення операцій з обліку кредиторської заборгованості

ПСПО«ПОЛІСНЯ»

№ п/п	Первинний документ	Зміст господарської операції	Бухгалтерська проводка		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство	
			Дт	Кт	Дт	Кт
1	2	3	4	5	6	7
1	Виписка банку	Отримано попередню оплату за послуги	311	681	311	361
	Електронна податкова накладна	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	643	641	643	641
2	Акт наданих послуг	Відображено дохід від реалізації послуг	361	703	361	703
3	Довідка бухгалтерії	Списано податкові зобов'язання з ПДВ	703	643	703	643
4	Довідка бухгалтерії	Відображено взаємозалік заборгованостей	681	361	-	-
5	Розрахунково - платіжна відомість	Нараховано заробітну плату працівників виробництва	23	661	23	661
6	Розрахунково - платіжна відомість	Нараховано ЄСВ на заробітну плату працівників виробництва	23	651	23	651
7	Рахунок - фактура	Виконано роботи, надано послуги виробничого призначення сторонніми організаціями	23	631	23	631
8	Розрахунково - платіжна відомість	Нараховано заробітну плату працівників загальновиробничого призначення	91	661	91	661
9	Розрахунково - платіжна відомість	Нараховано ЄСВ на заробітну плату працівників загальновиробничого призначення	91	651	91	651
10	Рахунок - фактура	Відображено інші загальновиробничі витрати, виконані сторонніми організаціями	91	631	91	631
11	Розрахунково - платіжна відомість	Нараховано заробітну плату працівників апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу	92	661	92	661

1	2	3	4	5	6	7
12	Розрахунково - платіжна відомість	Нараховано ЄСВ на заробітну плату працівників апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу	92	651	92	651
13	Рахунок - фактура	Відображено інші адміністративні витрати, виконані сторонніми організаціями	92	631	92	631
14	Розрахунково - платіжна відомість	Нараховано заробітну плату працівників відділу збуту	93	661	93	661
15	Розрахунково - платіжна відомість	Нараховано ЄСВ на заробітну плату персоналу відділу збуту	93	651	93	651
16	Рахунок - фактура	Списано інші витрати на збут, виконані сторонніми організаціями	93	631	93	631
17	Розрахунок бухгалтерії	Визнано штрафи, пені, неустойки	948	685	948	685

Джерело: складено автором на основі аналізу та узагальнення кореспонденції рахунків ПСПО «ПОЛІССЯ» та [15, 18].

Додаток 1
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ

суб'єкта малого підприємництва

		Дата (рік, місяць, число)		КОДИ		
		2018	01	01		
Підприємство	ПРИВАТНЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО З ОРЕНДНИМИ ВІДНОСИНАМИ «ПОЛІССЯ»	за ЄДРПОУ		03747082		
Територія	ЖИТОМИРСЬКА	за КОАТУУ		1825687900		
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне підприємство	за КОПФГ		120		
Орган державного управління		за КОДУ		01.11		
Середня кількість працівників	17					
Одиниця виміру: тис. грн.	з одним десятковим знаком					
Адреса	вулиця Молодіжна, буд. 14, с. СТИРТИ, Черняхівський район, ЖИТОМИРСЬКА обл., 12322	332015				

1. Баланс на 31 грудня 2017 р.

		Форма № 1-м Код за ДКУД		1801006
Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	1005	222,7	222,7	
Основні засоби:	1010	5 244,5	9 449,5	
первісна вартість	1011	6 780,0	12 940,5	
знос	1012	(1 535,5)	(3 491,0)	
Довгострокові біологічні активи:	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	5 467,2	9 672,2	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	344,8	610,0	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	15,4	118,5	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	9,6	-	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	25,4	7,6	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Грошові кошти та їх еквіваленти:	1165	33,5	98,4	
Витрати майбутніх періодів	1170	39,3	27,7	
Інші оборотні активи	1190	-	-	
Усього за розділом II	1195	468,0	862,2	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	5 935,2	10 534,4	

Продовження додатку О

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0,1	0,1
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(464,0)	(433,6)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	(463,9)	(433,5)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	2 700,0	4 494,4
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	306,8	206,4
розрахунками з бюджетом	1620	0,4	1,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	5,4	12,5
розрахунками з оплати праці	1630	72,7	88,2
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	3 313,8	6 165,1
Усього за розділом III	1695	3 699,1	6 473,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	5 935,2	10 534,4

2. Звіт про фінансові результати за 2017 рік

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	16 449,1	8 903,9
Інші операційні доходи	2120	93,9	110,4
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи	2280	16 543,0	9 014,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(14 175,0)	(8 155,0)
Інші операційні витрати	2180	(625,3)	(443,6)
Інші витрати	2270	(1 617,2)	(937,2)
Разом витрати	2285	(16 417,5)	(9 535,8)
Фінансовий результат до оподаткування	2290	125,5	(521,5)
Податок на прибуток	2300	(22,6)	(95,1)
Чистий прибуток (збиток)	2350	102,9	(616,6)

Керівник

(підпис)

Журахівська В.П.

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Євтух Н.М.

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий
звіт суб'єкта малого підприємництва»

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ

суб'єкта малого підприємництва

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2019	01	01
Підприємство	ПРИВАТНЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО З ОРЕНДНИМИ ВІДНОСИНАМИ «ПОЛІССЯ»	за ЄДРПОУ	03747082	
Територія	ЖИТОМИРСЬКА	за КОАТУУ	1825687900	
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне підприємство	за КОПФГ	120	
Орган державного управління		за КОДУ	01.11	
Середня кількість працівників	19			
Одиниця виміру: тис. грн.	з одним десятковим знаком			
Адреса	вулиця Молодіжна, буд. 14, с. СТИРТИ, Черняхівський район, ЖИТОМИРСЬКА обл., 12322		332015	

1. Баланс на 31 грудня 2018 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД	
		На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			1801006
Незавершені капітальні інвестиції	1005	222,7	244,4
Основні засоби:	1010	9 449,5	20 126,6
первісна вартість	1011	12 940,5	26 565,9
знос	1012	(3 491,0)	(6 439,3)
Довгострокові біологічні активи:	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	9 672,2	20 371,0
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	610,0	699,6
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	118,5	219,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7,6	2,9
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти:	1165	98,4	134,3
Витрати майбутніх періодів	1170	27,7	30,9
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	862,2	1 087,4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	10 534,4	21 458,4

Продовження додатку О

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0,1	1,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(433,6)	(368,2)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	(433,5)	(367,2)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	4 494,4	634,8
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	206,4	12 101,1
розрахунками з бюджетом	1620	1,3	28,9
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	19,3
розрахунками зі страхування	1625	12,5	2,7
розрахунками з оплати праці	1630	88,2	108,1
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	6 165,1	8 950,0
Усього за розділом III	1695	6 473,5	21 190,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	10 534,4	21 458,4

2. Звіт про фінансові результати за 2018 рік

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	19 945,9	16 449,1
Інші операційні доходи	2120	19,5	93,9
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи	2280	19 965,4	16 543,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(18 359,5)	(14 175,0)
Інші операційні витрати	2180	(816,8)	(625,3)
Інші витрати	2270	(681,8)	(1 617,2)
Разом витрати	2285	(19 858,1)	(16 417,5)
Фінансовий результат до оподаткування	2290	107,3	125,5
Податок на прибуток	2300	(19,3)	(22,6)
Чистий прибуток (збиток)	2350	88,0	102,9

Керівник

(підпис)

Журахівська В.П.

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Товщик І.Ю..

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ

суб'єкта малого підприємництва

		КОДИ		
		2020	01	01
Підприємство	ПРИВАТНЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО З ОРЕНДНИМИ ВІДНОСИНАМИ «ПОЛІССЯ»	03747082		
Територія	ЖИТОМИРСЬКА	1825687900		
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне підприємство	120		
Орган державного управління		01.11		
Середня кількість працівників	19			
Одиниця виміру: тис. грн.	з одним десятковим знаком			
Адреса	вулиця Молодіжна, буд. 14, с. СТИРТИ, Черняхівський район, ЖИТОМИРСЬКА обл., 12322	332015		

1. Баланс на 31 грудня 2019 р.

		Форма № 1-м Код за ДКУД		1801006
Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	1005	244,4	250,4	
Основні засоби:	1010	20 126,6	18 767,3	
первісна вартість	1011	26 565,9	29 384,8	
знос	1012	(6 439,3)	(10 617,5)	
Довгострокові біологічні активи:	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	20 371,0	19 017,7	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	699,6	880,2	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	219,7	26,3	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	30,5	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2,9	186,9	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Грошові кошти та їх еквіваленти:	1165	134,3	383,2	
Витрати майбутніх періодів	1170	30,9	33,7	
Інші оборотні активи	1190	-	-	
Усього за розділом II	1195	1 087,4	1 540,8	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	21 458,4	20 558,5	

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1,0	1,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(368,2)	(306,8)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	(367,2)	(305,8)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	634,8	1 640,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	12 101,1	6 624,1
розрахунками з бюджетом	1620	28,9	53,9
у тому числі з податку на прибуток	1621	19,3	13,5
розрахунками зі страхування	1625	2,7	54,0
розрахунками з оплати праці	1630	108,1	235,8
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	8 950,0	12 097,7
Усього за розділом III	1695	21 190,8	19 224,3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	21 458,4	20 558,5

2. Звіт про фінансові результати за 2019 рік

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	28 546,0	19 945,9
Інші операційні доходи	2120	55,5	19,5
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи	2280	28 601,5	19 965,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-)	(18 359,5)
Інші операційні витрати	2180	(27 937,5)	(816,8)
Інші витрати	2270	(589,4)	(681,8)
Разом витрати	2285	(28 526,4)	(19 858,1)
Фінансовий результат до оподаткування	2290	75,1	107,3
Податок на прибуток	2300	(13,5)	(19,3)
Чистий прибуток (збиток)	2350	61, 6	88,0

Керівник

(підпис)

Журахівська В.П.

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Товщик І.Ю.

(ініціали, прізвище)

Показники поточної дебіторської заборгованості та поточних зобов'язань ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2017-2019 рр.

Стаття балансу	Дебіторська заборгованість			Поточні зобов'язання			Суми перевищень					
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	Дебіторської заборгованості над поточними зобов'язанням			Поточних зобов'язань над дебіторською заборгованістю		
							2017	2018	2019	2017	2018	2019
За товари, роботи, послуги, тис. грн	118,5	219,7	26,3	206,4	12 101,1	6 624,1	-	-	-	87,9	11 881,4	6 597,8
Інша, тис. грн	7,6	2,9	186,9	6 165,1	8 950,0	12 097,7	-	-	-	6 157,5	8 947,1	11 910,8
За розрахунками з бюджетом, тис. грн	-	-	30,5	1,3	28,9	53,9	-	-	-	1,3	28,9	23,4
За розрахунками зі страхування, тис. грн	-	-	-	12,5	2,7	54,0	-	-	-	12,5	2,7	54,0
За розрахунками з оплати праці, тис. грн	-	-	-	88,2	108,1	235,8	-	-	-	88,2	108,1	235,8
Разом, тис. грн	126,1	222,6	213,2	6 472,2	21 161,9	19 011,6	-	-	-	6 347,4	20 968,2	18 821,8

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ».

Закінчення додатку II

Рис. Н.3.1. Динаміка обсягів дебіторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2017-2019 рр., тис. грн

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ».

Рис. Н.3.2. Динаміка обсягів кредиторської заборгованості ПСПО «ПОЛІССЯ» за 2017-2019 рр., тис. грн

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ПСПО «ПОЛІССЯ».

**ПРИВАТНЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО З ОРЕНДНИМИ
ВІДНОСИНАМИ****"ПОЛІССЯ"**

12322, с. Стирти, Черняхівського району, Житомирської області, вул. Молодіжна, буд. 14

тел. (факс) 0413 49-46-35, 0969641143

НАКАЗ N 1/2

с. Стирти

від "___" _____ 20__ року.

**Про доповнення до Наказу про організацію бухгалтерського обліку та
облікову політику підприємства**

З метою надання управлінському персоналу підприємства незалежної і об'єктивної інформації для забезпечення ефективного управління приватним підприємством шляхом формування системного підходу щодо управління ризиками, внутрішнього контролю та корпоративного управління.

НАКАЗУЮ:

1. Створити з 01.01.2021 р. на підприємстві посаду фахівця з управлінського обліку з підпорядкуванням його безпосередньо власникам підприємства, керівництву та головному бухгалтеру.
2. Внести зміни до штатного розпису – додати посаду «бухгалтер з управлінського обліку».
3. Створити належні умови для роботи бухгалтера з управлінського обліку.
4. Відділу кадрів, бухгалтерії здійснити заходи щодо внесення змін до облікових та інших документів, трудових книжок працівників підприємства.

**Вважаю за необхідне доповнити Наказ про організацію бухгалтерського обліку та
облікову політику підприємства наступним:**

1. Метою ведення управлінського обліку є виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретація та передача інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю всередині організації та для забезпечення відповідного підзвітного використання ресурсів.
2. Структурною одиницею центрів відповідальності управлінського обліку є працівник – бухгалтер з управлінського обліку.

3. Обов'язок ведення управлінського обліку та складання управлінської звітності на Підприємстві покладається на бухгалтера з управлінського обліку.
4. Головний бухгалтер організовує роботу бухгалтера з управлінського обліку;
5. Система і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій розробляються головним бухгалтером та бухгалтером з управлінського обліку і можуть змінюватися в оперативному режимі у залежності від потреб користувачів цієї звітності.
6. Головний бухгалтер та бухгалтер з управлінського обліку несуть особисту відповідальність перед керівником підприємства, відповідно до переліку питань, перерахованих у їх посадових інструкціях.
7. Визнати об'єктами обліку виробничі ресурси, які становлять виробничу діяльність підприємства.
8. Затвердити центри виникнення затрат :затрати виробництва та затрати адмінперсоналу..
9. Затвердити центри відповідальності: виробничий підрозділ та робочі місця.
10. Затвердити в управлінському обліку використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, а також Робочого плану рахунків Підприємства.
11. Затвердити форми звітності з управлінського обліку (стосовно управління та обліку дебіторської та кредиторської заборгованості):
 - Звіт дебіторської заборгованості на основі АВС-методу;
 - Звіт кредиторської заборгованості на основі АВС-методу;
 - Звіт стану дебіторської заборгованості;
 - Звіт стану кредиторської заборгованості;
 - Звіт щодо погашення дебіторської заборгованості підприємства;
 - Звіт щодо погашення кредиторської заборгованості підприємства.
12. –Звіти складати щомісячно, а також при запиті управлінського персоналу у письмовій формі у електронному або паперовому варіанті.
13. Кожен звіт повинен містити такі реквізити:
 - - назву;
 - - номер документа;
 - - назву підприємства;
 - - дату складання;
 - - підпис особи, що склала Звіт.
14. Класифікувати затрати за такими напрямками:
 - 1) для оцінки запасів і визначення фінансових результатів:
 - а) прямі і непрямі;
 - б) затрати на продукцію та затрати періоду;
 - в) основні і накладні;
 - г) за елементами і статтями затрат;
 - 2) прийняття управлінських рішень:
 - а) постійні, змінні, змішані;
 - б) релевантні;

- в) маржинальні і диференціальні;
 - г) реальні і можливі;
 - д) альтернативні безальтернативні;
 - е) операційні і адміністративні;
- 3) контролю виконання:
- а) контрольовані;
 - б) неконтрольовані.
15. Застосовувати метод калькулювання собівартості: нормативний
16. Витрати, пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг), групуються за такими статтями калькуляції :
- 1) сировина та матеріали;
 - 2) куповані комплектуючі вироби, напівфабрикати, роботи та послуги виробничого характеру сторонніх підприємств та організацій;
 - 3) паливо й енергія на технологічні потреби;
 - 4) зворотні відходи (вираховуються);
 - 5) основна заробітна плата;
 - 6) додаткова заробітна плата;
 - 7) відрахування на соціальні заходи;
 - 8) витрати, пов'язані з підготовкою та освоєнням виробництва продукції;
 - 9) відшкодування зносу спеціальних інструментів і пристосувань цільового призначення та інші спеціальні витрати;
 - 10) витрати на утримання й експлуатацію машин та обладнання;
 - 11) загальновиробничі витрати.
17. Затвердити графік документообігу управлінського обліку в межах діючого графіку документообороту.
18. Зі змістом Наказу ознайоми бухгалтера з управлінського обліку.

**Наказ буде доповнено.*

Директор

ПІДПИС

В.П. Журахівська

Візи:

Головний бухгалтер

ПІДПИС

І.Ю. Товщик

Бухгалтер з управлінського
обліку

ПІДПИС

О.М. Комендант

Анкета підбору фахівця на посаду «Бухгалтер з управлінського обліку»

№	Критерії	Варіанти відповідей та оцінка рейтингу кандидата			
		3	4	5	6
1.	Освіта (к1)	Вища (0 %)	Незакінчена вища (50 %)	Середня (75 %)	Незакінчена середня (100 %)
2.	Спеціальність (к2)	«Облік і аудит», «Облік і оподаткування» (0 %)	Інші економічні напрями підготовки (50 %)	Юридичний напрям підготовки (75 %)	Інші напрями підготовки (100 %)
3.	Кваліфікація (к3)	Диплом магістра, спеціаліста (0 %)	Диплом бакалавра (50 %)	Свідоцтво про проходження курсів бухгалтера (75 %)	Відсутня
4.	Дата отримання диплому (к4)	Після 2000 року (0 %)		До 2000 року (100 %)	
5.	Загальний стаж роботи (к5)	Більше 10 років (0 %)	5-10 років (50 %)	До 5 років (75 %)	Відсутній (100 %)
6.	Стаж роботи в сфері управлінського обліку (к6)	Більше 10 років (0 %)	5-10 років (50 %)	3-5 років (75 %)	До 3-х років або відсутній (100 %)
7.	Назва структурного підрозділу, де працювали останні 5 років (к7)	Бухгалтерія (0 %)	Відділи внутрішнього контролю, планування, фінансово-аналітичний відділ (50 %)	Відділ кадрів, секретаріат, інші адміністративні підрозділи (75 %)	Інші підрозділи підприємства (100 %)
8.	Посада(и), яку займали (к8)	Бухгалтер, головний бухгалтер (0 %)	Контролер, аудитор, економіст та ін. (50 %)	Спеціаліст з діловодства, юристконсульт (75 %)	Технолог, технічний персонал, ін. (100 %)
9.	Причина звільнення (к9)	За власним бажанням (0 %)	Скорочення кадрів підприємства, догляд за дитиною до 1-	Недотримання умов колективного договору, трудових угод (75 %)	Недотримання у діяльності вимог законодавства (100 %)

1	2	3	4	5	6
10.	Чи несли ви у своїй практиці відповідальність за результати? (к10)	Ні (0 %)		Так (100 %)	
11.	За яким видом юридичної відповідальності? (к11)	Дисциплінарна (0 %)	Матеріальна (50 %)	Адміністративна (75 %)	Кримінальна (100 %)
12.	Який був розмір вашої відповідальності? (к12)	До 1000 грн. (0 %)	1000-5000 грн. (50 %)	5000-10000 грн. (75 %)	Більше 10000 грн. (100 %)
13.	Чи були за останні 5 років заявлені вимоги від осіб, яким було завдано збитків внаслідок вашої професійної діяльності? (к15)	Ні (0 %)		Так (100 %)	
14.	Чи розглядалися такі вимоги в судовому порядку? (к16)	Ні (0 %)		Так (100 %)	

Джерело: розроблено автором.

Розрахунок ступеня рейтингу кандидата на посаду «Бухгалтер управлінського обліку».

$$C = \frac{\sum_{i=1}^N n}{N}, \quad (1)$$

де С – ступінь рейтингу кандидата;

n – критерій оцінки ступеня кандидата за окремим критерієм (%).

Умовні критерії оцінки рейтингу кандидата на посаду «Бухгалтера управлінського обліку» за окремими критеріями

- 0 % – ймовірність претензій до кандидата мінімізовано (низький ступінь ризику);
- 50 % – ймовірність претензій до кандидата незначна (середній ступінь ризику);
- 75 % – ймовірність претензій до кандидата носить критичний характер (високий ступінь ризику);
- 100 % – ймовірність претензій до кандидата неминучі (дуже високий ступінь ризику).

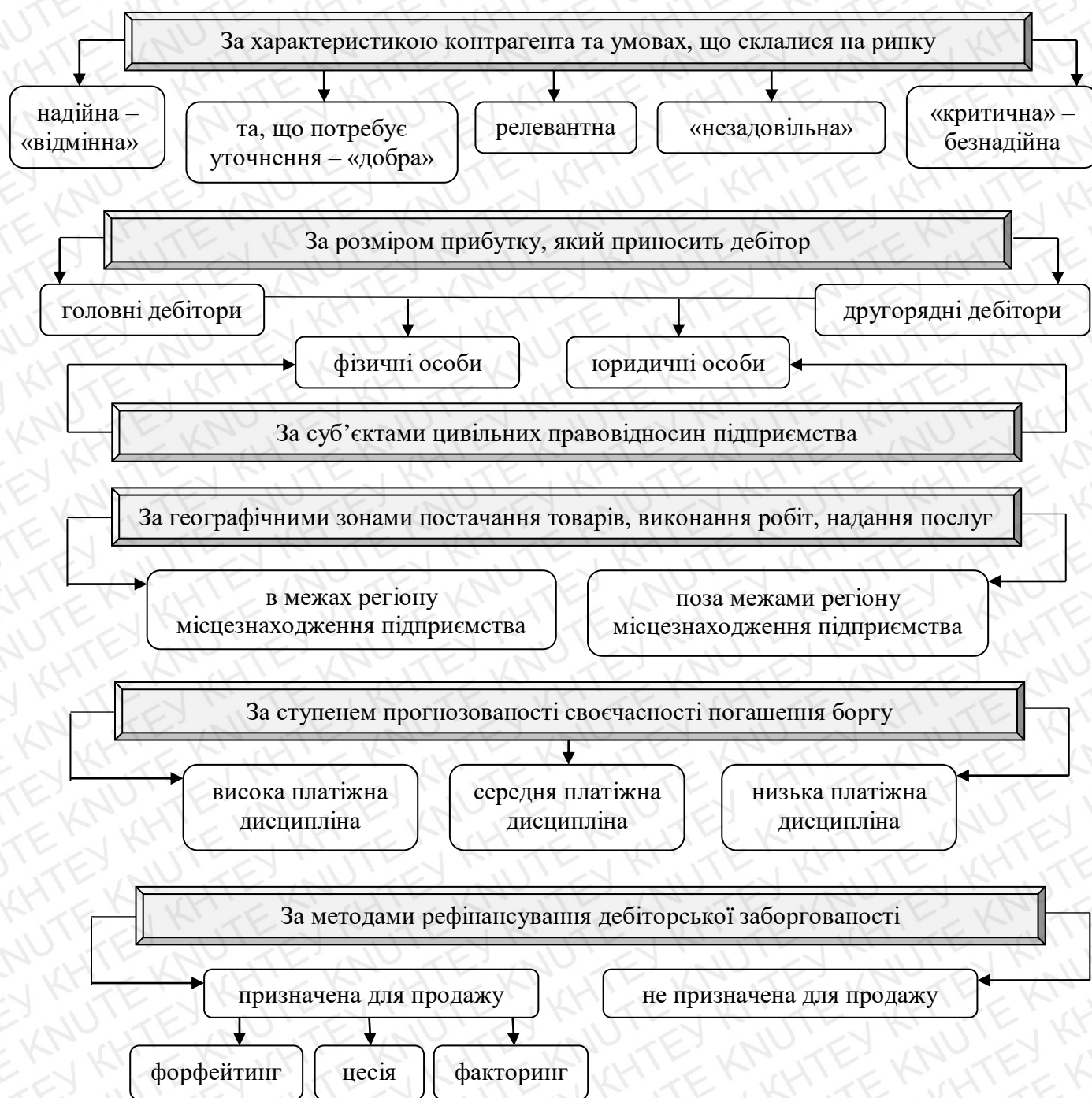

Рис. Н.3.3. Блок класифікаційних ознак дебіторської та кредиторської заборгованості за цілями управлінського обліку

Джерело: розроблено автором.

Витяг Робочого плану рахунків обліку дебіторської заборгованості

ПСПО «ПОЛІССЯ»

(розроблений на основі запропонованих класифікаційних ознак)

Синтетичний рахунок					
36 Розрахунки з покупцями та замовниками					
Аналітичний рахунок 1 порядку	Аналітичний рахунок 2 порядку	Аналітичний рахунок 3 порядку	Аналітичний рахунок 4 порядку	Аналітичний рахунок 5 порядку	Аналітичний рахунок 6 порядку
<i>За характером економічних відносин</i>	<i>За суб'єктами цивільно-правових відносин</i>	<i>За географічними зонами</i>	<i>За видами реалізації продукції</i>	<i>За розміром прибутку, який формує дебітор</i>	<i>За ступенем прогнозованості своєчасності погашення боргу</i>
361.1. Розрахунки з покупцями	361.X.1. Фізична особа	361.X.X.1 В межах регіону перебування	361.X.X.X.1. Продаж пшениці	361.X.X.X.X.1. Забезпечує 50% прибутку від кредитних операцій	361.X.X.X.X.X.1. Висока платіжна дисципліна
361.2. Розрахунки з замовниками	361.X.2. Юридична особа	підприємства;	361.X.X.X.2. Продаж соняшнику		361.X.X.X.X.X.2. Середня платіжна дисципліна
		361.X.X.2 Поза межами регіону перебування підприємства	361.X.X.X.3. Продаж кукурудзи	361.X.X.X.X.2. Забезпечує 30% прибутку від кредитних операцій	
			361.X.X.X.4. Продаж інших зернових культур	361.X.X.X.X.3. Забезпечує 20% прибутку від кредитних операцій	361.X.X.X.X.X.3. Низька платіжна дисципліна

**Витяг Робочого плану рахунків обліку кредиторської заборгованості
ПСПО «ПОЛІССЯ»**

Синтетичний рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»			
Аналітичний рахунок 1 порядку	Аналітичний рахунок 2 порядку	Аналітичний рахунок 3 порядку	Аналітичний рахунок 4 порядку
<i>За характером економічних відносин</i>	<i>За суб'єктами цивільно-правових відносин</i>	<i>За видом діяльності</i>	<i>В розріз назви кредитора</i>
631.1 Заборгованість перед постачальником	631.X.1 Фізична особа 631.X.2 Юридична особа	631.X.X.1 Пов'язані з операційною діяльністю 631.X.X.2 Пов'язані з іншою операційною діяльністю	631.X.X.X.1 Назва підприємства постачальника (підрядника) 631.X.X.X.2 ...

Джерело: розроблено автором.